

N. 16

SEANCE DE L'APRES-MIDI — NAMIDDAGVERGADERING

PRESIDENCE DE M. SWAELEN, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER SWAELEN, VOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 h 10 m.
De vergadering wordt geopend om 14 h 10 m.

CONGES — VERLOF

MM. de Donnée, Foret, Mme Gijsbrechts-Horckmans, à l'étranger, et M. Diegenant, pour devoirs professionnels, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren de Donnée, Foret, mevrouw Gijsbrechts-Horckmans, in het buitenland, en de heer Diegenant, wegens ambtsplechten.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving aangenomen.

MEDEDELINGEN — COMMUNICATIONS

Arbitragehof — Cour d'arbitrage

De Voorzitter. — Met toepassing van artikel 113 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, geeft de griffier van het Arbitragehof kennis aan de Voorzitter van de Senaat van:

1. Het arrest nr. 23/92 van 2 april 1992 in zake de beroepen tot gedeeltelijke vernietiging van de wet van 6 augustus 1990 betreffende de ziekenfondsen en landsbonden van ziekenfondsen, ingesteld door de naamloze vennootschap naar Frans recht Europ assistance en consoorten, door de Beroepsvereniging van Belgische en buitenlandse verzekeringsondernemingen, werkzaam in België (BVVO) en door de Algemene Pharmaceutische Bond (rolnummers 251, 252 en 275);

En application de l'article 113 de la loi spéciale du 6 janvier 1989 sur la Cour d'arbitrage, le greffier de la Cour d'arbitrage notifie au Président du Sénat:

1. L'arrêt n° 23/92 du 2 avril 1992 en cause des recours en annulation partielle de la loi du 6 août 1990 relative aux mutualités et aux unions nationales de mutualités, introduits par la société anonyme de droit français Europ assistance et consorts, par l'Union professionnelle des entreprises d'assurances belges et étrangères opérant en Belgique (UPEA) et par l'Association pharmaceutique belge (numéros du rôle 251, 252 et 275);

2. Het arrest nr. 24/92 van 2 april 1992 in zake de beroepen tot gedeeltelijke vernietiging van de wet van 6 augustus 1990 betreffende de ziekenfondsen en landsbonden van ziekenfondsen (rolnummers 273-277);

2. L'arrêt n° 24/92 du 2 avril 1992 en cause des recours en annulation partielle de la loi du 6 août 1990 relative aux mutualités et aux unions nationales de mutualités (numéros du rôle 273-277);

3. Het arrest nr. 25/92 van 2 april 1992 in zake het beroep tot vernietiging van de artikelen 47 tot en met 63 en 76 tot en met 84 van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 31 juli 1990 betreffende het onderwijs-II (rolnummer 254);

3. L'arrêt n° 25/92 du 2 avril 1992 en cause du recours en annulation des articles 47 à 63 et 76 à 84 du décret de la Communauté flamande du 31 juillet 1990 relatif à l'enseignement-II (numéro du rôle 254);

4. Het arrest nr. 26/92 van 2 april 1992 in zake het beroep tot gedeeltelijke vernietiging van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 31 juli 1990 betreffende het onderwijs-II, ingesteld door de VZW Don Bosco Onderwijscentrum en andere (rolnummer 267);

4. L'arrêt n° 26/92 du 2 avril 1992 en cause du recours en annulation partielle du décret de la Communauté flamande du 31 juillet 1990 relatif à l'enseignement-II, introduit par l'ASBL Centre scolaire Don Bosco et consorts (numéro du rôle 267);

5. Het arrest nr. 27/92 van 2 april 1992 in zake het beroep tot gedeeltelijke vernietiging van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 31 juli 1990 betreffende het onderwijs-II, ingesteld door de VZW Onderwijsinrichtingen van de Zusters der Christelijke Scholen en andere (rolnummer 269);

5. L'arrêt n° 27/92 du 2 avril 1992 en cause du recours en annulation partielle du décret de la Communauté flamande du 31 juillet 1990 relatif à l'enseignement-II, introduit par l'ASBL *Onderwijsinrichtingen van de Zusters der Christelijke Scholen* et consorts (numéro du rôle 269);

6. Het arrest nr. 28/92 van 2 april 1992 in zake het beroep tot vernietiging van de artikelen 2, 3, 28, 31, 32, 34, 38, 76, 77 en 171 van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 31 juli 1990 betreffende het onderwijs-II, ingesteld door de VZW Federatie van Rudolf Steinerscholen in Vlaanderen en andere verzoekers (rolnummer 270);

6. L'arrêt n° 28/92 du 2 avril 1992 en cause du recours en annulation des articles 2, 3, 28, 31, 32, 34, 38, 76, 77 et 171 du décret de la Communauté flamande du 31 juillet 1990 relatif à l'enseignement-II, introduit par l'ASBL *Federatie van Rudolf Steinerscholen in Vlaanderen* et d'autres requérants (numéro du rôle 270);

7. Het arrest nr. 29/92 van 2 april 1992 in zake het beroep tot vernietiging van de wet van 20 juli 1990 tot instelling van een flexibele pensioenleeftijd voor werknemers en tot aanpassing van de werknemerspensioenen aan de evolutie van het algemeen welzijn (*Belgisch Staatsblad* van 15 augustus 1990), ingesteld door Philippe Degand (rolnummer 266);

7. L'arrêt n° 29/92 du 2 avril 1992 en cause du recours en annulation de la loi du 20 juillet 1990 instaurant un âge flexible de la retraite pour les travailleurs salariés et adaptant les pensions des travailleurs salariés à l'évolution du bien-être général (*Moniteur belge* du 15 août 1990), introduit par Philippe Degand (numéro du rôle 266);

8. Het arrest nr. 30/92 van 2 april 1992 in zake de prejudiciële vragen gesteld bij vonnis van 15 januari 1991 van de Politie rechtbank te Brussel in zake het openbaar ministerie tegen Philippe Hastrais en bij vonnis van 27 februari 1991 van de Politie rechtbank te Westerlo, in zake het openbaar ministerie tegen Shoji Okami (rolnummers 259-272).

8. L'arrêt n° 30/92 du 2 avril 1992 en cause des questions préjudicielles posées par jugement du 15 janvier 1991 du Tribunal de police de Bruxelles en cause du ministère public contre Philippe Hastrais et par jugement du 27 février 1991 du Tribunal de police de Westerlo, en cause du ministère public contre Shoji Okami (numéros du rôle 259-272).

— Voor kennisgeving aangenomen.

Pris pour notification.

Cour des comptes — Rekenhof

M. le Président. — Par dépêche du 9 avril 1992, la Cour des comptes communique qu'en application de l'article 20 des lois sur la comptabilité de l'Etat, coordonnées le 17 juillet 1991, elle n'a pas d'observation à formuler en ce qui concerne la conformité:

— Du budget administratif ajusté du ministère de l'Intérieur et de la Fonction publique pour l'année 1991;

— Des budgets administratifs ajustés de la Défense nationale pour l'année 1991.

Bij dienstbrieven van 9 april 1992 deelt het Rekenhof aan de Senaat mede dat het bij toepassing van artikel 20 van de wetten op de rijkscomptabiliteit gecoördineerd op 17 juli 1991, geen opmerkingen te formuleren heeft inzake de overeenstemming:

— Van de aangepaste administratieve begroting van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Openbaar Ambt voor het begrotingsjaar 1991;

— Van de aangepaste administratieve begrotingen van het ministerie van Landsverdediging voor het begrotingsjaar 1991.

— Renvoi aux commissions compétentes.

Verwezen naar de bevoegde commissies.

M. le Président. — Il est donné acte de cette communication au premier président de la Cour des comptes.

Van deze mededeling wordt aan de eerste voorzitter van het Rekenhof akte gegeven.

VERSLAG OVER HET PARLEMENTAIR ONDERZOEK MET BETREKKING TOT HET BESTAAN IN BELGIË VAN EEN CLANDESTIEN INTERNATIONAAL INLICHTINGENNETWERK

Voortzetting van de bespreking

RAPPORT RELATIF A L'ENQUÊTE PARLEMENTAIRE SUR L'EXISTENCE EN BELGIQUE D'UN RÉSEAU DE RENSEIGNEMENTS CLANDESTIN INTERNATIONAL

Reprise de la discussion

De Voorzitter. — Dames en heren, wij gaan voort met de bespreking van het verslag over het parlementair onderzoek met betrekking tot het bestaan in België van een clandestien internationaal inlichtingen netwerk.

Nous reprenons la discussion du rapport relatif à l'enquête parlementaire sur l'existence en Belgique d'un réseau de renseignements clandestin international.

Het woord is aan mevrouw Harnie.

Mevrouw Harnie. — Mijnheer de Voorzitter, hoe meer ik mij in de commissiewerkzaamheden en in de voorbereiding van dit debat ging verdiepen, hoe sterker mij het beeld van een soort inktvispolitiek voor ogen kwam, een fictie of werkelijkheid, waarin het beestje « beest » werd, een octopus met ontelbare niet te grijpen armen, levend in duistere wateren, met een beschermd hoofd dat tot vandaag onzichtbaar blijft.

Met meer vragen dan antwoorden heb ik een keuze gemaakt uit de gegevens die wij in het commissieverslag terugvinden; ik beperk mij hier dan ook tot een aantal persoonlijke vaststellingen, kritieken en besluiten.

In de eerste plaats wil ik een aantal mensen danken. Mijn oprechte waardering gaat uit naar de heren magistraten, die met hun deskundige en geëngageerde bijstand de commissiewerkzaamheden en het verslag politiek niveau hebben gegeven. De Voorzitter heeft met zijn gekende openheid, zijn sterkte en diplomatie de werkzaamheden geleid. Ik dank ook de rapporteurs die de politieke objectiviteit van het verslag waarborgen, en de secretarissen die correct, deskundig en met grote inzet ons werk hebben versterkt. Ik wil in mijn dank zeker de diensten van de vertalers, stenografen en kamerbewaarders niet vergeten.

Ik wil ook speciaal vermelden dat ik in de commissie zitting had als plaatsvervangend lid van de CVP en dat ik in alle vrijheid en met een zelfstandige aanpak vanuit mijzelf en vanuit Agalev heb kunnen handelen.

Nog bij wijze van inleiding formuleer ik enkele nabeschouwingen en bedenkingen bij de werking van de commissie.

De gesloten formule die wij hanteerden, heeft mijns inziens niet het resultaat opgeleverd waarop wij hoopten. Persoonlijke bijstand van parlementaire medewerkers en deskundigen is in dergelijke commissie noodzakelijk. De infrastructuur van de Senaat was bijna middeleeuws. Het feit dat wij de verslagen en de documenten alleen mochten inzien op het secretariaat en daardoor niet de nodige tijd hadden om ze te verwerken, was niet alleen onefficiënt; zij verhinderde mij ook belangrijke informatie, die wel ter beschikking was, te gebruiken. Men heeft het om politieke redenen niet nodig geacht om in de toenmalige pre-electoraal periode na het afsluiten van de commissiewerkzaamheden tijdens de vorige legislatuur een openbaar Senaatsdebat te organiseren.

Over het verloop van dit debat moet mij van het hart dat ik vier jaar geleden, toen ik nog geen lid was van het Parlement, nooit had kunnen denken dat zes maanden commissiewerk en een zeer degelijk en uitgewerkt verslag niet meer interesse bij de regering zouden wekken. Gedurende bijna 90 pct. van de duur van het debat was geen enkel lid van de regering aanwezig. De geloofwaardigheid van een dergelijk debat wordt natuurlijk niet verhoogd door het tonen van een lege zaal op de televisie, maar toch zou men er goed aan doen ook eens de eerste rijen van dit halfroond in beeld te brengen. Een politiek debat op een dergelijke manier diskwalificeren, is niet alleen ongepast, het is ook ongeoorloofd.

Verder wil ik het ook hebben over het beperken van de spreektijd. De senatoren die zich actief en intens voor de werkzaamheden van de commissie hebben ingezet, hebben er weken, zelfs maanden gewerkt. Ik heb alle respect voor de afspraken en reglementen van de Senaat, maar na al dat werk uw discours moeten beperken tot dertig minuten, dat is toch wel erg eng. Mijn discours heb ik vooraf al sterk ingekort en ik vraag de Voorzitter dan ook enige soepelheid.

In een latere fase van de werkzaamheden ben ik tot de vaststelling gekomen dat de commissie haar onderzoek pas kon en mocht opstarten op het ogenblik dat de « speciale geheime netwerken » officieel werden opgedoekt. Meer dan veertig jaar hebben deze diensten in het geheim in ons land kunnen functioneren, hebben zij zich actief beziggehouden met de binnenlandse en buitenlandse politiek zonder enige democratische politieke controle.

De commissie werd er dus toe veroordeeld het verleden, de geschiedenis te onderzoeken. Parlementleden moeten zo het werk doen van historici met het gevaar dat het actueel gebeuren hen blijft ontsnappen. Het commissiewerk leidde dan ook tot talloze

schaduwgevechten en tot ondervraging van verantwoordelijken die reeds uit hun functie ontheven of gemuteerd waren, van getuigen die zich konden veroorloven aan geheugenverlies te lijden, die geen juiste of volledige informatie gaven en die zelfs gewoonweg weigerden te antwoorden.

Sommige militairen weigerden te getuigen. Hoofdverantwoordelijken van de militaire diensten boycotten de commissiewerkzaamheden reeds van bij de aanvang. Zij gebruikten de pers als wapen om verkeerde informatie te laten doorsijpelen, verleenden hun medewerking om een boek op de markt te brengen van een «burgeragent» die momenteel bij de NMBS nog een belangrijke functie bekleedt.

Het werk is niet af. De commissie heeft ernstig werk geleverd. Zij heeft de basis gelegd voor verder onderzoek. Zij formuleerde vragen die alleszins moeten worden beantwoord door de Eerste minister, de minister van Justitie en de minister van Defensie.

Na deze inleiding zal ik mijn vaststellingen en besluiten bij het rapport formuleren.

Mijn eerste vaststelling is dat de NAVO de geheime *stay behind*-netwerken coördineerde. Om dit te bewijzen moeten wij de ontwikkeling van de geheime en speciale netwerken na de tweede wereldoorlog nader bekijken. Ik verwijs hiervoor naar het rapport en naar de uiteenzettingen die gisteren werden gehouden, onder meer door de heer Hasquin.

Om de structurele band tussen de netwerken aan te tonen, geef ik een overzicht van de vier fasen van hun ontwikkeling.

In een eerste fase ontstond de TMB en vervolgens de CCUO, een geheim comité van de Westeuropese Unie. In de derde fase werden de activiteiten van de CCUO overgenomen door de CCP, een clandestien planningscomité. In 1959 werd de naam echter gewijzigd om het etiket «clandestien» te verwijderen. Zo ontstond het CPC, het «Coordination and Planning Committee», een organisatie die verbonden is met de NAVO.

Het CPC werkte destijds een plan uit dat leidde tot de oprichting van twee werkgroepen: de eerste moest zorgen voor de communicatie, de tweede voor de geheime netwerken. Deze twee takken bestaan nog steeds in het ACC, dat in een vierde fase werd opgericht. Hierbij behouden de landen hun autonomie en krijgen geen rechtstreekse militaire en politieke richtlijnen van de NAVO. Deze theorie betekent echter geenszins dat ACC geen dochter of kleindochter van de NAVO-familie is.

De structurele ontwikkeling van de speciale geheime diensten in haar derde en vierde fase en de onderlinge verbanden tonen aan dat ACC wel degelijk structureel gelieerd is met CPC en dat CPC verbonden is met de NAVO. De getuigen die beweerden dat ACC niets te maken had met de NAVO hebben dus gelogen of informatie achtergehouden.

Het is dan ook niet toevallig dat de getuigen en de ministers ons verzwezen dat er naast de SDR VIII en SDR XI bestond, een CPC-werking die de acties van de STC/Mob en SDR VIII diende te coördineren. Dit CPC-secretariaat, met als hoofdverantwoordelijke de heer De Trembleur, was eveneens verantwoordelijk voor de betrekkingen tussen de Belgische speciale geheime diensten en het Hoger Commando van de NAVO, in het bijzonder dat van de Shape. CPC was ook waarnemend lid van ACC.

Commissieleden hebben door eigen speurderswerk het bestaan van SDR XI ontdekt. Het is dus niet toevallig dat het CPC-secretariaat pas op 1 april 1991 werd opgedoekt, terwijl de SDR VIII en STC/Mob in november 1990, drie dagen nadat het voorstel-Lallemand was ingediend door de regering werd opgeheven in navolging van Frankrijk, Zwitserland en Duitsland.

Toen de commissie probeerde de precieze taak van het CPC te achterhalen, beriep de heer De Trembleur zich op het NAVO-geheim. De getuige las in de commissie de volgende tekst voor, waardoor hij zich gebonden achtte ten opzichte van buitenlandse instanties in België.

De tekst luidt: «Ik verklaar hierbij dat ik dergelijke informatie en gegevens nooit zal bespreken buiten een veilige plaats, noch erover discussiëren met personen die onbevoegd zijn dergelijke informatie te ontvangen; ook niet na mijn pensionering of wanneer ik niet langer ten dienste sta van mijn land, behalve indien een specifiek, ondubbelzinnig en categorisch officieel bericht mij van deze verplichting ontslaat.»

Uit deze verklaring kunnen we concluderen dat een parlementaire onderzoekscommissie als onveilig wordt aanzien; dat de leden van de commissie en de magistraten als onbevoegd worden beschouwd en dat de toenmalige minister van Defensie Coëme geen enkel initiatief nam om de getuigen van deze verplichting te ontslaan. Of,... dat de mogelijkheid bestaat dat België als NAVO-lidstaat dit niet kan of mag doen. De militaire soevereiniteit van België is in dat geval vrijwel onbestaand.

Nog steeds in verband met de vaststelling dat de NAVO de speciale geheime diensten coördineerde en dat, zoals blijkt uit de verklaring van de heer De Trembleur, de activiteiten van deze netwerken onder het NAVO-geheim vallen, ga ik nu in op het feit dat men de namen van de burgeragenten niet wilde meedelen. De commissie heeft uren en dagen besteed aan het bemachtigen van deze namen. De heer Legrand weigerde echter resoluut in te gaan op een geschreven verzoek van de minister van Defensie om de namen wel ter beschikking van de magistraten te stellen. Het is wel zeer eigenaardig dat een ondergeschikte weigert in te gaan op een verzoek van zijn minister. Hieruit kunnen we besluiten dat de militairen zich boven het gezag van de regering plaatsen, tenzij de namen van de burgeragenten ook onder het NAVO-geheim vallen.

Ik kom nu tot mijn tweede vaststelling, namelijk dat de geheime NAVO-richtlijnen niet toelaten dat de namen van de burgeragenten vrijgegeven worden. Aangezien we in de commissie daaromtrent geen duidelijkheid kregen, vraag ik de minister van Defensie of de Eerste minister of deze vaststelling juist is. Wanneer we weten dat ook de criteria voor het onderzoek, de screening voor het bekomen van veiligheidsattesten gebaseerd zijn op NAVO-richtlijnen en worden uitgevoerd door de militaire veiligheids- en inlichtingendienst — het gaat om gemiddeld 30 000 tot 38 000 dossiers per jaar — lijkt het me ongeloofwaardig dat hetzelfde niet zou gelden voor de namen van de burgeragenten.

Om het eerste punt af te ronden ga ik dieper in op de verantwoordelijkheid en de controle van de Belgische regering ten opzichte van de speciale geheime diensten. De commissie heeft de opdracht geformuleerd in punt 5, niet of onvoldoende kunnen onderzoeken wegens tijdgebrek.

Mijn derde vaststelling luidt dat de Eerste minister, de ministers van Defensie en Justitie weet hadden van deze geheime netwerken en wisten dat de werking van deze netwerken door de NAVO werd gecoördineerd. Zij wisten dat belangrijke gegevens over structuren, organisatie en activiteiten onder NAVO-geheimhouding vielen. De betrokken ministers hebben nagelaten de commissie daarvan op de hoogte te brengen.

Ik baseer mij voor deze vaststelling op een document dat wij niet terugvinden in het verslag waaruit blijkt dat de drie ministers deel uitmaken van de Nationale Veiligheidsoverheid, de NVO. De chef van de SGR en de administrateur-generaal van de Openbare Veiligheid zijn eveneens lid van de NVO.

Eén van de belangrijke opdrachten van de NVO is precies het garanderen van de veiligheid van alle NAVO-geheimen. Deze autoriteiten moeten met andere woorden waken over de geheimhouding van de NAVO-richtlijnen. Ik kan me niet voorstellen dat men iets bewaakt zonder er weet van te hebben. Minister Van den Boeynants verklaarde in 1978 dat de militaire veiligheidsdienst haar opdrachten uitvoert op basis van de NAVO-overeenkomsten waardoor per land een overheid wordt aangewezen om deel te nemen aan het veiligheids- en inlichtingennetwerk van de NAVO.

Het belang van de NVO voor wat men «de binnenlandse vijandpolitiek» noemt, is evenmin te onderschatten. Op basis van de NAVO-richtlijnen worden namelijk spionageopdrachten uitgevoerd. In 1987 werd op die basis de vredesstudiedag van de Europese groenen bespioneerd. Aangezien de NVO een politieke en militaire sleutelpositie bekleepte in het NAVO-netwerk, kan men terecht verklaren dat de ministers die deel uitmaakten van de NVO de commissie bewust in onwetendheid hebben gelaten. Het is dus aan hen en vooral aan de Eerste minister om te antwoorden op de vraag of mijn vaststellingen correct zijn.

Dat de commissieleden als speurhonden tewerk dienden te gaan om een juist en volledig beeld te krijgen van de structuur, organisatie en activiteiten van de Belgische speciale geheime diensten, was vooral het gevolg van een bewust en georganiseerd zwijg-

gen van de getuigen, maar ook van de betrokken ministers. Ook daarvoor is de Eerste minister verantwoordelijk. Het Parlement heeft dan ook geen idee van wat er zich achter de schermen van de zogenoemde Belgische democratie afspeelt.

In het tweede deel van mijn betoog wens ik in te gaan op de rol van de Verenigde Staten, de Shape en de PIO.

Naast openlijke middelen heeft de regering van de Verenigde Staten een aantal niet-officiële middelen gecreëerd om vat te krijgen op de interne Europese politiek en vooral op wat zij de «interne subversie» noemde. Deze middelen en activiteiten kaderen in de VS-politiek die meer bepaald gericht is op de nieuwe wereldorde. Om dit te verduidelijken zouden wij uitgebreid moeten ingaan op de ontwikkeling van de parallelle netwerken van de Verenigde Staten in België en in Europa. Wij zouden eveneens moeten ingaan op bepaalde documenten die een kader geven aan en de opdrachten formuleren van deze netwerken.

De «National Security Act» van 1947 voorziet in de oprichting van de «National Security Council», een orgaan dat beleidsopdrachten zal formuleren met betrekking tot de Amerikaanse veiligheidsbelangen in het buitenland. Het instrument dat de nodige inlichtingen dient te verzamelen voor het uitstippelen van dit beleid en belast wordt met de uitvoering van de clandestiene aspecten ervan werd een nieuwe instelling met name de CIA.

De NSC-richtlijn 10/2 van juni 1948 gaf de CIA de verantwoordelijkheid voor *covert operations* of geheime operaties. Dit is uitvoerig te lezen in het verslag. De heer Lallemant is daar trouwens gisteren dieper op ingegaan.

Voor de uitvoering van het «vuile» werk kan de CIA een beroep doen op een speciale dienst, het «Office of Policy Coordination», het «Dirty Tricks Department». Dit nieuwe instrument van de Verenigde Staten diende zo te werken dat de Amerikaanse regering zijn betrokkenheid steeds op een geloofwaardige manier kon ontkennen. Het was het OPC dat belast werd met de opdracht in Europa parallelle *stay behind*-netwerken uit te bouwen.

William Colby, de gewezen CIA-directeur, beschrijft in zijn memoires uitvoerig hoe hij voor rekening van de OPC in Europa *stay behind*-netten opricht. Opmerkelijk daarbij is wel dat Colby zijn activiteiten ook ontplooit in Scandinavische landen die geen lid zijn van de NAVO. Hij gebruikte daarbij Amerikaanse staatsburgers die al dan niet onder een dekmantel in deze landen verbleven en die op hun beurt inwoners van het betrokken land probeerden aan te werven.

Via een getuige heeft de commissie vernomen dat een gelijkaardige recruteringstechniek ten minste tot het begin van de jaren tachtig nog in België werd toegepast. De contractpersoon was een personeelslid van de Shape. Stellen dat de SDRA VIII en de STC/Mob in België de enige speciale geheime netwerken waren of zijn, kan vanuit deze gegevens zeker in twijfel worden getrokken. Deze elementen worden bevestigd door een serie vrijgegeven documenten van het «State Department».

Naast de NSC, de CIA en het OPC, die burgerlijke instellingen waren, werd ook het leger ingeschakeld in geheime acties. In 1952 werd het «Psychological Warfare Center» opgericht in Fort Bragg in Noord-Carolina. Dit centrum bevatte: een school voor zowel *psychological operations* als de opleiding van «Special Forces»; operationele eenheden voor psychologische oorlogvoering; de eerste eenheid van het leger bestemd voor onconventionele oorlogvoering, de «Special Forces Group». De opdrachten van deze «Special Forces Group» werden gisteren uitgebreid besproken en wij kunnen ze bovendien terugvinden in het verslag.

De commissie heeft vernomen dat deze «Special Forces» betrokken werden bij de jaarlijkse Oesling-oefeningen, die ook in België worden gehouden. De diefstal in het wapendepot van de kazerne van Vielsalm gebeurde in 1984 terwijl een dergelijke oefening in de streek plaats had. Een van de gestolen wapens werd later in een appartement van de CCC teruggevonden.

De Oesling-oefeningen kaderen in de NAVO-plannen inzake de «militaire verdediging van het grondgebied». Zij vallen volledig buiten het kader van de traditionele militaire oefeningen en doen een ruim beroep op de medewerking van de lokale rijkswachteenheden en de bevolking. Met andere woorden, het

zijn geheime NAVO-oefeningen waaraan de «Special Forces» deelnemen. De commissie heeft ook kunnen vaststellen dat verschillende leden van SDRA VIII in de Verenigde Staten een «Special Forces»-opleiding hebben gekregen.

Hoewel getuigen verklaarden dat de SDRA VIII nooit zelf heeft deelgenomen aan de Oesling-oefeningen, zouden de Belgische speciale geheime diensten wel hebben meegewerkt aan de coördinatie en de voorbereiding. Kolonel Legrand was ten minste eenmaal aanwezig op een dergelijke voorbereidende vergadering.

Ons land wordt als passage en als brievenbus gebruikt. Dit is misschien ook de reden waarom onze geheime diensten geen actiegroep hebben. Dat is niet nodig, precies omdat wij een coördinerende opdracht hebben.

Het «Westmoreland-document», waarvan enerzijds de authenticiteit wordt betwist, maar dat anderzijds volkomen in de lijn ligt van de door de Amerikanen gevoerde geheime politiek, moet onze aandacht krijgen.

Het document heeft het ten eerste onder andere over maatregelen tegen individuen of groepen van het gastland, «Host country», die de belangen van de Verenigde Staten in gevaar brengen: «De veiligheidsdiensten van het Amerikaanse leger moeten erop voorbereid zijn, de gepaste actie te ondernemen als tekens van kwetsbaarheid zo lang aanhouden, dat ze duidelijk gevaar inhouden. Dergelijke actie kan maatregelen tegen individuen inhouden, of meer algemene maatregelen om druk uit te oefenen op groepen, agenten, of — als laatste toevlucht — op de regering van het gastland zelf.»; ten tweede, de noodzaak tot samenwerking met de parallelle diensten van het gastland; ten derde, de werving voor hun acties. Voor speciale doeleinden van de veiligheidsdiensten van het Amerikaanse leger is het officierenkorps van het gastland het belangrijkste rekruteringssterrein.

Voor onze commissie is het belangrijkste in het onderzoek naar de structuren en activiteiten van onder andere het CIA-netwerk in België de volgende tekst uit de nota: «Er kunnen tijden zijn waarin HC-regeringen passiviteit of besluiteloosheid aan de dag leggen in het licht van communistische of communistisch geïnspireerde subversie, ...» — waaronder groepen als ecologisten, vredesorganisaties en vredesmilitanten, syndicalisten en socialistische ressorteren — «... en dat ze onvoldoende krachtadig reageren op veiligheidsinschattingen van VS-agentschappen. Dergelijke situaties zullen vooral voorkomen als de rebellie tactisch voordeel wil behalen door tijdelijk geen geweld te ontwikkelen om zo de HC-autoriteiten te sussen in een staat van valse veiligheid. In dergelijke gevallen moet de VS-veiligheidsdienst van het leger de middelen hebben om speciale operaties te lanceren die de HC-regeringen en de publieke opinie zullen overtuigen van de realiteit van het sluimerende gevaar en van de noodzaak van tegenmaatregelen. Hiertoe moet de VS-veiligheidsdienst van het leger ernaar streven de rebellie te doordringen door middel van agenten met speciale opdrachten, met de taak speciale actiegroepen te vormen tussen de meer radicale elementen van de rebellie. Als de hierboven gerezene situatie opkomt, moeten deze groepen, optredend onder controle van de VS-veiligheidsdienst van het leger, gebruikt worden om gewelddadige of geweldloze acties te lanceren — afhankelijk van de aard van het geval.» Ik verwijs hier naar de zaak-Florennes. «In gevallen waar de infiltratie van dergelijke agenten in het leiderschap van de rebellie niet doeltreffend is ingeplant, kan het nuttig zijn extreem linkse organisaties te gebruiken om de hierboven geschetste doeleinden te realiseren.»

Belangrijke autoriteiten van de Verenigde Staten zeggen dat deze nota authentiek is. Er is echter niet genoeg tijd om er uitvoerig op in te gaan. Het zou nochtans interessant zijn om aan de hand van dit document en andere gegevens een politiek debat te voeren.

Mijns inziens waren de acties van de Bende van Nijvel en van de CCC een politieke destabilisatie. We kunnen dit niet bewijzen. We mogen die mogelijkheid echter in geen geval uitsluiten, zeker wanneer we vaststellen dat die dossiers onopgelost blijven. De acties van de Bende van Nijvel en de CCC vertonen een opvallende gelijkenis met bijvoorbeeld de terreur die Italië teisterde.

In het commissierapport hebben we alvast één feit, dat van de zaak-Florennes. De diefstallen van de obussen in Florennes werden georganiseerd door een Amerikaans agent, opgeleid in Fort Bragg, in samenwerking met de Nederlandse Binnenlandse Veiligheidsdiensten, om een vredesbeweging in diskrediet te brengen.

Ik kom nu tot het besluit over de rol van de Verenigde Staten in ons land. De VS beschikken sinds 1947 over een arsenaal aan middelen om de interne situatie van de landen die binnen hun invloedssfeer vallen, te «bewerken».

België is in ten minste één geval het voorwerp geweest van acties van de Amerikaanse geheime diensten, al dan niet in samenwerking met officiële Belgische diensten of privé-organisaties. Het is niet uitgesloten dat de CIA betrokken was in terreuracties zoals die van de Bende van Nijvel en de CCC. Latinus en zijn handlanger Barbier beweerden voor een internationale organisatie te werken en daarenboven verklaarde Latinus dat WNP voor geallieerde vreemde mogendheden werkte.

De regering en het Parlement mogen deze gegevens niet zomaar wegwuiven. De wortels van extreem rechts in België en Europa kunnen wel eens terug te vinden zijn in de Belgische en Europese geschiedenis van de voorbije twee jaar.

Een volgend punt is de rol van de Shape in het uitbouwen van parallelle netwerken. Een getuige die anoniem wenste te blijven, zegde ons dat de Shape in ieder geval niet vrijuit gaat. De getuige werd aangesproken om in zijn kennissenkring een aantal namen door te geven van mensen die als pro-Amerikaans konden worden beschouwd. De vermelde namen zouden worden doorgegeven aan een Shape-kolonel. Die personen zouden mogelijk worden opgenomen in een netwerk vergelijkbaar met de Belgische *stay behind*-netwerken.

Het organiseren van een verzetsbeweging buiten de regering om was voor de contactpersoon van de getuige een noodzaak, daar België niet in staat was om een ware verdediging van het grondgebied te verzekeren of — zouden we ook kunnen zeggen — niet in staat was de belangen van de Verenigde Staten te verdedigen.

Ten derde, is er de rol van het geheime netwerk van PIO. In het rapport kunnen we uitgebreid het ontstaan en de geschiedenis van het «Public Information Office» terugvinden. Ik beperk mij dan ook tot een aantal belangrijke vaststellingen.

Op 1 november 1978 waren bij de activiteiten van PIO 445 militairen in actieve dienst, reserve-officieren en burgers betrokken onder leiding van Bougerol. Het gaat dus niet over een klein netwerk, maar over ongeveer 500 personen die erbij betrokken waren. Het werkte met een militaire en een burgerlijke branche. De militaire branche omvatte conferenties maar ook een actie-groep met als voornaamste opdracht infiltratie en georganiseerde sabotage van conferenties.

PIO werkte nauw samen met het ministerie van Defensie onder leiding van toenmalig minister Van den Boeynants, bracht regelmatig verslag uit en gaf inlichtingen door over burgers die het niet eens waren met zijn beleid. Het ministerie financierde een aantal activiteiten van PIO.

PIO had eveneens nauwe contacten met en er was een samenwerkingsverband tussen SDRA VIII en STC/Mob en werkte samen met extreem rechtse groepen zoals de NEM-club, Cepic, «Front de la Jeunesse». Leden van PIO waren aangesloten bij ridderorden, zoals «Milice de Jésus Christ», de «Ordre Souverain et Militaire du Temple» en de «Conférence des Hospitaliers de Notre-Dame».

PIO werd ook gebruikt als dekmantel voor internationale inlichtingenrecherche en contra-informatie. Bougerol maakte reizen naar Taiwan, waar een school voor psychologische oorlogsvoering bestaat, naar Libanon, wij denken hier aan de Falangisten, maar ook naar Spanje, Ierland, Portugal, Italië, Nederland en Frankrijk en uiteraard reisde hij naar Heidelberg.

In het kader van deze opdracht wist Bougerol een netwerk uit te bouwen, dat de naam «Miller-groep» droeg. Hijzelf ontkent dit uiteraard.

Anti-subversie-teams werden samengesteld en gespreid over verschillende streken van ons land. Elke groep bestond uit een groepchef en een drietal leden. Ieder lid kreeg een codenummer toegewezen.

Van bij de oorsprong was PDG, «Promotion et Distributions Générales», betrokken bij de financiering van PIO. Deze vennootschap stond onder leiding van Detournay en zou zijn gecontroleerd door Benoît de Bonvoisin.

Bougerol was in de commissie de kampioen van het geheugen-verlies en van het vertellen van onwaarheden. Volgens recente informatie zou Bougerol zeer goede contacten hebben gehad met de CIA.

Tot besluit vermeld ik dat de zaak-PIO mij doet denken aan de situatie na de Tweede Wereldoorlog. In het kader van de strijd tegen het communisme ontstond er toen een merkwaardige samenwerking tussen officiële inlichtingen- en veiligheidsdiensten, inlichtingsnetten zoals Milpol, anticommunistische groepen en actiegroepen die ontstaan zijn uit het verzet — de nog niet opgeloste moord op senator Julien Lahaut — en de buitenlandse veiligheids- en inlichtingendiensten.

Het zal nog wat tijd vragen om op basis van ons verslag de verschillende onderlinge verbindingen tussen individuen en groepen te zien en om tot conclusies te komen. Het ging toen echter ook over acties die op Europees niveau werden gecoördineerd. Het geheim netwerk PIO vertoont gelijkaardige kenmerken en is in ieder geval van extreem-rechtse signatuur.

Als slot van het deel «parallelle netwerken» stel ik dat de CIA, Shape en PIO, in Europa en in België, in een decor van traditionele tot extreem-rechtse groepen functioneerden, waar individuen verschillende rollen speelden. Deze octopus-politiek doet een democraat duizelen.

Mijnheer de Voorzitter, tenslotte wil ik nog enkele vaststellingen naar voren brengen waarop ik van de regering een antwoord verwacht.

Zonder de objectiviteit en de degelijkheid van het commissie-rapport in twijfel te trekken meen ik dat het noodzakelijk is het rapport grondig door te nemen. Ik vraag mij af of de meest verantwoordelijke ministers, de Eerste minister, de minister van Landsverdediging en de minister van Justitie dit reeds hebben gedaan. Het rapport en de besluitvorming doen fundamentele vragen rijzen waardoor een politiek debat noodzakelijk is.

De regering en het Parlement moeten volgende vaststellingen onderzoeken.

Ten eerste, de NAVO coördineerde wel degelijk de Belgische *stay behind*-netwerken. Belangrijke werkingsmiddelen en activiteiten bleven echter geheim voor de onderzoekscommissie, ook voor de magistraten, omdat ze onder het NAVO-geheim zouden vallen.

Ten tweede, de namen van de burgeragenten konden mijns inziens niet vrijgegeven worden daar ze door hetzelfde NAVO-geheim gebonden waren. Indien de regering oordeelt dat dit niet het geval is, moet de heer Legrand, die zelfs na verzoek van zijn minister weigerde de namen door te geven aan de magistraten, gesanctioneerd worden. We moeten in elk geval voorkomen dat er een staat in de staat ontstaat waarbij de militairen zich boven het gezag van de regering plaatsen.

Ten derde, door het niet-vrijgeven van de namen van de burgeragenten, is het mogelijk dat sommigen onder hen betrokken waren bij de terroristische of zware criminele daden die de jongste tien jaar in België werden gepleegd. Ik denk meer bepaald aan de Bende van Nijvel en de CCC, maar aangezien de commissie noch de magistraten de namen kregen, kunnen wij niet besluiten dat er geen banden waren.

Ten vierde, het PIO-netwerk voerde in ons land inlichtingen-, infiltratie- en actieopdrachten uit. Dit gebeurde in een bepaalde periode met medewerking van het ministerie van Defensie en in goede verstandhouding met de militaire en openbare veiligheidsdiensten.

Ten vijfde, uit het onderzoek blijkt mijns inziens dat de Verenigde Staten geheime parallelle netwerken in België hebben en dat de NAVO samenwerkingsverbanden heeft met geheime netwerken van de Verenigde Staten. Het is niet uitgesloten dat de VS iets te maken gehad heeft met de onopgeloste dossiers van de jongste tien jaar, zoals bijvoorbeeld met de Bende en de CCC.

Ten zesde, de betrokken ministers verzwegen bepaalde, belangrijke informatie aan de onderzoekscommissie, zoals het bestaan van SDRA XI. Wij vragen aan de toenmalige Eerste minister, aan de minister van Defensie en Justitie en aan de huidige

regering de namen vrij te geven van die ondernemingen, waar het privé-leven van bepaalde werknemers onderzocht wordt door de militaire veiligheidsdienst. Gemiddeld zouden zo een 30 000 à 38 000 werknemers per jaar gescreend zijn.

Ten zevende, de Gladio-onderzoekscommissie heeft intens gewerkt. Zij heeft belangrijk werk gepresteerd, maar gezien de beperkte tijd heeft ze maar een klein gedeelte van haar opdrachten kunnen afwerken. De onderzoekscommissie kreeg haar opdracht van de Senaat. Maar gelet op de aard van de door ons gestelde vragen en geformuleerde vaststellingen, willen wij in eerste instantie van de regering een duidelijk antwoord op deze zeven punten en andere vragen die werden gesteld.

Wij vragen aan de Senaat zijn werkzaamheden op een efficiënte en doeltreffende manier voort te zetten. Het moet wel duidelijk zijn dat de onderzoekscommissie haar werkzaamheden slechts kan voortzetten als de omstandigheden verbeteren. Onze commissie mag niet als alibi dienen voor de bevolking. Als de regering haar verantwoordelijkheid op zich neemt en positieve voorstellen doet, dan zullen wij daar graag op ingaan. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Pinoie.

De heer Pinoie. — Mijnheer de Voorzitter, in de eerste plaats wens ik op mijn beurt de rapporteurs te feliciteren voor hun deskundig en zeer objectief verslag. Zij hebben daarin zeer correct de werkzaamheden van de onderzoekscommissie weergegeven. Mijn grote waardering gaat ook uit naar de magistraten-emeriti voor de wijze waarop zij zich van hun taak hebben gekweten. Ik dank ook de diensten die in soms erg moeilijke omstandigheden dienden te werken. Ik onderstreep ook de positieve rol die de voorzitter bij de werkzaamheden van de commissie heeft gespeeld.

Hoewel de commissie duidelijke en objectieve antwoorden op de haar toevertrouwde opdracht heeft geformuleerd, moet worden gezegd dat sommige antwoorden vollediger en zekerder zouden zijn geweest, indien de commissie over meer tijd en middelen had beschikt. Heel wat getuigen hebben bovendien zeer vage of zelfs helemaal geen antwoorden gegeven; zij hebben zich beroepen op hun «vertrouwensrelaties» en/of het beroepsgeheim, wanneer het verhoor betrekking had op de agenten en op het beroepsgeheim wanneer het ging over de werking van de clandestiene netten.

Zo was het erg moeilijk inzicht te krijgen in de aanwervingscriteria die door de rekruteurs bij de werving van burgeragenten werden gehanteerd. In het verslag werden weliswaar wat criteria opgesomd, die alle kunnen ressorteren onder het begrip «goede huisvader». Wanneer echter gepolst werd naar de criteria van uitsluiting van aanwerving, werden nogal verwarde verklaringen afgelegd.

De getuigen antwoordden zeer ontwijkend als er sprake was van politieke of filosofische overtuigingen als te hanteren criteria. Anderen verklaarden onomwonden dat deze niet ter zake deden en nog anderen beweerden dat kandidaat-medewerkers politiek niet gebonden moesten zijn en zeker geen lid mochten zijn van een politieke partij.

Onduidelijk ook waren de antwoorden op de vragen naar het verschil tussen de onderzoeken met het oog op het afleveren van een veiligheidsattest. Geen enkele getuige heeft duidelijke verschillen inzake duur of inhoud aangeduid tussen een onderzoek met het oog op de aflevering van een veiligheidsattest «zeer geheim» en een onderzoek met het oog op de aflevering van een veiligheidsattest «vertrouwelijk».

Als men dan weet dat amper een zestigtal leden van SDRA VI 30 000 veiligheidsonderzoeken per jaar, dat is 500 per lid, uitvoerden, dan kan men gissen naar de diepgang van zo een onderzoek en rijst de vraag of de procedure voor het afleveren van bepaalde veiligheidsattesten zich in de praktijk niet beperkte tot het invullen van het attest zelf, zodat de betrokkene aan de voorwaarden inzake veiligheid verbonden aan een bepaalde functie, voldeed. Ik kan die vraag onmogelijk beantwoorden maar onderschrijf het advies van conclusie 10 van de onderzoekscommissie, namelijk «het systeem van de veiligheidscertificaten moet ingrijpend gewijzigd worden».

Misschien hebben collega-commissieleden geen vragen meer over de rekruteringscriteria en over het afleveren van de veiligheidsattesten, maar voor mij, een leek in deze aangelegenheden, blijft dit alles een duistere zaak.

Zoals het verslag vermeldt, bestond er binnen de secties een afscherming. Ik citeer het verslag: «Instructeurs kenden slechts de agenten van hun eigen sectie; de agenten kenden elkaar niet onderling. Volgens bepaalde inlichtingen en getuigenissen was die compartimentering niet helemaal waterdicht. Er is gebleken dat men zich niet altijd heeft gehouden aan de volstrekte afscherming tussen de agenten, hoewel daarop herhaaldelijk de nadruk is gelegd, aangezien de opleiding van een aantal radio-agenten gemakkelijks halve soms wel in de woonplaats van andere agenten werd gegeven.»

Wij mogen veronderstellen dat tijdens oefeningen de afscherming tussen de agenten niet zo vanzelfsprekend was. Toen ik in dat verband aan een getuige, die radio-instructeur was, informatie vroeg over de structuur van een radionet en over de gevolgde procedure bij het radioverkeer, antwoordde hij dat hij niet bevoegd was om de radioprocedure in detail te beschrijven. Wel verzekerde hij mij dat de agenten niet met elkaar in verbinding konden treden. Hoe dat gecontroleerd werd, vertelde hij niet, tenzij de radioposten zelf het contact tussen agenten onmogelijk maakten. Ook hierop kwam volgens mij geen duidelijk antwoord.

Toen ik bij mijn inleiding aanhaalde dat getuigen op bepaalde vragen weigerden te antwoorden, zich beroepend op het beroepsgeheim of op vertrouwensrelaties, was dat voornamelijk het geval toen commissieleden vroegen de identiteit van de agenten mede te delen aan de magistraten-deskundigen.

Daaruit vloeit het onvolledig antwoord op vraag 4 voort: «De commissie beschikt over geen enkele aanwijzing waaruit zou kunnen worden geconcludeerd dat er enig verband is geweest tussen het net en de terroristische en als zware criminaliteit aangemerkte handelingen. Door de weigering van de SDRA VIII- en STC/Mob-verantwoordelijken om aan de magistraten-deskundigen de identiteit mee te delen van de burgerlijke agenten, konden geen toetsingen worden verricht die wellicht elke twijfel hadden weggenomen.»

Nochtans werd de geheimhouding van de namen verzekerd. Ik verwijs naar verschillende onderdelen van het verslag. In Hoofdstuk IV — Organisatie van het *stay behind*-netwerk, punt ASDRA VIII, 4°, de identiteit van de agenten, citeer ik:

«Er werd reeds op gewezen dat de commissie zich terdege bewust was van de problemen die konden rijzen in verband met de bekendmaking van de namen van de agenten; zij heeft van bij de aanvang gesteld dat zij, gelet op het delicate karakter van deze aangelegenheid, niet zelf kennis wenste te nemen van die namen. Er werd met de minister van Landsverdediging en met de minister van Justitie overeengekomen dat de namen zouden worden medegedeeld aan het college van drie magistraten-emeriti.

Wat SDRA VIII betreft, zij opgemerkt dat de minister van Landsverdediging, in een brief van 27 maart 1991 aan luitenant-kolonel Legrand, deze geheel van de zwijgplicht ontslaat en hem verzoekt aan het college van magistraten alle inlichtingen te verstrekken waarover hij beschikt. De minister legt er in zijn brief de nadruk op dat het in het belang van het leger is dat de dubbelzinnigheid rond de dienst en rond andere diensten wordt opgegeven en verzekert dat de vertrouwelijkheid van de namen van de agenten kan worden veilig gesteld, aangezien die alleen zouden worden medegedeeld aan de magistraten die daarvan vertrouwelijk zouden kennis krijgen en hun zwijgplicht in acht nemen.»

De heer Seeuws, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Ik citeer uit hoofdstuk VIII — bijlage 5 A: Verslag van de magistraten-deskundigen:

«Opdracht: 2. Zorg dragen voor het vertrouwelijk karakter nopens de identiteit van de leden van SDRA VIII en STC/Mob. Aan de commissie zouden enkel worden medegedeeld de identiteiten van personen verdacht de daders te zijn van de zware misdrijven die de openbare mening verontrusten;»

Het besluit van de magistraten-deskundigen heeft mede geleid tot de beschouwing nummer 19, voorafgaande aan de besluiten van de commissie:

« Noch uit de hoorzittingen van de commissie, noch uit de aandachtige lezing van de talrijke gerechtelijke dossiers of dossiers van de Staatsveiligheid door deskundigen-magistraten, is gebleken dat er verdachte banden bestonden tussen misdadige of extreem rechtse organisaties of personen en de *stay behind*, ondanks het feit dat een groot aantal personen in de loop der jaren aan *stay behind*-activiteiten heeft deelgenomen. Het valt echter te betreuren dat door de weigering op sommige vragen van de magistraten te antwoorden, ondanks alle waarborgen die door de commissie werden gegeven, het niet mogelijk is het bestaan van een dergelijke laakbare band eens en voor altijd uit te sluiten. »

Toch merk ik op dat voornamelijk van STC/Mob de meeste agenten zouden kunnen worden geïdentificeerd en ik onderstreep waarom dit niet is gebeurd. Hiervoor verwijs ik opnieuw naar het verslag, meer bepaald naar de inleiding: Overzicht van de omvang der werkzaamheden: 2. Het werk van de magistraten.

Ik verwijs eveneens naar het verslag van de magistraten onder V. Identificeringsproblemen met betrekking tot de instructeurs en agenten van de *stay behind*-netten SDRA VIII en STC/Mob: « De meeste agenten van STC/Mob zouden tijdens een politieke enquête aan de hand van de inhoud van de koffers kunnen worden geïdentificeerd. Dusdanige enquête mocht door de magistraten-deskundigen niet worden verricht en houdt het risico in op familiaal, sociaal of professioneel vlak aanzienlijke schade te berokkenen aan personen die, op het eerste gezicht, van criminele ondernemingen niet kunnen worden verdacht. Dit onderzoek kon door de commissie of haar voorzitter worden bevolen onder vorm van rogatoire opdrachten: wegens de territorialiteit van de ambtsbevoegdheden zouden deze opdrachten echter aan verscheidene raadsheren in de hoven van beroep (5 hoven) of aan verscheidene onderzoeksrechters (27 gerechtelijke arrondissementen) moeten worden toevertrouwd, wat de zopas vernoemde risico's nog zou doen toenemen. »

Ik ga akkoord met degenen die het spijtig vinden dat niet met volstrekte zekerheid kan worden geantwoord op vraag 4 in het verslag. Het waren immers niet de Kamers, noch de onderzoekscommissie, die verdachtmakingen tegenover de clandestiene netten SDRA VIII, en STC/Mob hebben geuit. Het was integendeel veeleer de bedoeling van de onderzoekscommissie om via onderzoek deze diensten van alle smet te zuiveren.

Gelet op het hoofdstuk « informatie verstrekt aan de overheid », waarin wordt vastgesteld dat verscheidene Eerste ministers en verscheidene voormalige ministers van Landsverdediging en Justitie die door de voorzitter van de commissie werden geraadpleegd, in een brief verklaarden nooit op de hoogte te zijn gebracht van het bestaan van het *stay behind*-netwerk; gelet op het antwoord op vraag 5, waar onder letter B de onderzoekscommissie een besluit uit het Zwitsers rapport eveneens laat gelden voor het Belgisch *stay behind*-netwerk — ik raad collega Van Belle aan dit nog eens door te nemen —; gelet op de voorafgaande beschouwing 21 van de onderzoekscommissie; gelet op het besluit 8 van de onderzoekscommissie, wil ik het graag nog even hebben over het recht op parlementair onderzoek.

Het recht op onderzoek wordt traditioneel gezien als een natuurlijk gevolg van het initiatiefrecht van een parlementslid opgenomen in artikel 27 van de Grondwet. Het uitoefenen van het initiatiefrecht betekent dat de wetgevende macht de mogelijkheid moet krijgen alle inlichtingen in te winnen die nodig zijn om op afdoende wijze het haar toegekende voorrecht uit te oefenen. Door artikel 40 van de Grondwet en de wet van 3 mei 1880 op het parlementair onderzoek wordt inzake onderzoek terecht een ruime bevoegdheid gegeven aan de beide Kamers van het Parlement.

Dit recht van onderzoek is een logisch gevolg van de verantwoordelijkheid van de ministers voor de Kamers en van het toezicht dat de parlementsliden moeten uitoefenen op het regeringsbeleid. Bovendien is het op natuurlijke wijze verbonden met het recht op initiatief dat het Parlement heeft op wetgevend

gebied. Het is noodzakelijk dat beide Kamers zelf die problemen kunnen onderzoeken waarmee ze worden geconfronteerd en waarvoor ze wetgevend moeten optreden. Het tegendeel zou onverantwoord zijn.

Om haar taak te kunnen vervullen moet een parlementaire onderzoekscommissie wel beschikken over voldoende logistieke en personele ondersteuning. De oplossing die in het kader van de Gladio-commissie hiervoor werd gevonden, kan als een eerste stap in de goede richting worden beschouwd voor een mogelijke aanpassing van de wet.

Et werd met name een beroep gedaan op de bijstand van drie magistraten emeriti om specifieke vaststellingen te doen, zoals het inventariseren van de inhoud van de koffers. Voor dergelijke bijstand, die vaak onontbeerlijk is, zou bij wet in een kader moeten worden voorzien.

Bovendien moet een beroep kunnen worden gedaan op andere deskundigen, zoals in het huidige onderzoek voor het decoderen van de ponsbanden.

Tenslotte moet worden opgemerkt dat een aangepaste voorbereiding van de hoorzittingen en eventueel een selectie van de getuigen, nuttig zou zijn om het resultaat van de commissiewerkzaamheden te verhogen. Zoals ook bij andere onderzoekscommissies in Kamer en Senaat is gebleken — ik verwijs naar de commissie-Wijninckx, de zogeheten Bendecommissie — sloppen deze langdurige hoorzittingen veel tijd op. Om de commissieleden bij te staan moeten parlementaire onderzoekscommissies dan ook kunnen beschikken over een staf van medewerkers.

Bij arrest van 30 januari 1992 werd door het Hof van beroep te Antwerpen een uitspraak gedaan die van cruciaal belang zal zijn voor de verdere toepassing van het parlementair onderzoek in ons land.

In deze zogenaamde SCK-zaak was het Hof van oordeel dat het verhoor onder ede tijdens een parlementair onderzoek van personen tegen wie een gerechtelijk onderzoek hangende is, een schending van het recht van verdediging inhoudt. Immers, door een dergelijk verhoor onder ede zou de verdachte verplicht zijn om zichzelf in beschuldiging te stellen. Om die reden heeft het hof van beroep de tenlasteleggingen die verband hielden met ernstige fraude met kersafval, nietig verklaard en mochten de verdachten vrijuit gaan.

Het resultaat van dit arrest is niet alleen hemeltergend, maar bovendien noopt het tot een sluitende regeling van de verhouding tussen het parlementair en het gerechtelijk onderzoek. Mijn partij zal niet nalaten om hieraan actief mee te werken in het kader van de gemengde werkgroep.

Een aantal punten lijken mij hierbij vooral van belang.

Zoals reeds gezegd, is het onderzoeksrecht onlosmakelijk verbonden met de andere prerogatieven van het Parlement, met name met het initiatiefrecht en met het controlerecht. Zoals de Raad van State in zijn recent advies heeft gesteld, beschikt de wetgever over een zeer ruim recht om de aard, de middelen en de reikwijdte van het parlementair onderzoek wettelijk te regelen.

De grondwetgever heeft aan de Kamers een zeer ruim en zelfs principieel onbeperkt recht van onderzoek toegekend, aldus nog steeds de Raad van State. Bij iedere verbetering aan de wetgeving op het parlementair onderzoek zal met dit grondwettelijk basisprincipe rekening moeten worden gehouden.

Voor de regeling van de verhouding tot het gerechtelijk onderzoek zal een evenwicht moeten worden gevonden dat rekening houdt met alle belangen die in het spel zijn. Zo mag het geheim van het strafonderzoek niet in het gedrang komen, zowel in het belang van het onderzoek zelf, als in het belang van de slachtoffers en van de verdachten. Maar daartegenover mag het Parlement niets in de weg worden gelegd waardoor het zijn constitutionele taken niet zou kunnen vervullen.

Daar het de doelstelling is van een parlementaire onderzoekscommissie inlichtingen in te winnen en daaruit later eventuele politieke conclusies te trekken en voorstellen te doen — ik baseer mij op de voorafgaande vaststellingen — en niettegenstaande de

aan gang zijnde werkzaamheden van de gemengde werkgroep, durf ik deze hoge vergadering vragen in het bijzonder aandacht te schenken aan een voorstel van de magistraten-deskundigen, waarvan de onderzoekscommissie in haar besluit nummer 13 akte neemt.

Tot slot licht ik nog graag even toe waarom de voorgestelde wetswijzigingen noodzakelijk zijn met het oog op het meer efficiënt maken van onderzoekscommissies. Zoals ik reeds stelde, kent artikel 40 van de Grondwet de Kamers het recht van onderzoek toe. De wet van 3 mei 1880 heeft de regels bepaald voor de uitoefening van dit recht. De parlementaire geschiedenis van de jongste jaren heeft aangetoond dat de Kamers steeds vaker van dit recht gebruik maken of willen maken.

De ondervinding heeft echter de onvolkomenheden van de wet van 3 mei 1880 in het licht gesteld. Terecht wordt dan ook in brede kringen aangedrongen op een grondige wijziging van die wet, zoniet op een vervanging ervan door een nieuwe wettekst. Zulke wijziging of vervanging zal evenwel vermoedelijk heel wat tijd vergen. Daarom kan eraan worden gedacht reeds een eenvoudige verbetering na te streven.

Ten eerste, artikel 4 van de wet van 3 mei 1880 voorziet in de mogelijkheid voor de Kamer of de door haar aangestelde commissie om, zonodig, een ambtelijke opdracht te geven voor welbepaalde onderzoeksverrichtingen. Het bepaalt nader: «Die opdracht kan niet gegeven worden dan aan een raadsheer in het hof van beroep of een rechter in de rechtbank van eerste aanleg van het rechtsgebied waarin de onderzoeksverrichting moet geschieden.»

Nu kunnen welbepaalde onderzoeksverrichtingen toch meer eenvoudig zijn, bijvoorbeeld het verhoren van verscheidene getuigen. Wanneer die getuigen in verschillende ambtsgebieden verblijven, moeten er ook, in de huidige stand van de wetgeving, verscheidene magistraten met een ambtelijke opdracht worden belast, zelfs indien het voorwerp van de aan de getuigen te stellen vragen identiek is. Dit is onredelijk.

Een ander voorbeeld, ook uit de verhoren van getuigen geput: een magistraat is belast met de verhoren van verscheidene personen in zijn ambtsgebied gevestigd. Hij stelt vast dat één onder hen pas naar een ander ambtsgebied is verhuisd. De magistraat kan, in de huidige stand van de wetgeving, slechts de ambtelijke opdracht tot het verhoren van die persoon teruggeven aan de Kamer of de commissie, die dan op haar beurt een nieuwe ambtelijke opdracht tot een andere magistraat zal richten. Dit is tijdrovend.

Soortgelijke moeilijkheden deden zich indertijd ook voor in het kader van gerechtelijke strafonderzoeken. Daarom werd bij de wet van 27 maart 1969 een artikel 62bis in het Wetboek van strafvordering ingelast dat luidt als volgt: «De onderzoeksrechter van de plaats van de misdaad of het wanbedrijf, die van de plaats waar de verdachte verblijft en die van de plaats waar de verdachte kan worden gevonden, zijn gelijkelijk bevoegd. De onderzoeksrechter die binnen deze bevoegdheid inzake misdrijven optreedt, kan buiten zijn arrondissement alle tot zijn bevoegdheid behorende daden van opsporing of gerechtelijk onderzoek verrichten of gelasten wanneer hij van oordeel is dat ernstige of dringende omstandigheden zulks vereisen.»

Op te merken valt dat de wet van 27 maart 1969 zowel in de Senaat als in de Kamer van volksvertegenwoordigers eenparig werd aangenomen.

Nu is een parlementair onderzoek uiteraard een ernstige en dringende aangelegenheid. Men kan zich derhalve beroepen op de tekst van artikel 62bis van het Wetboek van strafvordering en artikel 4 van de wet van 3 mei 1880 in die zin aanvullen. Verhoopt kan worden dat aldus door de Kamer of haar commissie met minder schroom gebruik zal worden gemaakt van het stelsel van de ambtelijke opdrachten om op meer efficiënte en snellere wijze het parlementaire onderzoek te doen.

Ten tweede, sommige getuigen hebben «last» met de bepalingen van artikel 458 van het Strafwetboek dat schending van het beroepsgeheim strafbaar stelt. Dit artikel luidt als volgt: «Geneesheren, heilkundigen, officieren van gezondheid, apothekers, vroedvrouwen en alle andere personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd en deze bekendmaken buiten het geval dat zij

geroepen worden om in recht getuigenis af te leggen en buiten het geval dat de wet hen verplicht die geheimen bekend te maken, worden gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met een geldboete van honderd frank tot vijfhonderd frank.»

Omdat een getuigenis tijdens een parlementair onderzoek geen getuigenis in recht is en vermits de wet de getuige niet verplicht in die omstandigheden de geheimen die hem beroepshalve werden toevertrouwd, bekend te maken, kan laatstgenoemde terecht verzen dat hij wegens zijn verklaringen door het openbaar ministerie of zelfs op rechtstreekse dagvaarding van een particulier zal worden vervolgd.

Vanzelfsprekend zullen personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis hebben van geheimen die hun zijn toevertrouwd, zich nog steeds — zoals voor de rechter — op hun zwijgrecht kunnen beroepen. Het misbruik van dit recht, wanneer bijvoorbeeld de gestelde vraag geen betrekking had op zaken of feiten die met het beroepsgeheim te maken hadden, of de getuigen niet behoren tot de categorie van de «noodzakelijke vertrouwelingen», kan het voorwerp zijn van strafvervolg.

De onderzoekscommissie neemt slechts akte van de voorgestelde wetswijzigingen. Graag had ik de steun bekomen van de verschillende fracties in Senaat en Kamer teneinde ze als wetsvoorstel te doen aannemen in beide Kamers. Deze wetswijzigingen zouden de werking van deze onderzoekscommissie, indien haar opdracht wordt verlengd, en van andere onderzoekscommissies efficiënter maken. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Verreycken.

De heer Verreycken. — Mijnheer de Voorzitter, u zal mij wel een kleine «intro» veroorloven alvorens het eigenlijke dossier aan te vatten.

Er bestaat in het Parlement, in deze tempel van de democratie, een inlichtingennetwerk. Dat netwerk verspreidt nota's die ondertekend worden door een zekere Michel Kest. Ik neem aan dat dit de schuilnaam is van een illustere onbekende.

Volgens een nota van 22 april 1992, dus van vandaag, verkeert de Senaat in alarmfase 2. Alle toegangen worden extra bewaakt. De bewegingen van de Vlaams Blok in het peristylum worden extra gecontroleerd. Indien zij zich groeperen wordt er onmiddellijk getelefoneerd naar het nummer 8 000. Indien een grote groep bezoekers zich aanmeldt aan de nummers 21, 13 of 7 aan de Leuvenseweg, wordt er dadelijk getelefoneerd naar het nummer 8 000.

De Voorzitter. — Mijnheer Verreycken, u moet zich houden aan het onderwerp van het debat.

De heer Verreycken. — Ik heb het over een inlichtingennetwerk, mijnheer de Voorzitter.

De Voorzitter. — Het debat gaat over een ander inlichtingennetwerk.

De heer Verreycken. — Ik zal niet verder uitweiden, mijnheer de Voorzitter. Ik stel enkel vast dat alles erop wijst dat vandaag de toegang tot bepaalde Senaatslokalen geweigerd wordt aan sommige senatoren. Op het ogenblik heeft immers het gesprek van Gemeenschap tot Gemeenschap plaats en dat is de reden van al de heisa. In deze tempel van de democratie wordt het daar even nog met veel verve beklemtoonde recht op onderzoek duidelijk beknot. Waarom dan een spokenjacht naar een of andere schimmige Gladiogroepering, indien wij intern met dergelijke zaken worden geconfronteerd?

Mijnheer de Voorzitter, ik ridiculiseer zeer bewust het verslag omdat de titel ervan allerminst de lading dekt. De titel spreekt namelijk over een clandestien internationaal inlichtingennetwerk. Er werd echter door de commissie helemaal niet gespeurd naar internationale inlichtingennetwerken. Neen, er werd gezocht naar mogelijke verbanden tussen extreem rechtse organisaties en verzetsbewegingen. Daarbij ging dan nog uitsluitend de aandacht naar extreem rechtse verbanden uit het verleden, naar verhoorde rechtse bindingen en helemaal niet naar de actualiteit.

De commissie sloot zich op in een commissiezaal, zocht naar extreem rechtse spookbeelden zonder de werkelijkheid te proberen die zich buiten de deuren van de commissiezaal op datzelfde ogenblik afspeelde. Want, buiten de deuren van de vergaderzaal had men een effectieve KGB-activiteit kunnen vaststellen. In het licht van die recente ontdekkingen van effectieve internationale inlichtingennetwerken, maar dan wel van communistische signatuur, verbaas ik mij over de wijze waarop de commissie bijna een bezigheidstherapeutische activiteit ontwikkelde die bestond uit zoektochten naar het verleden.

Het is niet omdat één van de rapporteurs sprak over een doodgaande KGB uit een nu bevriend land dat daarnaar niet zou mogen worden gespeurd. De betrokken persoon betreurde zelf dat er niet werd naar gezocht. De commissie zocht er niet naar, zelfs niet nadat de opdracht van de commissie onder meer werd omschreven als « nader te bepalen welke banden er bestaan tussen het netwerk en de Belgische dan wel buitenlandse inlichtingen- en politiediensten ». Dat is een duidelijke verwijzing. Men had moeten zoeken naar dergelijke buitenlandse inlichtingendiensten en men had zich niet exclusief moeten bezighouden met het zoeken naar extreem rechtse spookbeelden.

De commissie trok evenmin conclusies toen een getuige verklaarde dat één van de wapens, gestolen uit het wapendepot van de kazerne van Vielsalm, werd teruggevonden in een appartement van de CCC, de Strijdbare Communistische Cellen. Nog steeds werd niet in die richting gezocht, nog steeds moest extreem rechts eraan geloven.

Ook de persverklaringen die verschenen in de periode dat de commissie haar werkzaamheden aanvatte, waarin werd beweerd dat in het vorige ministerie van Landsverdediging een regelrechte rode mol actief was, bleken geen onderzoek waard. Het mede inrichten door die rode mol van manifestaties die aandrongen op éézijdige Westerse ontwapening, het actief bestrijden van westerse weerbaarheid en de gemanifesteerde vriendschap met al wat uiterst links is, waren nochtans voor elk ernstig waarnemer, echter niet voor de commissieleden, indicaties van subversieve activiteiten.

Wanneer een vorig minister van Binnenlandse Zaken, die zichzelf trouwens opvolgde, aan het weekblad *Knack* verklaarde dat volgens hem de analyse van Marx niet fout was, doch dat men enkel de rechtvaardigen niet kan vinden om Marx toe te passen, was er nog geen vuiltje aan de lucht. Dezelfde minister slaagde erin om zijn verklaring aan de commissie die te lezen staat op bladzijde 130 van het verslag, te beperken tot vijf minuten van « nietszeggheden » en zijn handen in onschuld te wassen.

Al deze duidelijke aanwijzingen werden niet ernstig genoeg bevonden door de commissie. Geen enkele aanwijzing was aanleiding tot enige uitbreiding van het onderzoek in de richting van bestaande en bewezen linkse netwerken.

Ik wil hier niet naar onbestaande persoonlijke profetische gaven verwijzen, maar de recente ontdekking van het reële netwerk van KGB-agenten dwingt mij ertoe om een passus uit mijn betoog van 5 december 1990 te herhalen.

Wij bespraken toen in de Senaat de instelling van de commissie waarvan wij nu het verslag bespreken. Ik citeer mezelf: « Veel eerder moet gespeurd worden naar de klaarblijkelijke eenvoud waarmee herkenbare anti-democraten zich een weg banen doorheen de instellingen, tot in de ministeries. Veel eerder moet gespeurd worden naar rode mollen. Omdat deze gevonden worden tot in de hoogste beleidsregionen, ook in de ons omringende landen. Ministers worden bij onze oosterburen zelfs tot ontslag gedwongen, bij verdenking van medewerking aan mol-organisaties. Enkel in ons land, dat nochtans meerdere Europese verdedigingsbastions huisvest, werden nog geen rode mollen ontdekt. Toeval, of toedekking? »

De recente ontwikkelingen gaven me gelijk. En ik kan er enkel op wijzen dat de aanhouding van vijf verdachten mogelijk slechts de top van een ijsberg is. Er is helemaal geen nieuwe commissie nodig om dit vast te stellen. De bestaande commissie had enkel gezond verstand nodig om bepaalde éézijdige vredesapostelen te situeren binnen een welbepaalde invloedssfeer, en om de netwerkbindingen daarvan bloot te leggen.

De commissie hield zich evenwel niet bezig met de behandeling van bestaande netwerken, doch beperkte zich tot het uitspitten van het verleden. De werkzaamheden van de commissie werden immers bepaald door het onderzoek naar een binnenlands en internationaal netwerk dat informatie over een mogelijke bezetter moest verschaffen, sabotage mogelijk moest maken, en vluchtwegen diende op te zetten doorheen heel West-Europa.

De verantwoordelijken van dit netwerk weigerden de namen van hun medewerkers bekend te maken. Voor die weigering verdienen zij gelukwensen. Want een verzetsbeweging die haar ledenlijsten ter beschikking stelt van ministeries of commissies, die bij een mogelijke bezetting zullen worden gecontroleerd door die bezetter is totaal onwerkzaam. En gezien de infiltratie vanwege KGB-agenten in onze maatschappij, verdient de geheimhouding van namen extra lof.

De vaststelling dat ministeries, zelfs in een niet bezet land, kunnen worden bemand door politici van verschillende kleur — en die kleur kan snel wisselen —, kan ook een reden tot geheimhouding van namen zijn. Het is immers helemaal niet zeker dat alle ministers even democratisch denken. Een linkse totalitaire droom kan ook door een minister worden verpersoonlijkt.

Mijn afkeer tegen het bekendmaken van namenlijsten aan ministers wordt extra gevoed door de geschiedenis van de spooktreinen die in mei 1940 vanuit Vlaanderen vertrokken. Deze treinen waren gevuld met personen wier namen voorkwamen op lijsten van mogelijke verdachten. Dat was in mei 1940, dus alvorens nog enige collaboratie mogelijk was.

Het bekendmaken van namen, met het oog op het aanleggen van nieuwe lijsten, nieuwe fichiers, is dus verwerpelijk en dom. En waar tijdens een TV-debat voor de verkiezingen, de minister van Binnenlandse Zaken alvast triomfantelijk verwees naar fiches die hij zou bezitten over mijn partijgenoten, kan ik enkel vrezen dat opnieuw dergelijke fiches kunnen worden aangewend om de democratie geweld aan te doen.

Alle antwoorden aan, en alle opmerkingen vanwege de commissie wijzen op de onnuttigheid van deze commissie. De vraag op bladzijde 94 naar enig verband tussen het Gladio-netwerk, de binnenlandse veiligheidsnetwerken, en de terreuraanslagen, werd beantwoord met de vaststelling dat ter zake geen enkele aanwijzing in aanmerking kon worden genomen. En over de regelmatige verwijzing naar een mogelijke infiltratie van de bewuste netwerken door extreem rechtse organisaties, wordt gezegd dat deze weinig waarschijnlijk zijn. De berg baarde hier duidelijk een muis.

Iemand zou mij trouwens eens moeten verklaren waarom rechtse organisaties zouden infiltreren in anti-communistische verzetsbewegingen, met het oogmerk deze te manipuleren. De logica van deze thesis ontgaat mij volkomen.

In de marge van dit betoog wil ik toch opmerken dat er blijkbaar twee verschillende verslagen in omloop zijn. Collega Moureaux betoogde gisteren aan de hand van het verslag dat er banden moesten worden gezocht met de NEM-clubs, het « Front de la Jeunesse », WNP en de Belgische inlichtingendiensten, terwijl andere sprekers duidelijk verklaarden dat het bewijs van dergelijke bindingen totaal ontbrak, en dat de antwoorden op de vragen gesteld door de commissie eveneens wezen op het ontbreken van dergelijke bindingen. Zulks doet mij dus veronderstellen dat er twee verslagen in omloop zijn en ik zou dan ook graag het andere verslag willen lezen, of moeten wij er misschien van uitgaan dat die banden alleen maar *wishful thinking* zijn!

De commissie had wél kunnen zoeken naar de verbanden tussen « internationale inlichtingennetwerken » en Franstalige inspecteurs bij het departement van Onderwijs. De commissie had bij voorbeeld kunnen nagaan of dergelijke inspecteurs in de mogelijkheid waren om ideologisch gekleurde desinformatie aan leerkrachten op te leggen. De commissie had zich kunnen afvragen of dergelijke inspecteurs banden hadden met de organisaties die zich in het recente verleden toelegden op de éézijdige ontwapening.

De nieuwe commissie, door één van de rapporteurs reeds gevraagd, zou misschien kunnen zoeken naar mogelijke verbanden tussen de effectief ontdekte KGB-agenten en de doellose vredesbewegingen van nu. Het zijn trouwens dezelfde organisaties, die vredesbewegingen-zonder-voorwerp, die nu een nieuwe bestaans- en subsidiëeringsreden zoeken in het bestrijden van de partij die ik vertegenwoordig.

Het parlementair mandaat wordt niet opgewaardeerd door de bezigheidstherapie die deze commissie ten toon spreidde bij haar zoeken naar spoken. Het wordt wel opgewaardeerd als wij zoeken naar reëel bestaande bedreigingen. De burger vraagt een actief Parlement dat de uitdagingen van vandaag en van morgen aanpakt. De burger vraagt niet een verzameling van stiekeme autisten, die in gesloten commissiezittingen alleen zichzelf belangrijk maken. Er moet worden gewerkt aan een opening naar de realiteit. Ik pleit er dan ook voor dat naast de interne inlichtingennetwerken ook de nog steeds bestaande internationale communistische inlichtingennetwerken worden onderzocht. (*Applaus bij het Vlaams Blok.*)

De Voorzitter. — Aangezien niemand meer het woord vraagt, verklaar ik de bespreking van het verslag over het parlementair onderzoek met betrekking tot het bestaan in België van een clandestien internationaal inlichtingennetwerk voor gesloten.

Plus personne ne demandant la parole, je déclare close la discussion du rapport relatif à l'enquête parlementaire sur l'existence en Belgique d'un réseau de renseignements clandestin international.

INTERPELLATION DE MME MAYENCE-GOOSSENS AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DES AFFAIRES ETRANGERES SUR « LA POLITIQUE DE LA COOPERATION AU DEVELOPPEMENT ET LE VOYAGE DU SECRETAIRE D'ETAT EN CHINE »

INTERPELLATIE VAN MEVROUW MAYENCE-GOOSSENS TOT DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN OVER « HET BELEID INZAKE ONTWIKKELINGSSAMENWERKING EN DE REIS VAN DE STAATSSECRETARIS NAAR CHINA »

M. le Président. — L'ordre du jour appelle l'interpellation de Mme Mayence au Vice-Premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur « la politique de la coopération au développement et le voyage du secrétaire d'Etat en Chine ».

La parole est à l'interpellateur.

Mme Mayence-Goossens. — Monsieur le Président, je suis un peu embarrassée de m'adresser au secrétaire d'Etat à la Coopération tout en appréciant le plaisir de le rencontrer. Mon interpellation s'adresse en effet plus spécialement au ministre des Affaires étrangères.

J'ai posé une question très précise au Premier ministre lors de la discussion de la déclaration gouvernementale. Je n'ai pas reçu de réponse. J'ai cependant entendu le Premier ministre insister sur la responsabilité de chaque ministre dans le domaine qui le concerne. Or, je ne vois pas clairement quelles sont vos responsabilités, monsieur le secrétaire d'Etat. Votre réponse vous engage-t-elle ou doit-elle être confirmée par le ministre des Affaires étrangères? Pour ma part, je vous souhaite, bien entendu, d'avoir un maximum de responsabilité, d'autant que le champ d'action est vaste. (*M. Claes, Vice-Premier ministre et ministre des Affaires étrangères, pénètre dans l'hémicycle.*)

Je suis particulièrement heureuse de vous saluer, monsieur le ministre. Je disais précisément ne pas bien connaître les responsabilités de votre secrétaire d'Etat — le seul dans ce gouvernement — en ce qui concerne la détermination globale de la politique de la Coopération au Développement.

Je suis préoccupée car le gouvernement précédent, dont vous faisiez partie, monsieur le ministre, a donné une orientation nouvelle à notre politique à l'égard de l'Afrique. La présence des socialistes flamands dans ce gouvernement en a vraisemblablement été l'origine.

Pour mémoire, j'évoquerai deux événements. Lors de son voyage en 1989 au Zaïre, le Premier ministre a eu une attitude ambiguë qui peut s'expliquer par le fait que son propre gouvernement n'avait pas une position claire en ce qui concerne les remises de dettes. A la suite de la rupture des relations privilégiées, des négociations entre le Zaïre et la Belgique se sont poursuivies

durant dix-huit mois. Grâce aux bons offices du roi du Maroc, elles ont pu se solder par la signature d'une nouvelle convention entre le Zaïre et la Belgique, convention qui contenait d'ailleurs une phrase très significative sur le respect des droits de l'homme. Les deux parties prenaient donc un engagement qui pouvait être invoqué le cas échéant.

L'encre est à peine sèche lorsque surviennent les regrettables événements de Lubumbashi. Personne dans cette enceinte ne voudrait défendre un quelconque manquement aux droits de l'homme, mais j'estime pourtant que l'attitude adoptée par le gouvernement belge en la matière était excessive.

Deux fautes ont été commises, me semble-t-il.

La première fut de demander une enquête internationale. Nous n'avons d'ailleurs pas été suivis par les Américains, contrairement à ce qu'affirmait le ministre des Affaires étrangères de l'époque, qui avait joué sur les mots en laissant supposer que l'administration américaine et le Congrès partageaient le même point de vue. La Communauté européenne n'a pas davantage appuyé cette demande puisqu'il appartenait au ministre italien de se rendre à Kinshasa auprès du gouvernement zaïrois et qu'il n'a pas accepté de le faire. Cette demande d'enquête internationale était tout à fait malencontreuse.

J'en viens à l'autre faute. Une réunion de la commission mixte devait normalement avoir lieu à l'époque, réunion qui nous aurait donné l'occasion d'interroger le gouvernement zaïrois sur les événements en question. Ce dialogue n'a jamais pu avoir lieu dans ce cadre pourtant tout indiqué. La réunion a été remise *sine die*.

Nous retombions donc dans les mêmes difficultés avec le Zaïre. Je me souviens d'ailleurs de la jubilation de M. Frank Vandembroucke lorsqu'il a appris que nos relations avec le Zaïre étaient rompues.

Après ce bref rappel des événements, vous comprendrez mieux, messieurs les ministres, la préoccupation qui est la mienne. En effet, je constate que les deux ministres qui sont actuellement maîtres absolus de la politique étrangère de notre pays appartiennent tous deux au parti qui, me semble-t-il, est à l'origine de nos difficultés avec l'Afrique centrale.

Je peux comprendre l'embarras du Premier ministre qui n'a pas souhaité me répondre lorsque j'ai demandé quelle serait notre attitude à l'égard de l'Afrique centrale. Dès lors, je vous adresse la question, messieurs les ministres : à l'avenir, quelle sera notre attitude à l'égard du Zaïre?

Selon le Premier ministre, un des cinq défis de ce gouvernement est le développement de la solidarité humaine. Nous avons toujours entretenu des liens tout à fait privilégiés avec le Zaïre, le Rwanda et le Burundi. Dès lors, je pense que nous ne pouvons rejeter nos responsabilités et qu'il est de notre devoir moral de réinstaurer une coopération efficace avec ces pays.

Le respect des droits de l'homme implique, en outre, le respect du droit à la vie. Or, monsieur le secrétaire d'Etat, vous n'êtes pas sans savoir que, depuis le départ des Belges de ces pays, la population — zaïroise notamment — est dans une situation sanitaire lamentable, dramatique même. L'arrêt brusque de tous les projets médicaux dans ces pays a engendré des effets extrêmement graves. Dans les deux années à venir, on prévoit que le manque de soins provoquera vingt mille décès.

Certes, la rupture des relations a été effectuée unilatéralement par le Zaïre en 1990. Néanmoins, depuis lors, tant le gouvernement de ce pays que la Conférence nationale réclament la reprise de ces relations. Il y va à la fois de l'intérêt de la population zaïroise et du nôtre.

Le comité ministériel des Relations économiques extérieures a évalué les conséquences de cette rupture pour la Belgique : en 1989, la cessation des relations a engendré une perte de quelque cent millions par mois pour la Belgique! Raisonner en ces termes en matière de coopération au développement peut, certes, paraître quelque peu égoïste. Ne perdons cependant pas de vue que tous les éléments se tiennent et qu'aucun d'entre eux ne peut être négligé. Je me permets, dès lors, d'insister sur la responsabilité qui est la nôtre : n'abandonnons pas la population zaïroise.

J'ai évoqué ce que j'appellerai l'alibi des droits de l'homme. Nous coopérons avec des pays où les droits de l'homme sont parfois totalement bafoués. Je pense notamment au Niger, à la Somalie, au Rwanda et au Tibet. Si nous ne devons coopérer qu'avec les pays qui respectent parfaitement les droits de l'homme, le poste de secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement ne se justifierait même plus. Je souhaite néanmoins que vous demeuriez en place, monsieur le secrétaire d'Etat, et que, partant, vous coopériez.

Mais nous devons accomplir les gestes nécessaires afin que notre présence constitue un encouragement au respect des droits de l'homme. Je ne vous attaque pas injustement, monsieur le secrétaire d'Etat. Je vous demande simplement de renouer les relations avec ces pays à l'égard desquels, je le répète, nous avons d'énormes responsabilités et où la population attend notre présence.

J'ai évidemment été fort surpris en constatant que votre première destination en tant que secrétaire d'Etat à la Coopération était le Tibet. Je ne critique pas le fait que vous vous rendiez dans des pays où les droits de l'homme sont bafoués. En effet, ils le sont dans de nombreux pays et les ministres de la Coopération sont par définition amenés à voyager.

Cependant, le choix de ce pays pour y effectuer votre premier voyage me semble hautement symbolique. Lorsque j'assumais les fonctions qui sont actuellement les vôtres, j'ai été très vivement critiquée pour avoir donné la priorité au Gabon par rapport à d'autres pays d'Afrique centrale avec lesquels nous entretenions de meilleurs rapports. Ce fut interprété comme un manque de courtoisie à leur égard.

Votre choix pouvait, à juste titre, être également critiqué et n'a d'ailleurs pas manqué de l'être, de façon particulièrement virulente, par la presse.

M. Derycke, secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement, adjoint au ministre des Affaires étrangères. — Quelle presse?

Mme Mayence-Goossens. — Je ne suis pas payée pour faire de la publicité en faveur d'un journal. D'ailleurs, l'article en question, paru à la une et accompagné d'une photo, ne vous a certainement pas échappé. Lorsqu'on vient d'entrer en fonction, de tels articles ne passent pas inaperçus. Je sais que M. Dehaene vous interdit d'avoir des contacts personnels avec la presse mais je ne veux pas entrer ici dans ce genre de considérations.

Concernant ce projet de voyage, des engagements avaient été pris par vos prédécesseurs. Il n'empêche que c'est une erreur politique d'avoir choisi cette destination pour votre premier voyage.

Messieurs les ministres, ma question est très précise et j'espère que votre réponse le sera aussi.

Etant donné qu'il existe une demande de la part du gouvernement zairois et de la Conférence nationale pour reprendre la coopération, avez-vous l'intention...

M. Claes, Vice-Premier ministre et ministre des Affaires étrangères. — Pas du tout!

Mme Mayence-Goossens. — Le ministre des Affaires étrangères l'a pourtant indiqué en commission, il y a peu.

M. Claes, Vice-Premier ministre et ministre des Affaires étrangères. — Ce que vous dites n'est pas exact!

Mme Mayence-Goossens. — Quoi qu'il en soit, il me semble que nous avons un devoir moral à accomplir en la matière. Certains de mes collègues interviendront également à ce sujet. J'espère, quant à moi, que la crainte que j'éprouve à vous voir exercer ensemble ces fonctions sera très rapidement écartée. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — La parole est à M. Derycke, secrétaire d'Etat.

M. Derycke, secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement, adjoint au ministre des Affaires étrangères. — Monsieur le Président, mon voyage en Chine constituait au départ l'objet de cette interpellation. Apparemment, Mme Mayence témoigne

plus d'intérêt encore aux relations entre le Zaïre et la Belgique. Ce sujet est très intéressant mais dans un souci de correction, je répondrai d'abord aux questions relatives au contrat conclu entre la Belgique et la Chine. Je répondrai ensuite à la question portant sur la situation au Zaïre.

La construction d'un central téléphonique à Lhassa a été décidée par la commission mixte sino-belge en octobre 1988. Le ministre de la Coopération, M. Geens présidait la délégation belge. Il a d'ailleurs signé le contrat.

La vieille unité téléphonique de Lhassa ne disposait plus que d'une ligne vers le monde extérieur. Le gouvernement belge a estimé que la construction de l'unité téléphonique présentait un caractère d'utilité publique de premier ordre. La réalisation de cette unité téléphonique s'est faite sur la base d'un contrat entre Alcatel-Bell et la « China National Technical Import and Export Corporation ».

Alcatel-Bell, je le rappelle, jouit d'une relation privilégiée avec la Chine par le biais de la compagnie Alcatel-Bell Chine-Shanghai de renommée internationale.

La Belgique, en date du 23 juin 1989, et le Conseil européen de Madrid, le 26 juin 1989, ont pris un certain nombre de mesures à l'égard de la Chine après les événements de Tien An Men.

En ce qui concerne notre pays, il a été décidé à ce moment de geler tous les nouveaux projets. C'est d'ailleurs généralement ce qui se produit lorsque surgissent des problèmes relatifs aux droits de l'homme dans d'autres pays. La Belgique a en plus renoncé à la signature d'une convention octroyant un prêt d'Etat à l'Etat d'un montant de 300 millions de francs belges en 1989. Le projet de central téléphonique était considéré comme un projet en cours puisqu'il a été décidé en octobre 1988. Il était déjà en voie d'exécution au moment des événements déplorables de la place Tien An Men.

Le Conseil européen des affaires générales, qui s'est tenu à Luxembourg le 22 octobre 1990, s'est prononcé pour une reprise graduelle des programmes de coopération culturelle, scientifique et technique ainsi que pour la possibilité du financement de projets de développement par des institutions financières internationales. Par contre, l'embargo total de la coopération militaire avec la Chine est toujours en vigueur à l'heure actuelle.

C'est dans ce contexte que la Belgique s'est décidée à reprendre progressivement la coopération avec la Chine populaire, de préférence pour les projets de caractère humanitaire ou d'intérêt public. Le projet de l'unité téléphonique est d'intérêt public.

En ce qui concerne l'orientation générale de la politique de coopération, la Belgique s'inspire de la résolution du 28 novembre 1991, résolution, que j'ai d'ailleurs discutée au Conseil ministériel CEE et qui a été communiquée à la presse le 10 décembre 1991.

Dans cette résolution, le Conseil européen souligne les liens directs entre notre politique de coopération avec les pays tiers et la situation en matière de droits de l'homme, l'évolution vers la démocratie et l'état de l'évolution générale dans les pays concernés.

Il est d'ailleurs intéressant de souligner que la Belgique a joué un rôle prépondérant dans cette discussion et tentera de faire de même à l'occasion du Conseil des ministres, les 4 et 5 mai prochains, où sera discutée à nouveau la clause dite d'intérêt général dans le cadre de la problématique des droits de l'homme.

J'ajoute qu'après les incidents intervenus entre les Pays-Bas et l'Indonésie, il apparaît clairement que la Communauté européenne adoptera une position tendant à promouvoir des interventions positives vis-à-vis des pays rencontrant des difficultés dans la problématique des droits de l'homme. Il apparaît dès à présent que les injonctions positives sont le seul moyen d'aider le peuple qui, trop souvent, souffre des ingérences.

Vous m'avez interrogé également sur les choix géographiques. Comme mes collègues, je prépare actuellement une note de politique globale qui fera état non seulement des problèmes relatifs à l'aide multilatérale et bilatérale mais aussi à l'aide directe et indirecte.

Nous aurons l'occasion de discuter en commission tant des principes de notre politique de concentration en général que du choix des pays. Pour ce qui concerne le Zaïre, comme l'a d'ailleurs confirmé le ministre des Affaires étrangères, nous n'avons jamais

reçu une demande explicite de monseigneur Monsengwo pour reprendre des relations « entières » avec la Belgique. Les demandes qui nous ont été adressées concernaient une aide humanitaire et une aide à la promotion de la démocratie au Zaïre.

Le gouvernement a d'ailleurs décidé, le 5 avril dernier, d'entreprendre un programme strictement humanitaire se chiffrant à 17 millions. Ce programme a été préparé avec les ONG belges et sera exécuté par ces dernières de manière à éviter une éventuelle récupération par le gouvernement zaïrois.

Je précise avoir rencontré la semaine passée un interlocuteur de monseigneur Monsengwo. De cette entrevue il ressort qu'en ce qui concerne le thème politique, la position de la Conférence nationale n'a pas encore changé.

Je le répète, l'aide qui nous est demandée est d'ordre humanitaire et nous n'avons reçu aucune demande de normalisation des relations entre la Belgique et le Zaïre.

M. le Président. — La parole est à Mme Mayence.

Mme Mayence-Goossens. — Monsieur le Président, je précise que j'ai parlé du Zaïre en raison d'un titre qui n'a pas été repris: « Deux poids, deux mesures, les droits de l'homme à interprétation variable. »

M. le Président. — La parole est à M. Derycke, secrétaire d'Etat.

M. Derycke, secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement, adjoint au ministre des Affaires étrangères. — Monsieur le Président, j'espère avoir démontré que cette affirmation ne correspond pas à la réalité.

M. le Président. — L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE GOEDKEURING VAN DE OVEREENKOMST TOT OPRICHTING VAN HET MULTILATERALE AGENTSCHAP VOOR INVESTERINGSGARANTIES, EN VAN DE BIJLAGEN, OPGE-
MAAKT TE SEOEL OP 11 OKTOBER 1985

Beraadslaging en stemming over het enig artikel

PROJET DE LOI PORTANT APPROBATION DE LA CONVENTION PORTANT CREATION DE L'AGENCE MULTILATERALE DE GARANTIE DES INVESTISSEMENTS, ET DES ANNEXES, FAITES A SEOUL LE 11 OCTOBRE 1985

Discussion et vote de l'article unique

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van wet houdende goedkeuring van de Overeenkomst tot oprichting van het Multilaterale Agentschap voor investeringsgaranties, en van de bijlagen, opgemaakt te Seoul op 11 oktober 1985.

Nous abordons l'examen du projet de loi portant approbation de la Convention portant création de l'Agence multilatérale de garantie des investissements, et des annexes, faites à Séoul le 11 octobre 1985.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de rapporteur.

De heer Verschueren, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, het enig artikel van dit ontwerp van wet werd in de bevoegde commissie zonder bespreking eenparig aangenomen. Ik meen dan ook dat het overbodig is nog verslag uit te brengen, aangezien het gedrukte verslag tijdig werd rondgedeeld. Ik verwijs dan ook naar dit document.

De Voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt in de algemene beraadslaging verklaar ik ze voor gesloten.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close.

Het enig artikel van het ontwerp van wet luidt:

Enig artikel. De Overeenkomst tot oprichting van het Multilaterale Agentschap voor investeringsgaranties, en de bijlagen, opgemaakt te Seoel op 11 oktober 1985, zullen volkomen uitwerking hebben.

Article unique. La Convention portant création de l'Agence multilatérale de garantie des investissements, et les annexes, faites à Séoul le 11 octobre 1985, sortiront leur plein et entier effet.

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — We stemmen later over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble du projet de loi.

PROJET DE LOI PORTANT APPROBATION DE LA CONVENTION EUROPEENNE POUR LA SAUVEGARDE DU PATRIMOINE ARCHITECTURAL DE L'EUROPE, FAITE A GRENAD LE 3 OCTOBRE 1985

Discussion et vote de l'article unique

ONTWERP VAN WET HOUDENDE GOEDKEURING VAN HET EUROPEES VERDRAG TER BESCHERMING VAN HET BOUWKUNDIG ERFGOED VAN EUROPA, OPGE-
MAAKT TE GRANADA OP 3 OKTOBER 1985

Beraadslaging en stemming over het enig artikel

M. le Président. — Nous abordons l'examen du projet de loi portant approbation de la Convention européenne pour la sauvegarde du patrimoine architectural de l'Europe, faite à Grenade le 3 octobre 1985.

Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van wet houdende goedkeuring van het Europees Verdrag ter bescherming van het bouwkundig erfgoed van Europa, opgemaakt te Granada op 3 oktober 1985.

La discussion générale est ouverte.

De algemene beraadslaging is geopend.

La parole est au rapporteur.

M. Pécriaux, rapporteur. — Monsieur le Président, je tiens à rappeler que nous examinons pour l'heure une convention qui est actuellement de la compétence des Régions. Cette compétence relevait précédemment des Communautés, lesquelles ont d'ailleurs participé à son élaboration au sein du Conseil de l'Europe.

Il est intéressant de constater qu'une approbation parlementaire est nécessaire, ce qui implique l'intervention du législateur national.

Je tiens également à souligner qu'un collègue a demandé, au cours du débat en commission, quelles étaient les garanties de bonne exécution de la convention confiée aux Régions et approuvée par le législateur national. Le ministre a répondu à cette intéressante question que la responsabilité en incombait au signataire, c'est-à-dire la Belgique, et que ce problème devrait être résolu lors de la troisième phase de la réforme de l'Etat.

L'approbation de la convention par le législateur national doit combler un vide juridique et c'est ce que nous allons faire puisque le projet de loi, monsieur le Président, a été adopté à l'unanimité par la commission.

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close.

Daar niemand meer het woord vraagt in de algemene beraadslaging verklaar ik ze voor gesloten.

L'article unique du projet de loi est ainsi rédigé:

Article unique. La Convention européenne pour la sauvegarde du patrimoine architectural de l'Europe, faite à Grenade le 3 octobre 1985, sortira son plein et entier effet.

Enig artikel. Het Europees Verdrag ter bescherming van het bouwkundig erfgoed van Europa, opgemaakt te Granada op 3 oktober 1985, zal volkomen uitwerking hebben.

— Adopté.

Aangenomen.

M. le Président. — Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble du projet de loi.

We stemmen later over het ontwerp van wet in zijn geheel.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE GOEDKEURING VAN DE WIJZIGINGEN AAN HET VERDRAG INZAKE DE INTERNATIONALE ORGANISATIE VOOR MARITIEME SATELLIETEN (INMARSAT) EN AAN DE EXPLOITATIEOVEREENKOMST, AANGENOMEN TE LONDEN OP 19 JANUARI 1989

Beraadslaging en stemming over het enig artikel

PROJET DE LOI PORTANT APPROBATION DES AMENDEMENTS A LA CONVENTION PORTANT CREATION DE L'ORGANISATION INTERNATIONALE DE TELECOMMUNICATIONS MARITIMES PAR SATELLITES (INMARSAT) ET A L'ACCORD D'EXPLOITATION, ADOPTES A LONDRES LE 19 JANVIER 1989

Discussion et vote de l'article unique

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van wet houdende goedkeuring van de wijzigingen aan het Verdrag inzake de Internationale Organisatie voor maritieme satellieten (Inmarsat) en aan de Exploitatieovereenkomst, aangenomen te Londen op 19 januari 1989.

Nous abordons l'examen du projet de loi portant approbation des amendements à la Convention portant création de l'Organisation internationale de télécommunications maritimes par satellites (Inmarsat) et à l'accord d'exploitation, adoptés à Londres le 19 janvier 1989.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

De heer Diegenant, rapporteur, verwijst naar zijn verslag.

Daar niemand het woord vraagt, is de algemene beraadslaging gesloten.

Personne ne demandant la parole, la discussion générale est close.

Het enig artikel van het ontwerp van wet luidt:

Enig artikel. De wijzigingen aan het Verdrag van 3 september 1976 inzake de Internationale Organisatie voor maritieme satellieten (Inmarsat) en aan de Exploitatieovereenkomst, aangenomen te Londen op 19 januari 1989, zullen volkomen uitwerking hebben.

Article unique. Les amendements à la Convention du 3 septembre 1976 portant création de l'Organisation internationale de télécommunications maritimes par satellites (Inmarsat) et à l'Accord d'exploitation, adoptés à Londres le 19 janvier 1989, sortiront leur plein et entier effet.

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — We stemmen later over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble du projet de loi.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE GOEDKEURING VAN HET VERDRAG INZAKE PSYCHOTROPE STOFFEN EN VAN DE BIJLAGEN, OPGEMAAKT TE WENEN OP 21 FEBRUARI 1971

Beraadslaging en stemming over het enig artikel

PROJET DE LOI PORTANT APPROBATION DE LA CONVENTION SUR LES SUBSTANCES PSYCHOTROPES ET DES ANNEXES, FAITES A VIENNE LE 21 FEVRIER 1971

Discussion et vote de l'article unique

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van wet houdende goedkeuring van het Verdrag inzake psychotrope stoffen en van de bijlagen, opgemaakt te Wenen op 21 februari 1971.

Nous abordons l'examen du projet de loi portant approbation de la Convention sur les substances psychotropes et des annexes, faites à Vienne le 21 février 1971.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Das Wort hat Herr Benker.

Herr Benker. — Sehr geehrter Präsident, was am meisten auffällt in der Begründung des Gesetzesvorschlages zur Annehmbarkeit und Ratifizierung der Wiener Konvention über Psychotropen, ist die lange Dauer, die verlaufen ist zwischen der Unterschrift dieser Konvention im Jahre 1971 und der Ratifizierung dieser Konvention im Jahre 1992, also 21 Jahre.

Sicher gab es 1971 das Problem der Psychotropen und der Drogen im allgemeinen noch nicht in so alarmierender Weise wie man es heute kennt. Zudem zielt diese Konvention auf synthetische Produkte: Amphetaminen, Schlaf- und Beruhigungsmittel, im allgemeinen Verhaltensändernde Mittel.

Trotz der Unzulänglichkeiten, die in dieser Abmachung enthalten sind, hätte Belgien sie längst unterschreiben sollen, denn inzwischen ist unser Land leider auch eine der Drehscheiben dieses unerlaubten Handels geworden; inzwischen ist unser Land auch ein großer Verbraucher der Beruhigungsmittel geworden und zudem hat sich der Konsum von den weichen Drogen allmählich auf harte Drogen übertragen und dieser Konsum hat sich in den letzten Jahren drastisch gesteigert.

Pourtant, dès le début des années 70, un certain nombre d'enseignants et de médecins se sont posés des questions sur les méthodes efficaces de prévention en matière de drogues et ils ont élaboré avec plus ou moins de succès des programmes préventifs.

Certes, la politique de prévention et de traitement de la toxicomanie relève aujourd'hui de la compétence des Communautés. Mais il ne faut pas perdre de vue que la toxicomanie a un impact très important et très lourd sur notre politique de sécurité sociale car elle a de multiples conséquences: absentéisme sur les lieux de travail, maladies, pertes d'emplois, chômage, hospitalisations, traitements curatifs, crises familiales, etc. Ce cercle vicieux s'amplifie d'année en année. Il coûte très cher à notre société et coûtera davantage encore dans les années à venir.

Par ailleurs, par la ratification de cette loi, il sera possible de prendre un certain nombre d'arrêtés d'exécution pour lutter contre le trafic illégal international. Il faudra néanmoins encore adapter le droit pénal belge dans les cas de confiscation de biens acquis au moyen d'argent blanchi après le commerce illégal de stupéfiants et reconnaître les jugements rendus, en la matière, dans les pays voisins.

Bien sûr, il est juste aussi de lutter contre le trafic des produits dérivés des drogues et d'utiliser le mieux possible tout l'arsenal répressif contre les trafiquants. Mais il serait bien plus utile d'instaurer, dans notre pays, des mesures d'éducation et de prévention,

We stemmen later over het ontwerp van wet in zijn geheel.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE GOEDKEURING
VAN HET VERDRAG VAN WENEN INZAKE HET VER-
DRAGENRECHT, EN VAN DE BIJLAGE, OPGEMAAKT
TE WENEN OP 23 MEI 1969

Beraadslaging en stemming over het enig artikel

PROJET DE LOI PORTANT APPROBATION DE LA CON-
VENTION DE VIENNE SUR LE DROIT DES TRAITES, ET
DE L'ANNEXE, FAITES A VIENNE LE 23 MAI 1969

Discussion et vote de l'article unique

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van wet houdende goedkeuring van het Verdrag van Wenen inzake het verdragenrecht, en van de bijlage, opgemaakt te Wenen op 23 mei 1969.

Nous abordons l'examen du projet de loi portant approbation de la Convention de Vienne sur le droit des traités, et de l'annexe, faites à Vienne le 23 mai 1969.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

De heer De Backer, rapporteur, verwijst naar zijn verslag.

Daar niemand het woord vraagt, is de algemene beraadslaging gesloten.

Personne ne demandant la parole, la discussion générale est close.

L'article unique du projet de loi est ainsi rédigé:

Article unique. La Convention de Vienne sur le droit des traités, et l'annexe, faites à Vienne le 23 mai 1969, sortiront leur plein et entier effet.

Toutefois, l'Etat belge déclare qu'il ne sera pas lié par les articles 53 et 64 de la convention vis-à-vis de toute partie qui, formulant une réserve au sujet de l'article 66, point a), récuserait la procédure de règlement fixée par cet article.

Enig artikel. Het Verdrag van Wenen inzake het verdragenrecht, en de bijlage, opgemaakt te Wenen op 23 mei 1969, zullen volkomen uitwerking hebben.

Niettemin verklaart de Belgische Staat niet te zijn gebonden door de artikelen 53 en 64 van het verdrag ten aanzien van elke partij die een voorbehoud maakt bij artikel 66, punt a), en zodoende de bij dit artikel vastgestelde procedure voor geschillenregeling verwerpt.

— Adopté.

Aangenomen.

De Voorzitter. — We stemmen later over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble du projet de loi.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE GOEDKEURING
VAN HET VERDRAG VAN WENEN INZAKE HET VER-
DRAGENRECHT TUSSEN STATEN EN INTERNATIO-
NALE ORGANISATIES OF TUSSEN INTERNATIONALE
ORGANISATIES EN VAN DE BIJLAGE, OPGEMAAKT TE
WENEN OP 21 MAART 1986

Beraadslaging en stemming over het enig artikel

Ann. parl. Sénat de Belgique - Session extraordinaire 1991-1992
Parlem. Hand. Belgische Senaat - Buitengewone zitting 1991-1992

PROJET DE LOI PORTANT APPROBATION DE LA CON-
VENTION DE VIENNE SUR LE DROIT DES TRAITES
ENTRE ETATS ET ORGANISATIONS INTERNATIO-
NALES OU ENTRE ORGANISATIONS INTERNATIO-
NALES, ET DE L'ANNEXE, FAITES A VIENNE LE
21 MARS 1986

Discussion et vote de l'article unique

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van wet houdende goedkeuring van het Verdrag van Wenen inzake het verdragenrecht tussen Staten en internationale organisaties of tussen internationale organisaties en van de bijlage, opgemaakt te Wenen op 21 maart 1986.

Nous abordons l'examen du projet de loi portant approbation de la Convention de Vienne sur le droit des traités entre Etats et organisations internationales ou entre organisations internationales, et de l'annexe, faites à Vienne le 21 mars 1986.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

De heer De Backer, rapporteur, verwijst naar zijn verslag.

Daar niemand het woord vraagt, is de algemene beraadslaging gesloten.

Personne ne demandant la parole, la discussion générale est close.

L'article unique du projet de loi est ainsi rédigé:

Article unique. La Convention de Vienne sur le droit des traités entre Etats et organisations internationales ou entre organisations internationales et l'annexe, faites à Vienne le 21 mars 1986, sortiront leur plein et entier effet.

Toutefois, l'Etat belge déclare qu'il ne sera pas lié par les articles 53 et 64 de la convention vis-à-vis de toute partie qui, formulant une réserve au sujet de l'article 66, alinéa 2, récuserait la procédure de règlement fixée par cet article.

Enig artikel. Het Verdrag van Wenen inzake het verdragenrecht tussen Staten en internationale organisaties of tussen internationale organisaties en de bijlage, opgemaakt te Wenen op 21 maart 1986 zullen volkomen uitwerking hebben.

Niettemin verklaart de Belgische Staat niet te zijn gebonden door de artikelen 53 en 64 van het verdrag ten aanzien van elke partij die een voorbehoud maakt bij artikel 66, tweede lid, en zodoende de bij dit artikel vastgestelde procedure voor geschillenregeling verwerpt.

— Adopté.

Aangenomen.

De Voorzitter. — We stemmen later over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble du projet de loi.

INTERPELLATION DE M. HASQUIN AU VICE-PREMIER
MINISTRE ET MINISTRE DES AFFAIRES ETRANGERES
SUR «L'ATTITUDE DE LA BELGIQUE DANS LA LUTTE
CONTRE LA FUITE DE SCIENTIFIQUES DE L'EX-UNION
SOVIETIQUE»

INTERPELLATIE VAN DE HEER HASQUIN TOT DE VICE-
EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN BUITENLANDSE
ZAKEN OVER «DE HOUDING VAN BELGIE IN HET
TEGENGAAN VAN DE VLUCHT VAN WETENSCHAP-
PERS UIT DE VOORMALIGE SOVJETUNIE»

M. le Président. — L'ordre du jour appelle l'interpellation de M. Hasquin au Vice-Premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur «l'attitude de la Belgique dans la lutte contre la fuite de scientifiques de l'ex-Union soviétique».

La parole est à l'interpellateur.

M. Hasquin. — Monsieur le Président, mon interpellation sera très courte. Elle aurait pu, si les contraintes réglementaires avaient été moindres, se transformer en question orale. Mais nos règlements sont tels qu'il n'était guère possible qu'il en soit ainsi.

Je voudrais aborder très rapidement la problématique de la recherche scientifique et du sous-développement économique dans l'ancienne URSS. Chacun sait que le désastre économique y est très grand. Il ne date pas d'aujourd'hui et s'annonçait voici plusieurs années.

Voici exactement trois ans, j'avais accompagné la commission des Affaires étrangères du Sénat et j'avais établi à destination de cette assemblée un rapport où j'avais déjà parlé de l'Union soviétique, pays en voie de sous-développement. Depuis lors, les langues se sont déliées, les portes se sont ouvertes, les révélations se sont accumulées et il en est bien ainsi. Donc difficultés économiques évidentes.

Par ailleurs, la conviction est née dans les pays développés, en Europe, au Japon, aux Etats-Unis, que la relève économique d'un pays tel que la Russie n'est possible que si elle est liée très étroitement au maintien et au développement d'un potentiel scientifique de qualité.

Par ailleurs, le passage à l'économie de marché a des conséquences importantes sur la recherche dans ces pays : il s'agit là d'une difficulté supplémentaire à ne pas sous-estimer.

Je voudrais citer très brièvement un extrait d'un discours récent de M. Jean-Claude Paye, secrétaire général de l'OCDE, qui tenait les propos suivants lors d'une réunion qui s'est tenue à Paris en mars dernier : « La mutation de ces pays vers l'économie de marché entraîne une profonde restructuration d'un système de recherche qui était exclusivement financé par le secteur public et constituait un des éléments de l'économie de commande. Cette mutation risque de compromettre le potentiel scientifique et technique des pays de l'Est. » Il y a donc là un problème que plus personne ne nie. On sait que les rémunérations des chercheurs d'Europe occidentale sont certes inférieures à celles pratiquées aux Etats-Unis ou au Japon, mais à l'évidence, elles sont incomparablement supérieures à celles susceptibles d'être appliquées aujourd'hui dans les pays de l'ex-empire soviétique.

Donc, si l'Europe occidentale a été elle-même victime, à plusieurs reprises, de fuites de cerveaux, celles-ci sont un risque non négligeable pour la Russie et les pays annexes qui ont pourtant besoin, je le répète, de conserver un potentiel scientifique intact.

Il importe donc d'organiser la promotion de la recherche scientifique dans ces pays. Je rappelle — et ces chiffres viennent d'être confortés par une série d'études récentes — que l'on évalue à environ quatre mille, le nombre de savants qui travaillent dans des secteurs de pointe du nucléaire, de la bactériologie et de la chimie en rapport avec l'armement, mais aussi avec la politique de destruction massive. La situation économique et ses conséquences engendrent donc une crainte fondée : voir ces chercheurs désertir leur pays et aller vendre leurs services au plus offrant.

Nous parlions il y a un instant de coopération au développement et l'on sait, hélas, que beaucoup de pays qui, par ailleurs, bénéficient d'une aide au développement consacrent dans le même temps des sommes parfois considérables à s'armer. Le risque existe de voir ces chercheurs vendre leur savoir à des pays qui, en dépit de leurs difficultés économiques, et tout simplement parce qu'ils poursuivent des rêves de grandeur, sont prêts à acheter ces services au prix fort.

En d'autres termes, nous risquons de voir se répandre en Europe, au Moyen-Orient et en Afrique, voire en Amérique latine, une armée de mercenaires scientifiques — je crois que l'on peut franchement utiliser cette expression — qui sont donc des proies faciles pour un certain nombre de chefs d'Etat ou de gouvernements avides de puissance.

Le secteur nucléaire surtout a suscité des inquiétudes. Comme vous le savez, divers moyens de reconversion ont été envisagés pour ces savants : le nucléaire civil, le contrôle et la sécurité des centrales, la protection de l'environnement. Se pose aussi le problème plus général de la reconversion de l'industrie de l'armement.

Vous n'ignorez pas que lors de la rencontre Baker-Eltsine du 17 février 1992, il a été décidé de créer un centre de recherche susceptible d'accueillir des scientifiques russes de renom. Les investissements envisagés en la matière atteignent des montants très élevés. Ce centre est un moyen de les maintenir dans leur pays d'origine et permet d'éviter cette dispersion néfaste pour la Russie et dangereuse pour la paix dans le monde.

A première vue, l'idée est parfaitement généreuse et je comprends que notre pays, tout comme la CEE, y ait adhéré. Elle présente néanmoins un certain nombre de dangers, voire de paradoxes, auxquels nous n'avons pas nécessairement réfléchi.

Deux aspects de ce choix politique me paraissent particulièrement choquants. Tout d'abord, cette aide financière considérable s'adresse exclusivement à des savants qui ont travaillé à des programmes d'armement nucléaire, les autres chercheurs étant exclus. Ensuite, on peut véritablement avoir le sentiment que ce choix conduit à une injustice.

N'oublions pas que ces chercheurs appartenaient à ce que je pourrais appeler la « *nomenklatura* scientifique ». Ils étaient mieux rémunérés que les autres ; ils étaient les protégés — les privilégiés — du régime. Or, paradoxe de la démocratisation : les bénéficiaires de l'ancien régime profiteront dorénavant de la manne offerte par l'Occident et par les pays développés.

Le paradoxe le plus choquant réside dans l'accroissement de la marginalisation de ceux que je qualifierai de « chercheurs normaux », qui travaillent dans le domaine des sciences appliquées civiles et, bien entendu, dans le secteur des sciences humaines. Vous n'ignorez pas que beaucoup d'entre eux mendient également des postes à l'Occident.

J'aimerais attirer l'attention du ministre des Affaires étrangères sur le fait que des pays comme la Russie et quelques autres qui viennent d'abandonner le communisme ne possèdent, en raison même de leur histoire, aucune culture démocratique. Ils ont connu le communisme. Avant, ils ont vécu sous le nazisme, sous le régime fasciste ou sous le tsarisme. Je pense pouvoir affirmer que les personnes ayant vécu septante ou quatre-vingts ans dans la plupart de ces pays — surtout en Russie — ignorent ce que signifie la démocratie, même si les mots « liberté » et « démocratie » sont aujourd'hui à la mode.

Il est donc essentiel de pouvoir maintenir dans ces pays un potentiel de qualité dans le secteur des sciences humaines. Vous n'ignorez pas qu'un certain nombre de disciplines appartenant aux sciences humaines, comme la sociologie, la psychologie et bien d'autres, n'ont pas été enseignées sous l'ancien régime. Bien souvent, elles ont été malmenées, poursuivies et considérées comme étant des sciences dangereuses.

En tant qu'Occidentaux, nous devons être interpellés par cette problématique. Personnellement, je souhaiterais que notre diplomatie soit vigilante en la matière. Il me paraît essentiel, monsieur le ministre, que la politique belge fasse entendre, dans ce domaine, une voix originale puisqu'il existe aujourd'hui autour de cette idée de centre de reconversion des chercheurs nucléaires une sorte de consensus mou. Personne n' imagine devoir contester le bien-fondé de cette décision car toutes les conséquences n'en sont pas suffisamment mesurées.

En la matière, notre pays aurait donc un rôle à jouer. Pour ma part, je regretterais que la Belgique ne prenne aucune initiative auprès des instances internationales habilitées à discuter de ces problèmes. Je pense notamment aux Nations Unies, à l'OCDE, à l'Unesco, au Conseil de l'Europe. Vous savez que les organismes internationaux susceptibles d'aborder cette problématique sont nombreux aujourd'hui. Leurs compétences s'enchevêtrent d'ailleurs parfois.

Il me paraît donc indispensable que la Belgique fasse entendre une autre voix sur cette problématique et qu'en tout cas, nous soyons attentifs à ne pas créer des discriminations qui me semblent tout à fait abusives. (Applaudissements.)

M. le Président. — La parole est à M. Claes, Vice-Premier ministre.

M. Claes, Vice-Premier ministre et ministre des Affaires étrangères. — Monsieur le Président, je voudrais tout d'abord rappeler que l'idée du Centre international pour la science et la technologie trouve son origine dans les négociations menées non seulement entre MM. Baker et Eltsine mais aussi entre MM. Baker et Genscher.

Les discussions initiales se sont prolongées dans des négociations entre les Etats-Unis, la Communauté européenne, le Japon ainsi que la Russie, et devraient incessamment déboucher sur la signature, entre ces quatre parties, d'un accord concernant la création du centre en question. Initialement prévue la semaine dernière, la signature de l'accord a dû être reportée à la fin de ce mois en raison de dernières — je l'espère du moins! — difficultés concernant la contribution japonaise de même que les modalités de fonctionnement du centre et de sélection des projets.

Je comprends parfaitement vos hésitations et vos critiques, monsieur Hasquin, qui me semblent d'ailleurs fondées. Vous avez clairement expliqué les raisons qui ont amené la Communauté européenne et le gouvernement belge à se rallier à cette initiative. Le départ des spécialistes des armes de destruction massive du territoire de la CEI vers des régions instables et dangereuses constitue, en effet, une menace importante pour la Belgique et les autres pays européens.

Même s'il ne s'agit que d'une nuance, je tiens quand même à clarifier ceci : les savants jouissant précédemment de conditions tout à fait spéciales ne bénéficient plus d'un régime de faveur, et cela depuis de nombreux mois. Ils connaissent les mêmes difficultés matérielles que leurs collègues des autres secteurs, alors que l'incertitude quant à leur avenir est encore plus importante, en raison des nouvelles orientations de leur gouvernement, en matière de politique étrangère et de défense.

Les offres d'Etats désireux de se procurer leur know-how sont particulièrement attrayantes. C'est la raison pour laquelle il me paraît prioritaire de tenter d'apporter une solution urgente à cette situation avant qu'elle dégénère davantage.

La communauté internationale est d'ailleurs largement consciente de l'importance des risques encourus. Ainsi, en ce qui concerne le financement du centre, outre les 25 millions de dollars déjà annoncés par les Etats-Unis, on s'attend à ce que le Japon et la communauté s'engagent de manière équivalente. D'autres Etats, comme la Suède et le Canada, ont déjà manifesté la volonté d'y apporter une contribution supplémentaire.

J'ajoute que la mission du centre sera plus large que le simple maintien des experts visés au sein de la CEI. Les activités du centre seront orientées vers des objectifs auxquels, je le suppose, nous pouvons tous souscrire : tout d'abord reconvertir les ingénieurs, les scientifiques, les techniciens des armes de destruction massive à des activités à caractère pacifique; en deuxième lieu, contribuer à réduire ces armements, notamment en reconvertissant une partie des matières fissiles militaires en combustible nucléaire et, enfin, faciliter la transition vers la recherche fondamentale et appliquée dans les domaines de l'environnement, de la production d'énergie et de la sécurité nucléaire.

Je crois donc que, pour répondre aux défis les plus urgents et les plus dangereux, il fallait prendre une initiative. La formule retenue, même si elle n'est pas parfaite, mérite d'être essayée.

Cela étant dit, je peux comprendre et même souscrire à votre plaidoyer en faveur de tous ces hommes de science qui, dans le passé, n'ont jamais connu un vrai statut d'homme de science.

C'est la raison pour laquelle je suis avec une attention toute particulière une initiative française que vous connaissez sans doute, appelée initiative Rubbia, du nom du Prix Nobel de physique, qui viserait à la création d'une fondation internationale destinée à aider les chercheurs de la CEI.

Cette fondation, complétant l'institut dont nous avons parlé il y a quelques instants, pourrait permettre de sauvegarder des secteurs et des installations uniques où s'étaient développées des approches scientifiquement ou technologiquement originales. Cette initiative, communiquée dans le cadre de la Conférence des ministres de la Recherche de l'OCDE, pourrait être élargie à d'autres participants.

Enfin, je suis tout à fait conscient du fait que l'ensemble des savants de l'ancienne Union soviétique se retrouvent dans une situation sociale et individuelle particulièrement difficile depuis l'éclatement de leur pays, éclatement qui a provoqué l'affaiblissement des instituts scientifiques rattachés auparavant à l'Etar central et une diminution importante des moyens attribués à la recherche en raison des difficultés économiques.

Je suis d'avis que la communauté internationale, qui vise à une stabilisation politique et sociale de ce *Commonwealth* de républiques indépendantes, doit rencontrer les aspirations de ces personnes.

J'avoue ne pas pouvoir répondre par des initiatives concrètes à votre suggestion, mais j'estime qu'elle mérite un examen approfondi. Je vais voir dans quelle enceinte et suivant quelle formule la Belgique pourrait prendre une initiative dans le but de répondre, du moins partiellement, à vos souhaits.

Je vous ai indiqué la voie qui est discutée pour le moment au sein de l'OCDE. D'autres solutions sont probablement possibles, que ce soit dans le cadre des Nations Unies ou de la Communauté européenne.

M. le Président. — L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

INTERPELLATION DE M. HASQUIN AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DES AFFAIRES ETRANGERES SUR « LE DANGER DE VOIR LA BELGIQUE CONTINUER A PRATIQUER EN MATIERE DE SOUTIEN AU PROCESSUS DE DEMOCRATISATION DES POLITIQUES CONTRADICTOIRES EN AFRIQUE CENTRALE SELON QU'IL S'AGISSE DU RWANDA OU DU ZAIRE »

INTERPELLATIE VAN DE HEER HASQUIN TOT DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN OVER « HET GEVAAR DAT BELGIE, INZAKE DE STEUN AAN HET DEMOCRATISERINGSPROCES IN MIDDEN-AFRIKA, EEN VERSCHILLEND BELEID VOERT NAARGELANG HET GAAT OM RWANDA OF ZAIRE »

M. le Président. — L'ordre du jour appelle l'interpellation de M. Hasquin au Vice-Premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur « le danger de voir la Belgique continuer à pratiquer en matière de soutien au processus de démocratisation des politiques contradictoires en Afrique centrale selon qu'il s'agisse du Rwanda ou du Zaïre ».

La parole est à l'interpellateur.

M. Hasquin. — Monsieur le Président, jusque dans un passé récent, un pays comme la Belgique a joué un rôle international disproportionné par rapport à son importance territoriale, démographique ou militaire parce qu'il disposait d'une réelle influence en Afrique centrale; il en était ainsi grâce au rôle qu'il avait réussi à préserver auprès de ses anciens protectorats et colonies : le Burundi, le Rwanda et le Zaïre.

Par ses maladresses, qui trouvent leur origine tantôt dans des motivations linguistiques, tantôt dans des a priori religieux, la politique étrangère du précédent gouvernement est parvenue à altérer gravement l'image et l'influence de notre pays dans cette partie du monde. Bref, on ne manipule pas impunément une idéologie des droits de l'homme à géométrie variable, comme je l'avais déjà souligné dans cette enceinte le 11 octobre 1990 et surtout le 7 novembre suivant, après le retentissant échec des accords dits de Mwanza.

La crédibilité de notre pays s'en est trouvée gravement affectée : comment justifier, sinon par des intérêts partisans, la sévérité à l'égard du Zaïre, si justifiée qu'elle ait pu être à certains moments, et, en regard, l'extraordinaire laxisme dont a bénéficié le gouvernement du Rwanda, et en particulier son chef d'Etat ? Manifestement, l'idéologie sociale-chrétienne commune au Premier ministre et au ministre des Affaires étrangères du précédent gouvernement belge ainsi qu'aux dirigeants du Rwanda a éradiqué gravement le sens critique lorsqu'il s'agissait de juger la situation des droits de l'homme dans l'ancien protectorat.

L'aveuglement d'une partie du monde de la démocratie chrétienne à l'égard du régime du président du Rwanda et de son parti, le MNRD, ne se dément toujours pas. Il a encore très récemment éclaté au travers d'un rapport, en date du 8 février 1992, du secrétaire général de l'Internationale démocrate-chrétienne, M. André Louis.

Si, en substance, le secrétaire général de l'IDC souhaite une accélération du processus de démocratisation, il ne prétend voir dans la guérilla qu'une guerre stratégique menée au profit de l'Ouganda pour mettre en place « un régime favorable à Kampala ». Par ailleurs, sa tendance à minimiser les abus de pouvoir du régime l'amène à critiquer sévèrement des prêtres catholiques de la région de Kabgayi, auteurs de ce qu'il appelle un « pamphlet politique » rédigé le 1er décembre 1991 parce qu'ils ont osé critiquer certaines attitudes du gouvernement alors que s'impose, toujours selon M. Louis, « un appui résolu des églises tant catholique que protestante ». Bref, selon lui, il n'y a pas d'alternative au MRND.

Ce genre de littérature a valu, le 17 février 1992, à son auteur une réplique cinglante émanant de la nonciature apostolique au Rwanda dont je vous lirai deux extraits :

« Je l'ai lu avec attention et intérêt. Toutefois vous me permettez de vous redire que je ne partage pas un seul mot de votre évaluation sur le document du presbytère de Kabgayi. Bien au contraire, je la considère injuste et offensive parce que ces prêtres, en communion avec leur évêque, après trop de silence peut-être, ont eu le courage de parler à haute voix. Ce qu'ils ont écrit — missionnaires, autochtones, Burundais — n'est qu'une petite partie de ce que leurs fidèles sur les collines vivent et souffrent tous les jours, grâce à ceux qui continuent à gérer la chose publique d'une manière autoritaire et sectaire. (...) »

Et laissez-moi vous dire en toute franchise, monsieur le secrétaire général, que, comme prêtre venant d'une famille qui a plusieurs de ses membres activement engagés dans la démocratie chrétienne, j'aimerais voir l'IDC à côté du nouveau MRND, pour l'aider à s'ouvrir au vrai esprit démocratique et à se débarrasser de la mentalité et des méthodes de l'ancien parti unique, qui risquent de lui faire perdre beaucoup de crédibilité. »

Il faut bien constater, par ailleurs, l'échec des efforts diplomatiques belges puisque la guerre civile s'est poursuivie pendant toute l'année 1991, tandis que les atteintes aux droits de l'homme se sont poursuivies.

Voici quelques exemples tirés de la publication *Africa Watch* — Vol. IV, fascicule n° 3 du 27 février 1992 — qui consacre un volumineux rapport en anglais à la situation rwandaise.

Une série d'attaques contre les Bagogwe, un sous-groupe des Tutsi qui vit dans le nord-ouest du Rwanda, eut lieu à la fin janvier 1991, après que le RPF — Rwanda Patriotic Front — eut pris une importante ville du nord du Ruhengeri, et eut délivré, en une seule journée, des centaines de prisonniers. En janvier et février 1991, police, militaires, civils officiels et une partie du peuple lancèrent des attaques qui firent plus de trois cents tués Bagogwe, qui en blessèrent beaucoup d'autres et dépossédèrent un certain nombre de leurs biens. Ces meurtres ne furent connus qu'en août 1991, après que le RPF eut tenu une nouvelle conférence dénonçant ces morts.

Le ministre de la Justice a ordonné une enquête, mais elle est encore sans résultat. En août 1991, des émeutiers, parmi lesquels deux officiers de police, d'après un témoin oculaire, tuèrent d'autres Bagogwe. Le procureur local s'est arrangé pour envoyer les hommes en question au front, afin qu'il n'y ait pas de jugement.

Une troisième série d'attaques contre les familles Tutsi eut lieu dans la nuit du 7 au 8 novembre 1991, dans le secteur de Rwanakuba, secteur de la commune de Murambi. Ces attaques ne connurent heureusement pas la même intensité dramatique que les massacres des Bagogwe ou les meurtres de Tutsi à Kibirira. Trois personnalités officielles locales, le conciliateur communal, le bourgmestre et le sous-préfet menèrent une enquête le jour suivant, mais sans rassembler les témoignages des cinq cents personnes qui avaient réussi à fuir le massacre.

Le 12 novembre, une délégation fut envoyée par le ministère de l'Intérieur, chargée de superviser le gouvernement local, afin de conduire une enquête approfondie. Après avoir reçu le rapport, le ministre, M. Ruhigira, déclara à *Africa Watch* que ce rapport accusait d'agitation les membres des partis de l'opposition politique et que le gouvernement ne prendrait aucune mesure contre le conciliateur local ou contre les personnes accusées par les victimes.

Les rapports récents d'organisations humanitaires provenant du Rwanda démontrent que la situation continue à être préoccupante au Murambi et que les victimes, aussi bien les Tutsi que les membres des partis de l'opposition, continuent à être tourmentés.

Depuis le début de la guerre, les forces armées du Rwanda sont passées de 5 000 soldats et 1 200 officiers de la police nationale à plus de 30 000 unités. La plupart de ces nouvelles recrues n'ont reçu qu'un entraînement minimal, sont armées jusqu'aux dents et manquent de discipline. Des abus de la part des militaires ont lieu quotidiennement, sous forme de harcèlements ou de meurtres. Des soldats, dans le cadre de la coopération entre militaires et autorités du gouvernement local, abusèrent de leurs droits. Beaucoup de civils furent arrêtés et au début de la guerre, ils furent confinés dans des camps militaires. Ceux qui étaient détenus dans ces camps étaient d'ailleurs beaucoup plus sérieusement blessés que ceux qui étaient envoyés dans les prisons.

En mars 1991, le ministre des Affaires étrangères déclara qu'environ 1 000 civils avaient été tués depuis le début de la guerre. Selon *Africa Watch*, il est difficile d'évaluer les blessés et les morts dans la zone de guerre proprement dite.

Des abus ont certes également été commis par le RPF — des civils ont été tués et kidnappés — mais les rapports abondent sur les crimes commis par les troupes du gouvernement. Les victimes de ces attaques ont rapporté que les troupes du gouvernement étaient aidées par des commandos civils qui participaient principalement aux pillages.

Au total, tous ces événements ont eu pour conséquence qu'environ 220 000 personnes ont été déplacées, la moitié ayant trouvé refuge auprès de la famille ou d'amis ailleurs dans le pays, les autres croupissant dans des camps sans antenne médicale où l'hygiène est déplorable.

Voilà en résumé ce que contiennent les rapports qui témoignent de la situation au Rwanda.

Je souhaiterais donc, monsieur le ministre, vous poser quelques questions.

Qu'en est-il, par exemple, du sort de M. Fidèle Kanyabugoyi, membre de l'Association pour les droits de l'homme Kanyarwanda, arrêté le 29 mars 1992 pour « atteinte à la sûreté de l'Etat » — on lui reprochait la possession de documents prohibés — et incarcéré à la prison centrale de Kigali ? Quelles nouvelles a-t-on d'André Kameya, journaliste du *Rwanda Rushia* et membre du parti libéral enfermé à la prison centrale de Kigali depuis un mois ?

Croyez-vous, monsieur le ministre, que la nomination d'un Premier ministre appartenant à l'opposition et l'élargissement du gouvernement à trois partis d'opposition vont modifier substantiellement la situation puisque le président conserve les principaux atouts ?

En conclusion, le gouvernement belge est-il enfin décidé à répondre aux sollicitations de l'opposition rwandaise qui souhaite que soient exercées des pressions comparables à celles qui se sont manifestées à l'égard de Kinshasa ?

Dois-je vous rappeler, monsieur le ministre, que les exactions du gouvernement rwandais ont fait en quelques mois beaucoup plus de victimes que le régime zaïrois ces dix dernières années ? Il serait indécent que la nouvelle diplomatie belge poursuive dans la voie dégradante où s'était engagée celle du précédent gouvernement. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — La parole est à M. Claes, Vice-Premier ministre.

M. Claes, Vice-Premier ministre et ministre des Affaires étrangères. — Monsieur le Président, avant toute chose, permettez-moi de rappeler que la Belgique a fait un effort considérable en vue d'aider le Rwanda à trouver une solution tant au problème posé par les attaques du FPR qu'au problème de démocratisation. Dans ce contexte, le gouvernement a soutenu les accords de Mwanza, qui tendaient, en effet, à un cessez-le-feu, à un dialogue entre le gouvernement rwandais et le FPR et au retour des réfugiés. De plus, le gouvernement est intervenu à plusieurs reprises auprès du président de l'Ouganda, M. Museveni, afin de faire respecter les accords de Mwanza.

Suite à l'évolution du processus de démocratisation, la mise en place d'un gouvernement rwandais de transition — j'y reviendrai dans quelques instants — pourrait faciliter le dialogue précité et contribuer ainsi au rétablissement de la paix.

Mais venons-en au respect des droits de l'homme. Nous avons rappelé aux autorités rwandaises, de manière continue et avec la plus grande fermeté, plus particulièrement à la suite des massacres de Bagogwe de janvier et février 1991 et des violences de Bugesera de mars 1992, notre attachement prioritaire au respect des droits de l'homme et notre soutien vigilant à la recherche nécessaire de tout progrès vers la pacification et le dialogue démocratique.

Comment avons-nous agi ? Par deux démarches auprès du président du Rwanda, l'une commune aux Douze, aux Etats-Unis, au Canada et à la Suisse, le 11 mars de cette année; l'autre, par notre ambassadeur, le 1er avril 1992. Nous avons tout d'abord rappelé nos priorités en matière des droits de l'homme et le lien entre le respect de ceux-ci et l'aide au développement, conformément d'ailleurs à la résolution de la Communauté européenne du 28 novembre 1991. Nous avons expressément prié les autorités rwandaises de mettre fin aux désordres et de contrôler tout élément provocateur.

Nous avons insisté sur l'ouverture d'une enquête indépendante visant à identifier les responsables des massacres et à prendre les sanctions administratives et pénales qui s'imposaient.

Enfin, nous avons demandé de mettre en place rapidement un gouvernement de transition représentatif.

J'ai eu l'occasion de rappeler personnellement ce message à l'ambassadeur du Rwanda à Bruxelles, le 7 avril 1992.

Quant à MM. Fidel Kanyabugoyi et André Kameya, incarcérés à la prison centrale de Kigali, ils furent tous deux libérés le 3 avril. L'intervention de notre ambassadeur au plus haut niveau fut décisive et les deux intéressés lui ont d'ailleurs témoigné leur vive reconnaissance.

Le gouvernement belge a insisté bilatéralement auprès des autorités rwandaises pour qu'un gouvernement de transition représentant largement le pays soit formé. Celui-ci devrait s'attaquer aux problèmes de paix intérieurs et extérieurs. Vous l'avez dit vous-même, le gouvernement a été formé; il représente maintenant les cinq partis. Vous connaissez mes conceptions philosophiques. Je n'ai aucune raison de favoriser qui que ce soit dans ce dossier. Je tiens tout de même à témoigner que le président a fait preuve de sagesse.

En ce qui concerne la désignation du Premier ministre, il n'a même pas eu le choix, les différents partis d'opposition refusant systématiquement d'avancer un deuxième ou un troisième nom. Le président a admis le seul candidat Premier ministre avancé par les différents partis d'opposition.

Par ailleurs, vous savez que la désignation du ministre de la Justice a été une opération délicate. Là aussi, il y avait plus que des réticences dans le chef du président. Vous connaissez la solution qui, je crois, plaide à nouveau en faveur de la sagesse du président :

c'est un membre d'un parti frère du vôtre, le parti libéral, qui a été désigné. Au vu de la répartition des portefeuilles, je ne crois pas me tromper en disant que le parti dit « du président » est en position minoritaire.

Je sais par expérience que la prudence s'impose en matière d'interprétation de toute déclaration gouvernementale. Cela étant, je retrouve dans la déclaration une série d'éléments qui plaident en faveur d'un optimisme prudent. La volonté expresse, dans le chef des cinq partis politiques, de reprendre les négociations directes avec le FPR, l'engagement formel d'une enquête impartiale sur les récents événements que vous avez rappelés, la promesse renouvelée des élections et, enfin, l'examen de l'opportunité d'une conférence nationale, tous ces éléments me font dire qu'il serait sage de notre part d'accorder la confiance et le temps nécessaire à cette nouvelle équipe. Les défis sont énormes, je le reconnais.

Entre-temps, nous avons été confrontés à des irrégularités près de la frontière du Burundi. Ne me demandez pas, au moment où je vous parle, de prendre position. Je suis en possession de témoignages tout à fait contradictoires.

Au cours de mon entrevue avec l'ambassadeur du Burundi à Bruxelles, celui-ci a fait mention des armes qui ont été trouvées. Il m'a aussi renseigné sur le contenu des témoignages de certains prisonniers.

Je suis également en possession d'un rapport de témoins qui ont inspecté des camps où des terroristes auraient été préparés et entraînés. Un représentant du Haut Commissariat aux réfugiés des Nations Unies confirme, quant à lui, qu'il n'a trouvé aucune trace de préparation militaire.

Ne me demandez pas de porter un jugement aujourd'hui. Je nourris davantage l'idée de susciter un dialogue entre les deux pays. Un nouveau départ pour ces pays nécessite un climat de paix et d'entente qu'il convient de favoriser à tout prix. A cette fin, j'ai pris contact, ces derniers jours, avec nos ambassadeurs du Rwanda, de l'Ouganda et du Burundi pour estimer dans quelle mesure et à quel niveau les chances de provoquer un dialogue et de rapprocher les gouvernements pourraient aboutir. Je ne veux en tout cas introduire aucune forme de discrimination quant à la manière de traiter ces différents pays.

Je soulignerai toutefois qu'une différence assez fondamentale subsiste entre le Zaïre, d'une part, et les autres pays dont il est question, d'autre part. Je le répète, un gouvernement de transition composé par les différents partis a été formé au Rwanda. On vient d'annoncer l'organisation d'élections. Le Burundi connaît la même évolution : multipartisme gouvernemental, élections présidentielles, etc. J'ose espérer que la Conférence nationale qui vient de reprendre ses travaux au Zaïre pourra déboucher très rapidement sur la formation d'un gouvernement représentatif de transition et sur le démarrage des travaux préparatoires pour des élections libres et contrôlables.

Je confirme nos exigences en ce qui concerne l'organisation de l'enquête impartiale et la publication des résultats dans un proche avenir. Je me réfère à nouveau à la résolution de la Communauté européenne du 28 novembre 1991. Je crois en effet que nous devons renforcer le lien — et que l'on ne voit pas ici l'expression d'un quelconque chantage — entre notre aide aux pays en voie de développement et le respect des droits de l'homme.

Tels sont les quelques éléments de réponse que je puis apporter aujourd'hui à l'interpellation de l'honorable M. Hasquin. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — La parole est à M. Hasquin.

M. Hasquin. — Monsieur le Président, je suis assez satisfait de la réponse du ministre. Mon interpellation avait pour but de dresser les carences du passé et je suis parfaitement conscient que le nouveau ministre vient d'entrer en fonctions. La vigilance de la Belgique a été prise en défaut pendant plus d'un an au Rwanda. J'ose espérer — mais après avoir entendu le ministre, j'en suis convaincu — qu'il n'en sera plus ainsi à l'avenir. Je l'en remercie.

M. le Président. — L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

INTERPELLATIE VAN DE HEER H. VAN ROMPAEY TOT DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN OVER «DE HUIDIGE TOESTAND IN KROATIE EN BOSNIE-HERZEGOVINA»

INTERPELLATION DE M. H. VAN ROMPAEY AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DES AFFAIRES ETRANGERES SUR «LA SITUATION ACTUELLE EN CROATIE ET EN BOSNIE-HERZEGOVINE»

De Voorzitter. — Aan de orde is de interpellatie van de heer Hugo Van Rompaey tot de Vice-Eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over «de huidige toestand in Kroatië en Bosnië-Herzegovina».

Het woord is aan de interpellant.

De heer H. Van Rompaey. — Mijnheer de Voorzitter, er zijn vier redenen waarom ik gevraagd heb de Vice-Eerste minister te mogen interpellieren over de actuele situatie in Kroatië en Bosnië-Herzegovina.

Ten eerste worden iedere dag — ook op het ogenblik — in Kroatië en sinds 3 april jongstleden ook in Bosnië-Herzegovina raketten afgevuurd op hospitalen, kerken, scholen en burgerwoningen. Deze zinloze slachtpartij moet onmiddellijk worden stopgezet. Onmiddellijk moet worden ingegrepen, ook door ons land.

Ten tweede hebben in de kersverse republieken in dit Balkangebied de buitenlandse en internationale bemoeienissen de problematiek nog niet gestabiliseerd. Integendeel, de noodsituatie escaleert. Er moet nog directer en met meer inzet worden opgetreden door de internationale gemeenschap, ook door ons land.

Ten derde moeten wij door het onderwerp in kwestie hier rechtstreeks ter sprake te brengen de fout voorkomen in naam van de voorzichtigheid niets effectief te doen. Er zijn ernstige feiten en gegevens die eisen dat wordt opgetreden door de internationale gemeenschap.

Ten vierde moet vooral worden voorkomen dat men een tweede maal te laat komt.

Deze interpellatie is een gevolg van een bezoek aan Kroatië van 29 maart tot 4 april jongstleden. Met een Vlaamse delegatie bestaande uit enkele parlementsleden, persmensen en vertegenwoordigers van de Bouworde en de Vredesbeweging bezochten we Zagreb, Vinkovci, Zadar en Sibenik. We voerden gesprekken met vice-president Granic, met enkele ministers en andere overheidsvertegenwoordigers evenals met kerkleiders, maar ook met de verbindingsofficier van de UNO in Zadar en de EG-waarnemers. Enkele vluchtelingenkampen werden bezocht en op twee plaatsen het front.

Deze interpellatie is niet alleen een rechtstreeks getuigenverslag. Enige lectuur doet snel de zo vaak geciteerde complexiteit van het Balkan-dossier opklaren.

Het bezoek aan Kroatië geeft aanleiding tot de volgende vaststellingen.

Ten eerste hebben de Kroatische autoriteiten sinds het uitbreken van de vijandelijkheden in augustus 1991 ondanks een te beperkte beschikbaarheid van financiële en materiële middelen een zeer goede organisatie uit de grond gestampt.

Er is de verlening van urgente medische verzorging in noodhospitalen in kelders en in mobiele hospitalen. Er is de opvang van vluchtelingen in beschikbare barakken, sportzalen, logies aan de Adriatische Kust en, massaal, bij families. Er is de evenwichtige distributie van de karige levensmiddelen, de kinderopvang en de psychologische begeleiding van zwaar getroffen families. Er is de veiligheidsorganisatie — begeleiding door veiligheidsagenten — en de militaire paraatheid. Er is de efficiënte spreiding van beperkte militaire middelen over een grillig verspringend front van honderden kilometers.

Ten tweede, de spontane vrijwillige inzet van heel de bevolking is indrukwekkend. Families nemen spontaan vluchtelingen op. In de stad Zadar met een bevolking van 70 000 inwoners zijn 22 000 vluchtelingen in gezinnen opgenomen. Velen onderbreken hun

professionele activiteit en vervullen vrijwillig legerdienst. Geneesheren zijn permanent ter beschikking voor lopende en urgente medische verzorging in vaak moeilijke omstandigheden. Topfuncties worden omwille van de noodsituatie vrijwillig vervuld. De burgemeester van Zadar bijvoorbeeld is chirurg van beroep.

Ten derde, de Serven plegen oorlogsmisdrijven tegen Kroatië. Niet alleen treffen ze massaal burgerdoelen — er werden al 140 000 huizen verwoest — maar met een chirurgische nauwkeurigheid worden met raketten hospitalen, scholen en kerken vernietigd. Dat konden wij vaststellen in Vinkovci en Zadar. In het totaal zijn er reeds 302 kerken verwoest. Vele krijgsgevangenen wacht een brutaal einde. Er is een noodkreet van de soldaten aan het front die vrezen grof te worden behandeld wanneer ze gevangen worden genomen. Zij verwijzen daarbij naar een mogelijk oversnijden van de keel.

Ten vierde is ongelijkheid troef. De Serven en het federale leger beschikken over een onbeperkte voorraad moderne wapens, produceren ze zelf en voeren ze bovendien uit. In de grootservische geest voeren ze expansionistische en agressieve aanvallen uit en negeren de internationale overeenkomsten. De Kroaten hebben slechts beperkte militaire middelen, eerbiedigen het embargo betreffende de wapenaankoop en onthouden zich van agressie. Notabene, iedere dag wordt de munitie-inventaris gecontroleerd en worden overtredingen naar de krijgsraad verwezen.

Ten vijfde, internationaal werd te laat gereageerd. Dat was overigens ook de mening van één van de verbindingsofficieren van de UNO. De UNO is zes maanden te laat op het toneel verschenen. Nagenoeg één derde van het Kroatisch grondgebied werd bezet. Zinloos vielen vele slachtoffers, werden grote verwoestingen aangericht en werden uitgestrekte landerijen onbruikbaar gemaakt door de aanleg van mijnenvelden.

In dezelfde mate werd de kans verknoeid om tussen de twee volkeren terug een leefbare verhouding op te bouwen. Tienduizenden vluchtelingen zullen bovendien over een lange termijn niet meer gepatriëerd kunnen worden ten gevolge van de totale verwoesting van eigendommen.

Niet alleen de droeve actualiteit, maar ook de geschiedenis van de Balkan moeten we ontleden. De lijnen die historisch getrokken werden zijn veel duidelijker dan soms wordt voorgesteld.

Ten eerste, de Kroaten zijn een authentiek volk. Tussen de zesde en de achttiende eeuw zijn ze als Slaven, zoals de Slovenen en de Serven, niet met geweld zoals bij de meeste volksverhuizingen, maar druppelsgewijze van achter de Karpaten, uit Wit-Rusland en de Oekraïne afgezakt naar Slavonië en het achterland van Dalmatië. De Slovenen belandden in Slovenië, de Serven in Servië.

Ten tweede, tussen Kroatië en Servië ligt een politieke, religieuze, taalkundige en mentale breuklijn. Op hun grens voltrok zich de scheiding tussen het Oost- en Westromeinse Keizerrijk in 394, het schisma tussen de Roomse en Byzantijnse Kerk in 1054. Dan kwam de militaire buffer van de Habsburgers tegen de oprukkende Turken in 1578 en tijdens het Tito-regime ontstond op sluimerende wijze de scheiding tussen het Servisch centralisme en het Kroatisch federalisme.

Ten derde, de Kroatische collaboratie met Duitsland is een voorbijgaande en beperkte variëteit op frequente herhalingen in de Balkan. De Balkanlanden staan sinds de Griekse tijd, al in de zevende eeuw vóór Christus, onder druk van overheersers, openvolgend van de Grieken, de Romeinen, de Byzantijnen, de Muzelmannen, de Goten, de Avaren, de Franken, de Venetiërs, de Hongaren, de Turken, de Habsburgers, de Duitsers en de Russen. Verzet, samenwerking en onderdanigheid volgden mekaar op wisselende wijze op zowel in hoofde van de genoemde etnische groepen Slovenen, Kroatiërs en Serven als van de andere voormalige Joegoslavische republieken, Bosnië-Herzegovina, Montenegro en Macedonië en de onafhankelijke provincies Kosovo en Vojvodina, evenals van respectieve minderheden.

Ten vierde, de Balkan is een microkosmos, maar ook een kruisvat. Met grote verwachting werd na Wereldoorlog I «het grote experiment» begroet van de unie tussen Slovenië, Kroatië, Servië en de andere delen van het land. In de officiële teksten van toen wordt die in een eerste fase echter niet vermeld.

Na Wereldoorlog II vond deze vermenging van verschillende volkeren en minderheden met uiteenlopende talen, godsdiensten en culturen een voortzetting in het titoïsme of titisme. Het is een vergissing het «liberale en decentraliserende» titoïsme te beschouwen als een zachttaardig regime waarin de genoemde verscheidenheid rustig zou kunnen gedijen. In 1948 zette Tito zich af tegen het stalinisme en tegen de doctrine die voorschreef dat het wereldcommunisme gedicteerd en geleid moest worden vanuit Moskou. Tito liet lokale en regionale structuren functioneren, maar binnen de krijtlijnen van een streng en soms brutaal gezag. Ik verwijs bijvoorbeeld naar de gevangenis op het eiland Goli waar maar liefst 12 000 Kroaten stierven, vaak na martelingen. Ik verwijs eveneens naar de vrij brutale onderdrukking van de Kroatische opstand in 1972.

Tito charmeerde het Westen omdat hij zich afgezet had tegen Stalin. Ideologisch bleef hij echter een rasechte, een rabiate communist. In zijn boek *Waarom valt Icarus? Het communistisch Netwerk* duidt de communist Jan Debrouwere als inherente zwakheden en oorzaken van de ondergang van het communisme de onrijpe ideeën van Marx, de beoordelingsfouten van Lenin, de helse misdadigheid van Stalin en de terminale kwalen van het Oosteuropese socialisme aan. Tito leed hieraan, maar hij overleefde ze zelf.

Zevenendertig jaar titisme had rechtstreeks greep op het genoemde grote experiment dat onder de unie startte. Het was een communistisch mechanisme. Ook met een nog levende Tito zou het met de ondergang van het Europees communisme ten onder zijn gegaan. Ook met Tito zou in Joegoslavië de historische blauwdruk terug de bovenhand hebben gekregen.

Tegenover 37 jaar Titisme is er het historische feit van staatsvorming zowel in Kroatië als in Slovenië en Servië. De Balkan werd eeuwenlang onderdrukt. Onder meer de Turken hebben meer dan vijf eeuwen in Servië en omgeving de scepter gezwaaid. De bemoeizucht van Ozal is dus geen historische nieuwigheid. Alvorens forsballen te komen opzetten ten overstaan van etnische spanningen in andere republieken, zou de Turkse president best eerst etnische ontspanning brengen in eigen land en een einde maken onder meer aan de brutale militaire onderdrukking van maar liefst twaalf miljoen Koerden.

Kroatië heeft reeds duizend jaar een herkenbare staatsstructuur en omschrijving waarbinnen niet alleen Kroaten, maar ook andere etnische groepen wonen. Deze jonge republiek moet onmiddellijk worden geholpen om een volwassen democratie te kunnen uitbouwen. Het zogeheten democratisch-centralisme dat er enkele decennia werd opgelegd, negeerde iedere minderheid. Hetzelfde geldt voor Bosnië-Herzegovina.

Mijnheer de Vice-Eerste minister, ons land kan en moet een baanbrekende rol spelen in de actuele situatie in de Balkan. Vandaar volgende vragen:

Welke initiatieven heeft de regering genomen om het vredesproces in Kroatië en in Bosnië-Herzegovina te bevorderen via de Europese Gemeenschap, via de Conferentie voor veiligheid en samenwerking in Europa, of via de Verenigde Naties?

Welke concrete opdrachten zullen de Belgische blauwhelmen vervullen? De Belgische blauwhelmen zullen bij het uitvoeren van hun opdrachten wellicht worden blootgesteld aan reëel gevaar. Ook als de wapens zwijgen, zal er gevaar blijven dreigen vanuit de uitgestrekte mijnenvelden. Welke veiligheidsmaatregelen zijn er ter zake getroffen?

De oorlogssituatie veroorzaakt heel wat menselijk leed in Kroatië, in Bosnië-Herzegovina en wellicht ook in Servië. Neemt de Belgische regering een initiatief om de noodzakelijke humanitaire hulp op gang te brengen onder meer op medisch vlak, en door verstrekking van voedsel, sanitair materiaal en huisvesting?

Welke maatregelen werden getroffen om de wapenleveringen aan de strijdende partijen stop te zetten?

Mijnheer de Vice-Eerste minister, begin deze maand waren er reeds meer dan 700 000 vluchtelingen in Kroatië. Iedere dag komen er duizenden bij in en vanuit Bosnië-Herzegovina. Tientallen onschuldige burgers worden in de mijnenvelden verminkt of verliezen het leven. Wat doet de internationale gemeenschap, wat doet België?

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Raes.

De heer Raes. — Mijnheer de Voorzitter, de toestand in de Balkan blijft brandend actueel. De pers van gisteren blokkeerde: «Bosnië-Herzegovina smeekt de wereld dringend om hulp», en «Verenigde Staten willen relaties met Servië verbreken». Beide titels zijn zo veelzeggend, dat hieraan weinig moeten worden toegevoegd. Of toch dit: voor het Vlaams Blok is het vanzelfsprekend dat de realiteit van de volksgemeenschappen het uiteindelijk toch haalt op de feitelijkheid van de kunstmatige Staten.

Dit blijkt, na decennia gedwongen samenleven, ook weer in het zogenaamde «Joegoslavië». Zeventig jaar lang werden volkeren met uiteenlopende taal, cultuur en godsdienst in één staatsbestel samengeperst. Dit bestel vertoonde alle kenmerken van het meest rabiate unitarisme toen het totalitaire marxisme er de vrije hand kreeg.

Sinds korte tijd blijkt over de hele wereld, dat dit nivellerend marxisme de volksnationale idee er toch niet onder kreeg. Eerst Slovenië en Kroatië en nu ook Bosnië-Herzegovina komen zelfbewust op voor hun eigenheid, voor hun recht op zelfbeschikking, kortom, voor hun onafhankelijkheid. Kosovo en Macedonië zullen zeker volgen.

Niet alleen in Zuid-Slavië, maar ook elders herwinnen landen en volkeren die sinds decennia niet meer «bestonden», opeens hun identiteit: Esten, Letten, Litouwers, om nog niet van de volkeren in de Kaukasus te spreken! In bepaalde gevallen verloopt deze evolutie spontaan. Elders brengt dit proces van zelfbevestiging problemen mee. Dit is het geval in «Joegoslavië». Het «Joegoslavische» drama is het drama van een kunstmatige Staat, waarvan het Servische deel nog alle wreedheid van de laatste stuiprekkings van een communistisch regime vertoont.

De Europese Gemeenschap, de Europese Staten hebben al te lang lijdzzaam toegezien, in plaats van tegen Servië meteen de gepaste, harde, maar noodzakelijke maatregelen te treffen. Men heeft te veel tijd verloren, men dreigt nog veel meer tijd te verliezen. Wanneer men van een volkerenmoord in «Joegoslavië» kan spreken — en men moet dit harde woord wel gebruiken, de ooggetuigenverslagen liegen er niet om — dan moeten de Europese regeringen hun verantwoordelijkheid op zich nemen. Zij moeten dit nu doen, niet morgen.

Wanneer de pers ons nu vertelt dat Servië en Montenegro een «nieuw Joegoslavië» hebben uitgedokterd, dan kan men alleen nog gewagen van een sinistere grap. Het is hoog tijd dat aan deze kwalijke grappen een einde wordt gemaakt.

De minister gelieve duidelijk te maken welke officiële relaties er thans nog bestaan tussen de Staat België en de Staat Joegoslavië, of en wanneer hij zou zins zijn ambasades in de hoofdsteden van de Staten Kroatië en Slovenië te openen en tenslotte of en wanneer hij van zins is Bosnië-Herzegovina als onafhankelijke Staat te erkennen.

De Voorzitter. — Het woord is aan Vice-Eerste minister Claes.

De heer Claes, Vice-Eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken. — Mijnheer de Voorzitter, sta mij toe mijn verbazing uit te spreken over het feit dat hier vragen worden gesteld die weken geleden reeds werden beantwoord. Bosnië-Herzegovina werd door België erkend. Enige kennis van het dossier is wel noodzakelijk wanneer men vragen stelt aan de regering.

In de eerste plaats breng ik hulde aan de parlementsleden die ter plaatse de ernst van de situatie hebben nagegaan. Vanop een afstand is het immers uitermate moeilijk om een goed zicht te krijgen op de vrij contradictorische berichten waarmede wij dagelijks worden overspoeld.

Mijnheer Van Rompaey, ik ben ervan overtuigd dat zowel de vorige als de huidige regering te gepasten tijde haar verantwoordelijkheid op zich heeft genomen. Ik geef ter illustratie een paar feiten.

Ten eerste heeft de Europese Commissie beslist een zogeheten «monitorenmissie» te zenden. Wij hebben onmiddellijk vertegenwoordigers van Landsverdediging en Buitenlandse Zaken ter beschikking gesteld en ook vandaag zijn van de 200 monitors ter plaatse een zeventiental specialisten van Belgische nationaliteit.

Ten tweede hebben wij ons onmiddellijk present verklaard op het ogenblik dat de Verenigde Naties, allicht te laat, hebben beslist hun blauwhelmen te sturen, wat jammer genoeg niet kan worden gezegd van alle landen die zich in de Verenigde Naties hebben geëngageerd. Vandaag zijn een vijfthonderdtal Luxemburgse en Belgische militairen ter plaatse.

Ten derde hebben wij ons bij de aanvang van het Portugese voorzitterschap onmiddellijk akkoord verklaard om de Europese conferentie onder leiding van Lord Carrington in Brussel te laten plaatsvinden en bovendien de veiligheid van de deelnemers te waarborgen, wat niet altijd zo gemakkelijk is. U weet dat wij vrij actief zijn geweest in het gehele drama als lid van de Veiligheidsraad en ook in het kader van de KVSE. U weet ook dat ik van de conferentie in Brussel heb geprofiteerd om onder meer met president Tudjman van gedachten te wisselen over de wijze waarop de problemen in Kroatië moeten worden aangepakt.

In Bosnië-Herzegovina ligt de situatie natuurlijk volkomen anders. De voorwaarden om aan de Verenigde Naties een gelijkwaardig mandaat voor deze streek toe te kennen, lijken mij niet vervuld. Ik begrijp de vele reacties van parlementsleden en burgers die zeggen dat het bloedvergieten moet ophouden en dat er moet worden ingegrepen. De jongste dagen heb ik niet honderden, maar duizenden brieven in die zin gekregen. De vraag is echter wat men precies bedoelt. In sommige brieven lees ik dat we onmiddellijk para's moeten sturen. Ik herinner eraan dat aan Kroatië uitdrukkelijk voorwaarden werden gesteld, toen er initiatieven werden genomen op het niveau van de Westeuropese Unie, die later door de Verenigde Naties werden overgenomen. Deze voorwaarden gelden nog steeds. Niet enkel moeten de betrokken partijen akkoord gaan met een optreden, maar vooral moeten zij een minimaal staakt-het-vuren garanderen om de blauwhelmen de mogelijkheid te bieden zich op te stellen en hun taken te vervullen. Wie in deze assemblee kan mij vandaag garanderen dat een vorm van staakt-het-vuren wordt gerespecteerd, zodat de blauwhelmen kunnen worden gekazerneerd? Wie vandaag naar Bosnië-Herzegovina troepen zendt, neemt de verantwoordelijkheid op zich voor mogelijk heel wat slachtoffers onder de militairen. Dit maar om u te zeggen dat de situatie niet eenvoudig is.

Ik bevestig overigens nogmaals dat België als één van de eerste landen in de Europese Gemeenschap heeft gepleit voor een onmiddellijke erkenning van de onafhankelijkheid. Dat is dan ook gebeurd. Het is wel jammer dat het compromis dat tot stand was gekomen op een federale basis, niet is gerespecteerd. Servië is hiervoor ongetwijfeld de grote verantwoordelijke. Ik ben ervan overtuigd dat Belgrado, na de ontarding van de situatie, moet worden aangepakt. Personen die de situatie van dichtbij volgen, zijn het echter niet altijd eens over de acties die moeten worden ondernomen.

Volgens de telexen die ik vandaag nog heb gekregen, lijkt het mij duidelijk dat iemand als Lord Carrington pleit voor een vrij harde aanpak van Belgrado, daar waar Cyrus Vance eerder pleit voor een wat voorzichtiger opstelling. Dit alles moet verder worden uitgetest, maar het neemt niet weg dat België in de Veiligheidsraad opnieuw mee het initiatief nam om de VN een standpunt te laten innemen. Dit gebeurde op 10 april door het zenden van Cyrus Vance, de persoonlijke gezant van de secretaris-generaal, en ook via een oproep tot onmiddellijke wapenstilstand.

Ik wil hier toch de opdracht die aan de vredesmacht werd gegeven nog eens in herinnering brengen: het demilitariseren van welomschreven conflictgebieden die door de VN worden omschreven als «beschermde zones». Hoe men nu de beschermde zones in Bosnië-Herzegovina moet omschrijven is voor mij, en niet alleen voor mij, een open vraag.

De Belgische blauwhelmen moeten de volgende taken vervullen. Zij moeten toezicht uitoefenen op de demilitarisering, namelijk de terugtrekking van alle eenheden van het Joegoslavische leger, maar ook van de Kroatische nationale garde, de ontbinding en de ontwapening van alle zogeheten territoriale defensie-eenheden; deze wapens worden onder dubbele beveiliging in bewaring genomen. Zij moeten eveneens controle uitoefenen op de toegang tot de beschermde zones door middel van wegversperingen en controleposten. Zij moeten patrouilleren binnen de zones. Zij moeten de schendingen van de gedemilitariseerde status van de zone onderzoeken en erover verslag uitbrengen. Zij moeten zich opstellen tussen de partijen in geval van dreigend conflict binnen de zone.

Bij deze opdrachten werd gepoogd de veiligheidsrisico's tot een minimum te beperken, maar men moet kunnen toegeven dat er ondanks alles risico's blijven bestaan.

Mijnheer Van Rompaey, het is duidelijk dat er heel wat menselijk leed werd en wordt geleden en het aantal vluchtelingen is indrukwekkend. Ik vrees dat dit een structureel probleem wordt. Bij de ongeregelde toestanden in Kroatië bijvoorbeeld is duidelijk gebleken dat de Serven systematisch woonplaatsen en infrastructuur die door de Kroaten werden gebruikt, hebben verwoest met de bedoeling te beletten dat deze mensen ooit zouden terugkeren. Uit geloofwaardige rapporten leid ik af dat op het einde van deze fase van de Kroatische crisis, laten wij hopen dat het de laatste is, de Kroaten met dezelfde munt hebben betaald.

De Europese Gemeenschap doet alles wat zij kan. Er werd voor 5 miljoen ecu humanitaire bijstand naar Kroatië gezonden en de jongste dagen al voor 1,5 miljoen ecu naar Bosnië-Herzegovina. De economische blokkades tussen deze nieuwe Staten vermakkelijken de situatie helemaal niet. Dit neemt niet weg dat er van op dit spreekgestoelte hulde moet worden gebracht aan de inzet en de solidariteit van onze bevolking. Er komen heel wat initiatieven op gang en spontane hulpacties proberen de nood wat te lenigen.

De andere vraag van de heer Van Rompaey brengt mij ertoe eraan te herinneren dat België in de Europese Gemeenschap een belangrijke rol heeft gespeeld bij het tot stand komen van het wapenembargo, dat trouwens geleid heeft tot de goedkeuring van resolutie 713 van de Verenigde Naties. De laatste wapenuitvoervergunning die in België werd afgeleverd dateert van 6 februari 1991 en uitstaande licenties werden op 2 juli 1991 zelfs opgeschoort.

Ik hoop dat wat ik nu ga zeggen niet wordt beschouwd als een uiting van cynisme, maar ik heb twijfels over de efficiëntie van elk wapenembargo op dit ogenblik. Hiervoor heb ik twee redenen. Ten eerste, het is bekend dat in het Servisch gedeelte de wapenproductie wordt voortgezet. Ten tweede, de vroegere Warschaupact-landen en de GOS-landen hebben nog steeds een eindeloze voorraad klassieke en andere wapens zodat zelfs ondanks de meest sluitende embargopolitiek van het Westen leveringen nog vele jaren door kunnen gaan. De situatie is eigenlijk wanhopig.

Het is mijn overtuiging dat vooral in het kader van de Verenigde Naties en van de Europese Gemeenschap alles moet worden ondernomen om het nutteloos bloedvergieten te stoppen. Heel zeker moeten de verantwoordelijken worden aangewezen. Ik meen dat vooral in de jongste fase van het drama Belgrado een zeer grote verantwoordelijkheid draagt. Stemmen gaan trouwens op voor verschillende vormen van sancties: politieke sancties die erin zouden bestaan om Belgrado het lidmaatschap van KVSE te ontfangen, vormen van economisch embargo zoals een olieboycot. Op dit ogenblik wil ik geen definitieve uitspraken doen want de Twaalf moeten zich daar verder over beraden. Het voorname doel is het stopzetten van de wrede daden en van het geweld.

De heer Swaen treedt opnieuw als voorzitter op

Tot slot kan ik het niet nalaten nog een beschouwing te maken. Ik doe niet mee met degenen die er een modern soort cowboy-indianenverhaal willen van maken, waarbij in het ene kamp de goeden en in het andere kamp de slechten zitten. De doorsnee

Servische moeder hunkert evenveel naar vrede als de Kroatische omdat beiden humanitair en liefdevol ageren voor de bescherming van hun kind en van degenen die hun lief zijn. Op die manier moeten wij de problematiek benaderen.

Ik wil wel spreken over volksnationalisme en dergelijke. Wij hebben het daarnet gehad over Afrika en over de waarschuwend vinger die wij moeten opsteken naar de landen die de mensenrechten niet respecteren. Hoe weinig geloofwaardig zijn wij evenwel met alle wrede daden die gebeuren op een duizendtal kilometer hier vandaan? Het gaat hier vóór alles over de globale verdeling van geweld en terrorisme. Dit primeert voor mij, als burger van een beschaafd land. Hiermee probeer ik geenszins de grote verantwoordelijkheid van Milosevic en anderen in Belgrado te minimaliseren. Ik waarschuw echter voor de aanpak de goeden tegen de slechten uit te spelen.

De zaken zijn veel genuanceerder. Voor alles telt de humanistische boodschap van vrede en verstandhouding tussen alle volkeren, van welk ras zij ook mogen zijn, welke godsdienstige overtuiging zij ook mogen hebben of welke taal zij ook mogen spreken. *(Applaus.)*

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Hugo Van Rompaey.

De heer H. Van Rompaey. — Mijnheer de Voorzitter, ik dank de Vice-Eerste minister voor zijn vrij volledig en zeer waarheidsgetrouw antwoord, dat terecht de aandacht vestigde op de zeer behoorlijke aanpak van de vorige en de huidige regering. Toch wil ik drie zaken nog naar voor schuiven.

Ten eerste vind ik dat België een voortrekkersrol moet spelen in deze aangelegenheid. Zolang de Verenigde Staten Kroatië niet erkend hadden, bestond er een zeer grote aarzeling tegenover deze republiek. Belangrijke UNO-vertegenwoordigers ter plaatse zegden ons dat de Amerikaanse erkenning van Kroatië essentieel was om de oplossing van het probleem in een stroomversnelling te brengen. Ook de houding van de EG is belangrijk, haar beleid ter zake wordt sterk beïnvloed door de houding van de grote broers in de Europese Gemeenschap. Het is een publiek geheim dat er in deze aangelegenheid een duidelijk verschil bestaat in de benadering van Duitsland en Groot-Brittannië, enerzijds, en Frankrijk, anderzijds. België moet deze situatie doorbreken en pleiten voor een kordate aanpak om zo snel mogelijk tot een oplossing te komen.

Ten tweede zegt de Vice-Eerste minister dat er een groot verschil is tussen de situatie in Kroatië en die in Bosnië-Herzegovina. Dat is maar gedeeltelijk waar. In Kroatië is er een polarisatie tussen Serven en Kroaten, maar ook daar zijn er nog andere etnische groepen. In Bosnië-Herzegovina doet de spanning zich voor tussen drie grote etnische groepen. De 42 pct. Moslims en de 18 pct. Kroaten staan er tegenover de 32 pct. Serven. Het is dus een enigszins analoog probleem als in Kroatië.

Ik pleit niet voor een brutale militaire confrontatie, maar wel voor een zeer kordate diplomatieke actie. Waarom wordt, bijvoorbeeld, in de internationale instellingen de zetel van Joegoslavië niet open verklaard? Hierdoor zouden die nieuwe republieken verplicht worden om in overleg met de internationale gemeenschap te voorzien in de vacature, aangepast aan de nieuwe situatie. Dit zou ook gevolgen hebben voor allerlei hulpprogramma's die in het voormalige Joegoslavië liepen, maar nu, zo lang er geen oplossing is, moeten worden opgeschort.

Ten derde, mijnheer de Vice-Eerste minister, veronderstel ik niet dat u mijn verhaal beschouwt als een cowboyverhaal. Ik beschouw het probleem niet zomaar als een geografische localiseerbaar taalkundige, militaire, culturele, etnische en religieuze breuk. De problematiek is mijns inziens te herleiden tot de stuip-trekkingen van het communistische verleden.

Ann. parl. Sénat de Belgique - Session extraordinaire 1991-1992
Parlem. Hand. Belgische Senaat - Buitengewone zitting 1991-1992

Deze republieken willen de weg op van de democratie. Er dient een keuze te worden gemaakt tussen enerzijds, het centralisme van de Groot-Servische gedachte en, anderzijds, de autonomie, eventueel in een federale structuur gerealiseerd op basis van internationaal overleg. Het is de historische keuze tussen deze twee formules die moet leiden tot een oplossing.

De Voorzitter. — Het incident is gesloten.
L'incident est clos.

INTERPELLATIE VAN DE HEER APPELTANS TOT DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN OVER « HET AAN ONS LAND TOEKOMEND AANTAL ZETELS IN HET EUROPEES PARLEMENT »

INTERPELLATION DE M. APPELTANS AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DES AFFAIRES ETRANGERES SUR « LE NOMBRE DES SIEGES DU PARLEMENT EUROPEEN QUI REVIENNENT A NOTRE PAYS »

De Voorzitter. — Aan de orde is de interpellatie van de heer Appeltans tot de Vice-Eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over « het aan ons land toekomend aantal zetels in het Europees Parlement ».

Het woord is aan de interpellant.

De heer Appeltans. — Mijnheer de Voorzitter, ik richt mij tot de minister van Buitenlandse Zaken omdat ik hem enige duidelijkheid wil vragen in verband met de problematiek van het aantal zetels dat in het Europees Parlement aan ons land is toegekend. Ook in het kader van het gesprek van Gemeenschap tot Gemeenschap wil ik op dat vlak meer duidelijkheid.

Tijdens de bijeenkomst van de Europese Raad van juli 1976 heeft België één zetel afgestaan aan Denemarken met het oog op de vertegenwoordiging van Groenland, waardoor Denemarken zitting in plaats van vijftien zetels werd toegekend. Denemarken had, zoals Ierland, volgens de voorbereidende gesprekken, recht op vijftien zetels en België, zoals Nederland, op vijfentwintig zetels.

Op 20 september 1976 heeft de Ministerraad de akte goedgekeurd die vermeldt op welke wijze de vertegenwoordigers in de algemene vergadering dienen te worden verkozen, namelijk door rechtstreekse verkiezingen. De beslissingen die in 1976 door de Europese Raad en de Europese Commissie werden genomen, werden in België vastgelegd in de wet van 28 maart 1978.

Ik wens niet verder in te gaan op de toekenning van dertien zetels aan Vlaanderen en elf zetels aan Wallonië bij de verkiezingen van 1984 en 1989, want dit punt zal zeker op de agenda staan van de gesprekken van Gemeenschap tot Gemeenschap.

De reden waarom de vijfentwintigste zetel aan Groenland werd toegewezen, is weggefallen toen Groenland in 1985 na een referendum verkoos om uit de Europese Gemeenschap te treden. Die zetel werd door Denemarken in beslag genomen. De betrekkingen met Groenland zijn sindsdien geregeld door een internationaal verdrag. Het is bijgevolg onlogisch dat deze zetel aan Denemarken toegewezen blijft en niet aan België wordt teruggegeven.

Mijnheer de Vice-Eerste minister, welke stappen werden er sinds 1985 op het diplomatieke vlak gedaan om deze toestand in zijn oorspronkelijke vorm te herstellen? Indien er stappen zijn gedaan, hoe werd daarop door de andere partners uit de Europese Gemeenschap gereageerd? Ik veronderstel dat, om tot een vergelijk te komen, de houding van Denemarken ter zake significant zal zijn. Overwegen de regering en de minister van Buitenlandse Zaken iets te ondernemen om tegemoet te komen aan de vraag om de toestand te regulariseren? Mede in het kader van de gesprekken van Gemeenschap tot Gemeenschap kan dit element spelen om aan Vlaanderen een evenredig aantal zetels toe te kennen, wat in het verleden zeker niet het geval was. *(Applaus.)*

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Verreycken.

De heer Verreycken. — Mijnheer de Voorzitter, de zetelverdeling is uiteraard de weerspiegeling van het aantal kiezers, of zou die weerspiegeling moeten zijn, althans voor degenen die het gelijkheidsprincipe ernstig nemen. Er zijn al minstens drie Europese gelegenheden om vast te stellen of dit gelijkheidsbeginsel ernstig wordt genomen door de verdelers van Euro-zetels.

In het nieuwe «Verdrag van Maastricht», wordt een artikel 166 ingevoegd, dat een «Economisch en Sociaal Comité» bij de Raad instelt. Ik vroeg aan de bevoegde staatssecretaris welke de taalkundige geordende samenstelling is van de twaalf Belgische vertegenwoordigers in dit comité. Ik vroeg tegelijk naar de normen die worden gehanteerd om de te begeven plaatsen in dit comité toe te wijzen, respectievelijk aan vertegenwoordigers van de Vlaamse en de Waalse Gemeenschap. Het antwoord zal een aanwijzing zijn van de wil, of de onwil, om het grondwettelijke gelijkheidsbeginsel toe te passen.

In hetzelfde «Verdrag van Maastricht», wordt een hoofdstuk 4 ingevoegd, houdende de instelling van een «Comité van de regio's». Bij deze samenstelling worden aan België opnieuw twaalf leden toegewezen.

Ik vroeg aan de staatssecretaris welke verdeelsleutel zal worden gehanteerd om deze twaalf zetels te verdelen tussen Nederlandstaligen en Franstaligen. Het antwoord op die vraag doet mij het ergste vermoeden. Het blonk uit door vaagheid, wat mij doet vrezen dat de Belgische gewoonte behouden zal worden.

Aan het «Verdrag van Maastricht» werden verscheidene verklaringen en protocollen gehecht. Eén van die verklaringen betreft het aantal leden van het Europees Parlement. Het aantal leden van het Europees Parlement zou immers uiterlijk einde 1992 herzien moeten worden. Een wettelijke regeling moet dan ook nu worden gepland.

U weet ongetwijfeld dat aan België oorspronkelijk vijftieng zestien zetels toegewezen waren. U weet ook dat in juli 1976, de toenmalige Europese Raad genereus besliste één van de Belgische zetels af te staan aan Denemarken ten einde de 50 000 Groenlandse Eskimo's ook een vertegenwoordiger te bezorgen. De generositeit waarmee destijds aan de 50 000 Eskimo's een zetel werd geschonken, zou nu immers kunnen worden herhaald door aan de 70 000-koppige Duitse gemeenschap in dit land, nu ook een zetel toe te kennen.

Samen met de interpellant vraag ik dat de vijftieng zestigste zetel die wij destijds hebben afgestaan, wordt teruggegeven. Ik vraag me overigens af of er sinds 1985 al initiatieven ter zake werden genomen.

De typisch Belgische ontwijkende antwoorden op mijn verschillende vragen doen mij vrezen voor alweer een typisch Belgische gelegenhedenoplossing. De vorige wetten waren dat ook. Ze hadden telkens betrekking op een bepaalde verkiezing voor het Europees Parlement. Ik vrees dat Vlaanderen ook deze keer bij de bok zal worden geplaatst.

In een wetsvoorstel argumenteerde ik reeds dat een zetelverdeling, volgens het aantal kiesgerechtigden bij de laatste verkiezing van het Europees Parlement, en volgens die evenredige vertegenwoordiging, aan Vlaanderen vijftien zetels zou opleveren, aan Wallonië acht, en aan de Duitse gebieden één. De huidige 13/11-verdeling is immers totaal ongeloofwaardig, en flagrant in strijd met het evenredigheids- en met het gelijkheidsbeginsel.

Indien de vijftieng zestigste zetel teruggevorderd wordt — waarop ik aandrang — zou de verdeling zelfs, nog steeds volgens dezelfde norm van aantal kiesgerechtigden, uitkomen op zestien zetels voor Vlaanderen, acht voor Wallonië, en opnieuw één voor de Duitse gebieden.

Het moet inderdaad een slechte gelegenhedenwet geweest zijn die wij bij de jongste Europese verkiezingen hebben gehanteerd en die wij hier hebben gemaakt, want de uitvoering ervan leidde tot de anomalie dat één van de Vlaamse partijen haar zetel moest betalen met 446 000 stemmen, terwijl een Waalse partij 170 000 stemmen per zetel betaalde. Deze stemmenaantallen werden inderdaad per zetel betaald door respectievelijk Agalev en de PS.

Dit is een anomalie en degenen die voor dergelijke onvoorstelbare ongelijkheid de «staatsraison» invoeren zijn fout.

Ik dring dus aan op een spoedige behandeling van het wetsvoorstel ter zake ten einde niet opnieuw een slechte gelegenhedenwet te moeten opstellen, die tot hetzelfde slechte resultaat zou leiden. Het alibi van tijdsdruk is hier volkomen vals, want het wetsvoorstel ligt al geruime tijd ter discussie. Indien de wetgever het ernstig meent met het gelijkheidsbeginsel, dan moeten aan Vlaanderen vijftien, en met de Groenlandse zetel erbij, zestien zetels worden toegewezen. (*Applaus bij het Vlaams Blok.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan Vice-Eerste minister Claes.

De heer Claes, Vice-Eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken. — Mijnheer de Voorzitter, mijn antwoord bevat een drietal elementen.

Ten eerste, in een op 13 maart 1985 gegeven antwoord op een mondelinge vraag in het Europees Parlement, heeft het voorzitterschap van de Raad bevestigd dat België nooit een zetel ten voordele van Groenland heeft afgestaan.

Toen het besluit werd genomen de vertegenwoordigers in het Europees Parlement rechtstreeks te verkiezen, leek het moeilijk aanspraak te maken op hetzelfde zetelaantal als Nederland, waarvan het bevolkingsaantal gevoelig hoger is dan dat van België.

Ten tweede, het aan elke lidstaat toegewezen aantal zetels is vastgelegd in artikel 2 van de Akte betreffende de verkiezing van de vertegenwoordigers in het Europees Parlement door middel van rechtstreekse algemene verkiezingen, gehecht aan het Besluit van de Raad van 20 september 1976, zoals aangevuld door de Toetredingsakten van Griekenland in 1979 en van Spanje en Portugal in 1985. Deze drie akten werden in de verschillende lidstaten aan ratificatie onderworpen, dus ook in het Belgische Parlement.

Wat in het bijzonder de toetreding van Spanje en Portugal betreft, gebeurde deze ratificatie in 1985, toen het uittreden van Groenland uit de Gemeenschap die dateert van februari 1985, al effectief was geworden. Er bestaat bijgevolg noch een juridische noch een feitelijke grond voor een teruggave aan België.

Ten derde, in de aan het Verdrag betreffende de Europese unie gehechte verklaring inzake het aantal leden van de Commissie en van het Europees Parlement, wordt onder meer vastgelegd dat de kwestie van het aantal leden van het Europees Parlement uiterlijk eind 1992 moet worden behandeld, ten einde een akkoord te bereiken over de rechtsgrondslag nodig om tijdig voor de verkiezingen van 1994 het aantal leden van het Europees Parlement vast te stellen. Voor de vaststelling van het totale aantal leden van het Europees Parlement, zal rekening worden gehouden met de uitbreiding van de Gemeenschap. Pas dan wordt het mogelijk de wijze waarop de Belgische burgers in het Europees Parlement zullen vertegenwoordigd worden, van naderbij te bekijken.

Er werd ook een vraag gesteld over de taalkundige verdeling, zowel in de Economische Raad als in de raden van de regio's en van de gewesten. In alle eerlijkheid, daarop kan ik geen antwoord geven. Het lijkt mij normaal dat wij eerst beginnen met het ratificeren van de akkoorden van Maastricht en dat we die akkoorden dan beginnen uit te voeren.

Verder rijst het probleem van het gelijkheidsbeginsel. Met alle respect voor dit beginsel wil ik er de heer Verreycken op wijzen dat dit beginsel in Europa op een bijzondere manier wordt toegepast, zonder dat daarover tot hiertoe kritiek werd geformuleerd. Het aantal zetels dat in het Europees Parlement aan de vier groten werd toegekend is identiek, ondanks verschillen van verscheidene miljoenen in de bevolkingsaantallen. Verschillende benaderingen van het gelijkheidsbeginsel zijn blijkbaar mogelijk. Daarop wilde ik graag uw aandacht vestigen. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Appeltans.

De heer Appeltans. — Mijnheer de Voorzitter, ik meen uit het antwoord van de minister begrepen te hebben dat er geen sprake is van een vijftieng zestigste zetel voor ons land in de Europese vertegenwoordiging en dat een eventuele hertekening van het zetelpa-

troon pas op het einde van dit jaar ter sprake kan komen. De opname van een hangende vijftiengste zetel in de gesprekken van Gemeenschap tot Gemeenschap moet dus niet in overweging worden genomen, want het gaat hier om een fabeltje.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Verreycken.

De heer Verreycken. — Mijnheer de Voorzitter, indien de vier groten met de miljoenen-verschillen in hun bevolkingsaantallen over hetzelfde aantal zetels beschikken, lijkt het me logisch dat de drie à vier miljoen verschil tussen België en Nederland evenmin spelen en niet als argument mag worden aanvaard. Wat voor de enen niet van toepassing is, mag het ook niet zijn voor de anderen.

Verder blijkt uit alle documenten die beschikbaar zijn uit de periode vóór het antwoord op die bewuste parlementaire vraag van 1985 dat de toenmalige Europese Raad, samengesteld uit ministers, in juli 1976 beslist heeft om de vijftiengste zetel toe te kennen aan Denemarken, met de bedoeling de Groenlanders een zetel te bezorgen. Deze informatie werd mij verstrekt bij de voorbereiding van het wetsvoorstel dat ik heb ingediend.

Mijnheer de minister, ik zal niet nalaten de vraag waarnaar u hebt verwezen op te vragen en na te kijken wat er precies van aan is. Het zou immers dwaas zijn om in de toelichting van een wetsvoorstel foute informatie neer te schrijven.

De Voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

INTERPELLATIE VAN DE HEER VERREYCKEN TOT DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN AMBTENARENZAKEN OVER «HET TAALGEBRUIK OP DE IDENTITEITSKAARTEN»

INTERPELLATION DE M. VERREYCKEN AU MINISTRE DE L'INTERIEUR ET DE LA FONCTION PUBLIQUE SUR «L'EMPLOI DES LANGUES SUR LES CARTES D'IDENTITE»

De Voorzitter. — Aan de orde is de interpellatie van de heer Verreycken tot de minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken over «het taalgebruik op de identiteitskaarten».

Het woord is aan de interpellant.

De heer Verreycken. — Mijnheer de Voorzitter, de minister zal mij wel van een lange inleiding willen ontslaan, vermits hij de materie zeer goed kent. Ik citeer de Vaste Commissie voor taaltoezicht: «De nationale identiteitskaart is in wezen een getuigschrift, uitgereikt door een plaatselijke dienst, en een dergelijk document moet volledig en uitsluitend worden opgesteld in de taal van het gebied.» Deze visie werd nu ook gevolgd door de Raad van State, die op 20 december van vorig jaar alvast twee identiteitskaarten onwettig, niet ongeldig, verklaarde, en daarmee een van uw voorgangers, de huidige Kamervoorzitter, op de vingers tikte en terugfloot omwille van de onwettigheid.

Het was niet de opdracht van een van uw voorgangers om de wet uit te hollen via een koninklijk besluit. Zaken die bij wet dienen te worden geregeld, worden voorgelegd aan de Kamers. Het was dus niet zijn opdracht om de Koning informatie over de onwettigheid te onthouden, met als enig doel om toch de eigen zienswijze te kunnen doordrukken.

Het was ook niet uw opdracht, mijnheer de minister, om de blunder van een van uw voorgangers te wettigen. Dit bleek overduidelijk toen uw wetsontwerp ter zake op belangrijke weerstand stuitte in de Senaat, waarna uzelf, bij regeringsamendement, de gewraakte paragraaf terugtrok.

Het was evenmin uw opdracht om de inspanningen te ridiculiseren van degenen die aandrongen op toepassing van de wet, van alle wetten. Dit gebeurde dan via je reinste cafépraat, die misschien wel thuishoort aan de toeg van het Leuvense volkshuis,

maar die de waardigheid van een minister niet dient. Wie de wet wil doen naleven is geen «gecomplexeerde muggezifter». Wie de wet wil doen naleven is geen «auteur van kinderachtigheden», tenzij u zou menen dat ook de leden van de Vaste Commissie voor taaltoezicht, de leden van de Raad van State en de auteurs van de taalwetten allemaal gecomplexeerde muggezifters of auteurs van kinderachtigheden zijn.

Ook het afwijzen van de vraag om wettelijkheid via het debiteren van irrelevante opmerkingen over problemen bij pensioenen of kinderbijslagen, verwijzingen naar miljoenenkosten of naar problemen bij hernieuwing is niet aangewezen. Met deze praktijk tracht men enkel de aandacht af te leiden van de grond van de zaak: bestaat er een hiërarchie der wetten die zegt dat cultuurbeschermende wetten mogen worden overtreden wanneer het een minister zo uitkomt? Hiermee bedoel ik wel degelijk uw voorganger.

Mijnheer de minister, het verheugt mij dat u in de verantwoording bij het intrekken van de bewuste paragraaf uit het wetsontwerp van vorig jaar de voorlopigheid benadrukte. U verklaarde dat u de uitspraak van de Raad van State wilde afwachten. Die uitspraak is er nu en zij laat aan duidelijkheid niets te wensen over.

Het verheugt mij eveneens — daarom interpeleer ik u nu — dat uw onmiddellijke voorganger, de opdracht tot regeling van deze zaak aan u overdroeg. Van uzelf naar uzelf. Als uw eigen voorganger verklaarde u aan kamerlid Van Hauthem, in antwoord op zijn vraag, dat dit geen lopende zaak was en u verwees voor een oplossing naar uw opvolger. Tegenover de pers verklaarde u over uw opvolger: «hij zit dan met de gebakken peren...» Mijn vraag aan de minister met de gebakken peren kan dan ook kort zijn: hoe zal u de wettelijkheid herstellen?

Ik wil u mijn visie niet onthouden. De identiteitskaart moet eentalig zijn, in de taal van de uitreikende gemeente. Het hanteren van het Europese argument zou immers een identiteitskaart in alle talen van de Gemeenschap noodzakelijk maken, wat onzin is. Vlamingen moeten zich in Europa als Nederlandssprekenden kunnen manifesteren, net zoals Walen, Grieken, Portugezen, Duitsers, en alle anderen zich met hun eigen identiteit moeten kunnen manifesteren. Ook het aanpassen van de taalwet aan de onwettigheid zou een enormiteit zijn, die zou indruisen tegen het historische belang van de taalwetgeving. Een dergelijke ingreep zou de klok met een eeuw terugdraaien.

Vermits slechts twee identiteitskaarten — niet meer — door de Raad van State als onwettig werden bestempeld en aangezien alle andere uitgereikte identiteitskaarten geldig blijven, volstaat het om alle nieuw uit te reiken documenten aan te passen aan de wet, vermits alle oude documenten nog geldig zijn. Het dreigement dat zes of zeven miljoen Belgen onmiddellijk naar de burgerlijke stand moeten hollen om hun juridisch onding in te ruilen, gaat dus niet op. Wel blijft de vraag of de besturen verder mogen gaan met het uitreiken van documenten die door de Raad van State onwettig werden verklaard.

Lijkt het de minister dan ook niet aangewezen om, na een korte tijdsspanne waarin de bestaande voorraad blanco documenten kan worden weggewerkt, gewoon correcte identiteitskaarten uit te reiken, alvast aan degenen die verhuizen of voor de eerste maal een identiteitskaart aanvragen? In de Kamer heeft een collega van mijn partij een wetsvoorstel ingediend dat dit mogelijk maakt. Ik ben ervan overtuigd dat de behandeling ervan zal aantonen dat praktisch en logisch werken de aangewezen weg is. Ik hoop dat de minister in zijn antwoord zal aantonen dat hij dezelfde weg wil bewandelen om de wet in haar volheid te doen respecteren en de «gebakken peren» op te lossen. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Tobback.

De heer Tobback, minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken. — Mijnheer de Voorzitter, ik verontschuldig mij voor het feit dat ik de agenda overhoop heb gegooid, maar de Kamer vereiste vanmorgen en vanmiddag mijn aanwezigheid.

De heer Verreycken wil ik toch een paar zaken in herinnering brengen. Ten eerste gaat het inderdaad om «gebakken peren» en deze bestaan niet sinds vandaag. Ik vraag mij trouwens af hoe men «gebakken peren» kan oplossen, maar dat is een fysisch probleem waarover wij het nog wel eens zullen hebben.

In 1985 werd inderdaad een koninklijk besluit getroffen, maar niet alleen door mijn voorganger, de heer Nothomb. Het ging immers over een in Ministerraad overlegd koninklijk besluit dat de vorm en de opschriften van de huidige identiteitskaarten vastlegde. Ik hoop trouwens dat iedereen die kaart bij zich heeft. Het koninklijk besluit werd weliswaar op initiatief van de heer Nothomb genomen, maar het werd ook in de Ministerraad overlegd. Het gaat dus om een collectieve verantwoordelijkheid. De waarheid gebiedt mij dit te zeggen. Ten tweede werd het koninklijk besluit genomen met kennis van zaken, als ik mij zo mag uitdrukken. De Raad van State moest inderdaad een advies over het koninklijk besluit uitbrengen en daarin stond duidelijk te lezen dat het koninklijk besluit in strijd was met de bestaande wetgeving op het gebruik der talen in bestuurszaken. Men wist dus wat men deed.

Ten derde vraag ik mij af — maar dat is natuurlijk een oratorische vraag — waarom de heer Vandezande geen beroep aantekende tegen het koninklijk besluit binnen de daartoe voorziene 60 dagen. Dat had ons een hoop problemen en een onoplosbare situatie bespaard. Men had het koninklijk besluit beter op dat ogenblik vernietigd. Het zou ongetwijfeld vernietigd zijn geweest, aangezien de Raad van State net een negatief advies had uitgebracht.

Ik breng nog een vierde element van het probleem naar voren. Op het ogenblik dat ik op het departement arriveerde, moest nog vijf procent van de identiteitskaarten worden uitgereikt. Ik had de uitreiking kunnen stopzetten, maar kon niet veel meer ondernemen tegen de bestaande toestand.

Ten vijfde nuanceer ik wat de heer Verreycken heeft gezegd. De Raad van State heeft de identiteitskaart van de heer Vandezande niet vernietigd, maar wel de bestuursdaad waarbij de stad Leuven de identiteitskaart heeft uitgereikt. Dit is een nuance die niet zonder gevolg is, ook wanneer de heer Vandezande in de toekomst last zou krijgen met zijn identiteitskaart. Zijn kaart is niet vernietigd, maar wel de bestuursdaad die door de stad Leuven is gesteld. Deze nuance is belangrijk.

Ik wil nu mijn persoonlijke visie op deze problematiek toelichten. Noch ik, noch iemand anders kan het arrest van de Raad van State naast zich neerleggen, ook al slaat dit enkel op de twee bestuursdaden gesteld door de stad Leuven. Aangezien de stad Leuven wordt geacht het koninklijk besluit uit te voeren, kon zij trouwens niet anders dan die daden te stellen.

Ik kan de gevolgen van dat arrest echter niet beperken tot de twee gevallen in Leuven en ervan uitgaan dat wanneer er nog personen zijn die met een dergelijke situatie worden geconfronteerd, zij maar in beroep moeten gaan op het ogenblik dat hun kaart wordt uitgereikt.

Wij kunnen niet naast de consideransen van het arrest lezen, daaruit blijkt immers wat van het arrest te verwachten was, namelijk dat deze identiteitskaarten in strijd zijn met de wetten op het gebruik der talen in bestuurszaken. Wij moeten dus optreden.

Op het ogenblik dat het arrest viel, kon ik geen beroep doen op de wetgever, aangezien het Parlement nog niet was samengesteld en er ook nog geen nieuwe regering was. In een periode van lopende zaken kan ik ook geen ander koninklijk besluit nemen. De constitutionele traditie wil dat men zich onthoudt van beslissingen die in Kamer of Senaat aanleiding zouden kunnen geven tot discussie, aangezien men niet de investituur heeft van regelmatig functionerende Wetgevende Kamers.

Mijn opvolger diende noodzakelijkerwijze een oplossing aan te reiken. Ik ben ook van plan dit te doen. Ik zal binnen een maand een oplossing voorstellen aan de regering.

Ik wil nog een derde uitgangspunt aanstippen. Het probleem dat hier aan de orde is, zweemt naar « muggenzifterij ». Ik trek dat woord niet terug, want mijn « Vlaams zijn » staat of valt niet met wat er op mijn identiteitskaart staat. Toen deze kwestie in de commissie werd besproken, stelde ik trouwens vast dat de beste Vlamingen en de meest vooruitstrevende Franstaligen hun identiteitskaart moesten bovenhalen om te weten wat er allemaal op stond.

Ik kan deze zaak niet regelen bij koninklijk besluit, aangezien ik de wet op het gebruik der talen in bestuurszaken wens te respecteren. Hierin verschil ik van mening met de heer Verreycken. Ik wens niet te doen alsof de zeven miljoen identiteitskaarten die nu circuleren, niet bestaan.

Ik wens niet gedurende vijf jaar met een onwettige identiteitskaart te leven. De wetgever moet oordelen of mijn identiteitskaart regelmatig is, dan wel dat ik een nieuwe moet aanschaffen. Mijn keuze gaat uiteraard naar de eerste optie.

De oplossing die erin bestaat alles maar te laten zoals het is — hoewel men zich kan afvragen of het van levensbelang is dat de nieuwe identiteitskaarten geheel voldoen aan de bepalingen van de taalwetgeving — is niet de goede. Als dit inderdaad van levensbelang zou zijn, dan moeten ook de zeven miljoen bestaande identiteitskaarten aan de taalwetgeving worden aangepast. Ofwel moeten dan alle identiteitskaarten worden vervangen, ofwel moet de wetgeving worden gewijzigd.

Ik ben geen voorstander van een halfslachtige oplossing. Als de Kamers voor zulke oplossing zouden opteren, dan is dat hun verantwoordelijkheid, maar ik neem zulke beslissing niet bij koninklijk besluit.

Ik wens dus niet bij koninklijk besluit te bepalen dat de bestaande identiteitskaarten voldoen, maar dat de nieuwe identiteitskaarten die vanaf september worden uitgereikt, conform zullen zijn aan de taalwetgeving. Dan zullen er ongetwijfeld senatoren steigeren omdat zeven miljoen Belgen met een onregelmatige identiteitskaart rondlopen, waarvan ikzelf echter nooit heb betwist dat zij in overtreding is met de taalwetgeving. Het staat het Parlement vrij om ofwel te beslissen dat die zeven miljoen Belgen zich een nieuwe identiteitskaart moeten aanschaffen, dan wel mijn praktische oplossing te overwegen. Deze kan twee kanten uitgaan: de bestaande identiteitskaarten regulariseren, ook in de toekomst, of de bestaande identiteitskaarten regulariseren, maar vanaf september de taalwetgeving strikt toepassen.

Toen wij hierover hebben gediscussieerd in de commissie tijdens de bespreking van het ontwerp met betrekking tot de bevolkingsregisters, bleek dat de leden daarover niet eensgezind waren. Ik wens geen afbreuk te doen aan de coherentie van de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden, maar in die vergadering waren een aantal vooraanstaande leden van deze assemblee aanwezig, die de vergaderingen van deze commissie anders nooit bijwonen. Sommigen waren tegen het voorstel tot regularisering omdat er niet alleen Nederlands werd gebruikt, anderen waren ertegen omdat er zowel Frans als Engels werd gebruikt, terwijl nog anderen voorstander waren van het gebruik van Esperanto. Sommigen wensten vermeldingen in vier talen en nog anderen wilden teruggaan tot de roots van het Indo-Europees vasteland. Het was dus een ware kakofonie en er was geen eenstemmigheid om de wet op het gebruik der talen in bestuurszaken te respecteren.

Voor de Raad van State is het ook niet altijd even duidelijk. Zo bracht de Raad van State een advies uit over artikel 6 van het ontwerp van wet op het houden van de bevolkingsregisters, waarin er niet op werd gewezen dat dit artikel een wijziging aanbracht in de wetten op het gebruik der talen in bestuurszaken. Het advies van de Raad van State over opeenvolgende situaties die op dezelfde wetten betrekking hebben, is dus niet altijd eenduidig.

Ik herhaal dus dat ik binnen een maand aan de regering een paar voorstellen zal voorleggen, waaruit zij dan een keuze kan maken. Ofwel wordt de huidige identiteitskaart geregulariseerd, eventueel met een kleine wijziging, en blijft zij ook gelden voor de toekomst. Ofwel worden de huidige kaarten geregulariseerd en zal men in de toekomst terugkeren naar de strikte toepassing van de wetten op het gebruik der talen in bestuurszaken. Dit stelt uw collega Van Hauthem in de Kamer trouwens voor. Dit laatste is echter een pragmatische oplossing. U moet dan de huidige toestand legaliseren. Die pijn wil ik u niet besparen.

Men kan dan nog eindeloos discussiëren over de vraag of het nationale Parlement hiervoor bevoegd is. Sommigen beweren immers dat alleen de Gemeenschappen ter zake nog bevoegd zijn. Men kan ook nog discussiëren over de vraag of het voorstel-Van Hauthem verenigbaar is met de wetten op het gebruik der talen in

bestuurszaken. Moeten wij immers voor het legaliseren van de huidige toestand geen tweederde meerderheid hebben? Door het legaliseren van de huidige toestand keurt men immers een wet goed die, zeker na de uitspraak van de Raad van State, expliciet een wijziging inhoudt van de wetten op het gebruik der talen in bestuurszaken. Zo kunnen wij nog lang bezig blijven. Ik beloof u echter dat ik ten laatste bij de hervatting van de parlementaire werkzaamheden in oktober een wetsvoorstel zal klaarhebben. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Verreycken.

De heer Verreycken. — Mijnheer de Voorzitter, ik vind het chantage wanneer men beweert dat het eisen van de toepassing van de taalwetten de gemeenschap zeven miljoen nieuwe identiteitskaarten kost. Het gezond verstand — wie heeft daar nog van gesproken — zou toch moeten eisen dat de nieuwe kaarten althans in overeenstemming met de wet zijn.

Ik stel dus voor dat de wettigheid wordt hersteld door het herroepen van het onwettig koninklijk besluit van 29 juli 1985. Ik stel niet voor de onwettigheid in de toekomst te regulariseren. Dan zitten wij immers nog even ver. Dan herroepen wij immers een onwettig koninklijk besluit, terwijl wij voor de toekomst die onwettigheid regulariseren. Men moet niet vooruitlopen op het Kamerdebat over deze aangelegenheid en nu al willen vaststellen welke meerderheid er nodig zal zijn. Het ontwerp dat wij na het parlementair reces zullen voorgeschoteld krijgen, zal echter moeten leiden tot het herstellen van de wettigheid van elke nieuw uit te reiken identiteitskaart.

De Voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

INTERPELLATIE VAN DE HEER VALKENIERS TOT DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN AMBTENARENZAKEN OVER «DE NOODZAKELIJKHEID VAN EEN ANDERE AANPAK VAN DE MIGRANTENRELLEN IN DE GROTE STEDEN»

INTERPELLATION DE M. VALKENIERS AU MINISTRE DE L'INTERIEUR ET DE LA FONCTION PUBLIQUE SUR «LA NECESSITE D'ADOPTER UNE ATTITUDE NOUVELLE FACE AUX TROUBLES IMPLIQUANT DES IMMIGRES DANS LES GRANDES VILLES»

De Voorzitter. — Aan de orde is de interpellatie van de heer Valkeniers tot de minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken over «de noodzakelijkheid van een andere aanpak van de migrantenrellen in de grote steden».

Het woord is aan de interpellant.

De heer Valkeniers. — Mijnheer de Voorzitter, niemand zal ontkennen dat de recente en wekkerende migrantenrellen in Brussel en nu onlangs nog in Borgerhout de publieke opinie beroeren. Vergeten we immers niet dat dezelfde publieke opinie de jongste jaren regelmatig werd gesensibiliseerd door TV-uitzendingen die in de meeste gevallen waarschijnlijk aanvanke-lijk werden opgezet met de bedoeling de integratie van de migranten te bevorderen, doch die spijtig genoeg het tegenovergestelde gevolg hadden, namelijk de verwijdering van de allochtone van de autochtone bevolking.

Men moet niet zeggen dat dit het standpunt van de conservatieve bevolkingsgroep alleen is. Onlangs nog hoorde ik deze stelling eveneens bevestigen door niemand minder dan Paul Goossens, die de minister waarschijnlijk goed kent, de gewezen hoofdredacteur van *De Morgen*, die erop wees hoe de media vooral geïnteresseerd zijn in de lees- en kijkcijfers, dus in de sensatie, meer dan in het algemeen welzijn. Zo heeft volgens hem de TV-uitzending over Lint, waar het Rode Kruis een groep politieke vluchtelingen wou onderbrengen, sterk bijgedragen tot het verkiezingssucces van een bepaalde politieke partij die ik hier niet moet noemen.

Het gaat hier niet om een typisch Belgisch, Brussels of Vlaams probleem, want de recente successen van uiterst rechts in Frankrijk en Duitsland bewijzen voldoende hoe gevoelig de bevolking is voor het probleem van de migranten, waarbij de jongste jaren vooral het probleem van de asielzoekers is gevoegd.

De koninklijke commissaris voor de vreemdelingen, mevrouw Paula D'Hondt heeft zonder twijfel grote inspanningen gedaan om de toestand te inventariseren en oplossingen voor te stellen. Haar voorstellen durf ik beschrijven als een handleiding, een catechismus, doch hiermee weten we nog niet wie voor wat in aanmerking komt. Het is zoals een boek waarin de ziekten beschreven staan met hun diagnoses, hun behandeling en hun prognoses. In de praktijk komt het er echter op aan om bij de ziekte de juiste diagnose te stellen wil men weten welke behandeling nodig is en wat de vooruitzichten zijn. Dit is niet altijd gemakkelijk en men kan zich vergissen, vooral wanneer men geen goede ziektegeschiedenis heeft genoteerd en de zieke niet grondig werd onderzocht.

Toen ik enkele jaren geleden staatssecretaris was van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heb ik op hun verzoek een vergadering belegd met een dertigtal afgevaardigden van de Vietnamese bootvluchtelingen. Het was leerzaam te vernemen wat hun problemen waren daar ze anders lagen dan we hadden verwacht. Het ging immers niet om huisvesting of tewerkstelling, maar alleen om een vlottere en meer soepele erkenning van de door hen in Vietnam behaalde diploma's en om het verkrijgen van een lokaal in enkele culturele centra van het land, enkele malen per jaar slechts, om er een Boedhistische eredienst te kunnen houden.

Dit voorbeeld toont aan hoe men zich soms kan vergissen en menen dat men de noden kent. Wanneer men deze echter aan de praktijk toetst, stelt men dikwijls vast dat zij op een heel ander vlak liggen.

Mijnheer de minister, om nu terug te komen tot de recente migrantenrellen in Brussel en Borgerhout, ben ik van oordeel én als psychiater die dagelijks wordt geconfronteerd met jongeren die ernstige problemen stellen én als politicus die houdt van een positieve aanpak, dat deze rellen niet op de gepaste manier werden aangepakt.

Nemen we bijvoorbeeld de recente rellen in Borgerhout. Slechts vier jongeren worden opgepakt en we zien dat al de overigen onmiddellijk afstormen op het politiekantoor en het justitiepaleis om hun vier vrienden los te krijgen, waarbij ze niet terugschrikken voor geweld om hun woede bot te vieren. Het resultaat is dat we weten dat zich onder deze vier een gekende onruststoker bevond en een jongeman die illegaal in ons land verbleef. Van de motieven of de grieven van al de anderen die deelnamen aan de rellen is weinig of niets geweten.

Men zegt dat zij kwaad zijn omdat zij te vaak hun identiteitskaart moeten tonen, enzovoort. Dat is echter weinig als argument om te weten wat eigenlijk aan de grond ligt van hun optreden.

De kans dat ze morgen herbeginnen is dan ook reëel. Niet alleen bepaalde journalisten doch ook politiemensen hebben hiervoor reeds gewaarschuwd. Dit kan op termijn alleen in de kaart spelen van degenen die geen oplossing willen voor het probleem. Daarom stel ik voor dat de minister nu reeds zou aankondigen dat bij volgende rellen alle betrokkenen zullen worden opgepakt, niet met de bedoeling ze echt lastig te vallen of voor een tijd achter slot en grendel te houden, maar met de bedoeling een profiel te maken van al de opgebrachten.

Dit profiel zal de overheid nadien in staat stellen de problemen, klachten en grieven met echte kennis van zaken aan te pakken en oplossingen uit te werken in samenwerking met een multidisciplinaire ploeg die daartoe speciaal moet worden opgeleid. In die ploeg kunnen ook migranten worden opgenomen die vanuit hun achtergrond de opgeleiden beter kunnen ondervragen.

Mijnheer de minister, u maakt misschien de bedenking hoe het mogelijk is zoiets voor te stellen. U zult zich misschien nog wel herinneren, want we zijn van dezelfde generatie, dat naar aanleiding van de Fosty-betoging toen ik nog student was, honderden manifestanten werden opgepakt en gedurende een hele dag voor ondervraging werden ondergebracht in een kazerne in Etterbeek.

Wat ik voorstel is dus helemaal niet zo utopisch. Het kon zelfs met onze eigen mensen. Ik stel voor naar aanleiding van zo'n ondervraging voor alle betrokkenen een vragenlijst in te vullen teneinde een juist beeld te krijgen van de betrokkenen en van de wijk waar de incidenten zich voordoen. Het is immers niet zeker dat het steeds dezelfde oorzaken zijn die aan de basis liggen. Deze vragenlijst zou volgende gegevens kunnen bevatten: naam, adres, geboortedatum en -plaats, hoelang ze reeds in België zijn, de huidige en de eventueel vroegere nationaliteit, de reden waarom de ouders of grootouders naar hier zijn gekomen, de samenstelling van het gezin breed genomen, beroep van de vader, beroep van de moeder, hoe dikwijls er nog contacten zijn met de familie in het land van herkomst, welke studies ze gevolgd hebben, wat de moedertaal is en of ze die kunnen lezen en schrijven, of ze nog taallessen volgen. Er kan in die vragenlijst ook worden geïnformeerd naar de godsdienst, of ze pratikerend zijn of niet, nog betrokken bij kerkelijke of godsdienstige initiatieven.

M. Péciaux. — Et s'ils ne savent pas lire ?

De heer Valkeniers. — Men kan ze ook vragen of ze werk hebben of hun werk werd geweigerd omdat ze vreemdeling waren, wat vaak wordt beweerd. Men kan ook informeren naar het soort woning dat ze betrekken, een sociale woning of niet, of ze eigenaar zijn of niet, of ze met verschillende samenwonen, of ze tevreden zijn met de huisvesting.

M. Péciaux. — Et à qui ils parlent !

De heer Valkeniers. — Men kan ook informeren naar de vriendenkring, naar de contacten met Belgen, met migranten.

Mijnheer de minister, u kunt dat misschien belachelijk vinden, maar de ervaring die ik geregeld vanuit mijn praktijk met migranten heb, deed mij tot andere inzichten komen. Niet langer geleden dan vanmorgen kreeg ik op mijn consultatie een 31-jarige Marokkaanse vrouw met vijf kinderen. Ze is opgegroeid in Antwerpen. Ze heeft daar ook school gelopen en spreekt perfect Nederlands. Haar man is een Marokkaan die geen Nederlands kent. Met elkaar spreken ze Marokkaans. De kinderen gaan naar de Nederlandse school en hebben blijkbaar geen problemen. Zij heeft de Belgische nationaliteit aangevraagd. Het probleem waarmee dit gezin geconfronteerd wordt, heeft te maken met de botsing van twee culturen. Haar man is namelijk nog pratikerend en respecteert nog de eigen islamitische gewoonten en zeden. Zowel de vrouw als de kinderen zijn losgekomen van de islam en hebben geen voeling meer met de godsdienst.

M. Péciaux. — La déontologie et le secret professionnel, qu'en faites-vous ?

De heer Didden. — De heer Valkeniers heeft daar geen problemen mee.

De heer Valkeniers. — Ik heb toch geen namen genoemd. Ik heb alleen een voorbeeld willen geven van twee culturen die botsen. Het is het verhaal van een vrouw die het autoritair optreden van haar man niet langer kan dulden en daarom overweegt te scheiden. Dit klein voorbeeld toont aan welke rol al deze culturele factoren kunnen spelen.

Ik heb vastgesteld dat mevrouw Van Opdenbosch nog na het indienen van mijn verzoek tot interpellatie ook aandacht vraagt voor deze punten en dat ook zij hoopt dat langs sport en recreatie een deel van deze mensen kunnen worden geïntegreerd en in de gemeenschap betrokken.

Ik wijs erop dat mijn interpellatie helemaal niet negatief bedoeld is, integendeel, ik wil de zaak mee vooruit helpen en zorgen dat degenen die kunnen worden geïntegreerd ook effectief geïntegreerd geraken, dat wij aan de weet komen waarom er rellen ontstaan, wie erbij betrokken is en hoe wij rellen kunnen voorkomen.

Verder zou ik laten vragen of er wordt deelgenomen aan de culturele activiteiten. Hebben zij uitsluitend contact met hun landgenoten of ook met Belgen ? Is er behoefte aan georganiseerde kinderopvang ? Volstaan de medische voorzieningen ? Zijn zij

tevreden met de naturalisatiewet ? Daarover bestaan sterk uiteenlopende meningen. Wensen zij zich te integreren ? Ook daarover bestaan binnen de migrantengemeenschap sterk verschillende opvattingen, zoals een recent televisieprogramma aantoonde. Hebben zij speciale noden, voelen zij zich gediscrimineerd ? Hebben zij een gerechtelijk verleden en zo ja, waarom ? Zijn familieleden reeds in contact gekomen met het gerecht ? Ik ken tenminste één gezin waarvan de vijf zonen afwisselend wegens drugdealing en druggebruik werden geïnterneerd.

De antwoorden op dergelijke vragen kunnen ons een profiel geven van de groep die in een bepaalde wijk aan rellen deelneemt. Dit alles zou ons dichter bij een oplossing kunnen brengen.

Als staatssecretaris had ik indertijd heel wat contacten met het Verbond van de bouwnijverheid van Brussel, waarbij ook de grote aannemers zijn aangesloten. Deze mensen betoonden veel interesse voor een plan om 200 jongere migranten aan het werk te zetten. De werkgevers zouden een deel van het loon betalen, een ander deel zou komen uit subsidies en de Gemeenschappen zouden zorgen voor de beroepsopleiding. Dit plan is gedeeltelijk vastgelopen op de verschillen in de reglementeringen van de Vlaamse en Franstalige Gemeenschap, maar de interesse en de positieve benadering was zeker bij deze werkgevers aanwezig.

Ik ben toen zelf naar de Marokkaanse gemeenschap in Molenbeek getrokken en heb de jongeren gevraagd of ze werk hadden, en of ze voor een dergelijk project belangstelling hadden. Het is algemeen bekend dat Marokkanen en Turken vooral in de bouwnijverheid geïnteresseerd zijn en deze positieve benadering heb ik daar ook zelf kunnen vaststellen. Ik ben ervan overtuigd dat een dergelijke positieve aanpak, die zich duidelijk van een repressief optreden distantieert, veel sneller tot oplossingen leidt.

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Verhoeven.

Mevrouw Verhoeven. — Mijnheer de Voorzitter, ik wil graag terugkomen op de problematiek die de vorige interpellant heeft behandeld. De feiten zijn ergerlijk en verontrusten vele mensen. Ik denk hierbij aan de recente rellen in Borgerhout; samenscholingen en vormen van vandalisme veroorzaken veel ergernis.

Uit migrantenmilieus wordt bericht dat de aanleiding voor de moeilijkheden vooral te zoeken is bij de veelvuldige en willekeurige identiteitscontroles. Mijnheer de minister, zijn er hierover officiële gegevens beschikbaar ? Is het waar dat deze controles zo veelvuldig en blijkbaar zonder aanwijsbare reden worden uitgevoerd, vaak dan nog meer dan eens per dag bij dezelfde persoon ? Indien dit strookt met de feiten, wil ik graag weten waarom dit moet en indien deze controles nodig zijn, vraag ik mij af of het niet op een minder agressieve manier kan gebeuren. Als deze informatie niet met de feiten strookt, moeten de betrokkenen oordeelkundig worden ingelicht.

Het regeerakkoord vermeldt dat de Staat veiligheidscontracten zal afsluiten, in de eerste plaats in de grote steden, waar deze problemen rijzen, of waar deze problemen, zoals in Antwerpen, beginnen te rijzen. Mijnheer de minister, hoe zal dit contract worden geconcretiseerd ? Zijn de gemeenten reeds ertoe aangezet een gemeentelijke commissie voor preventie en veiligheid op te richten, waaraan alle plaatselijke instanties belast met de veiligheid kunnen deelnemen ? Zijn er voorstellen voor de financiering ervan ?

Het regeerakkoord maakte ook gewag van objectieve informatieverstrekking en van de bevordering van de communicatie tussen de verschillende bevolkingsgroepen. Hoe is het gesteld met de samenwerking tussen de verschillende politiediensten ? Een goede samenwerking kan de communicatie ten goede komen, wrevel tussen de politiediensten is echter nadelig voor de pacificatie. Zou de minister enige aanbevelingen kunnen geven op het vlak van de samenwerking en de coördinatie tussen de politiediensten ?

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Walleghem.

De heer Van Walleghem. — Mijnheer de Voorzitter, namens het Vlaams Blok kan ik mij volmondig aansluiten bij de vraag naar een andere aanpak van de migrantenrellen in de grote steden. Meerdere collega's van mijn partij hebben hierover reeds gesproken in de Vlaamse Raad, in de Kamer en in deze Hoge Vergadering.

Het is niet uitgesloten dat onze suggesties verder strekken dan de suggesties van de hoofdinterpellant. Aangezien de meest verstrekkende voorstellen meestal ook worden behouden, neem ik aan dat wij voor onze voorstellen op de aandacht van de minister zullen kunnen rekenen.

Het is onze overtuiging dat de migrantenrellen niet mogen worden geklasseerd, of onder de vergoelijkende noemer geplaatst van « opstootjes met jongeren ». Deze rellen maken deel uit van de tactiek van tientallen jeugdbendes in de grote steden die er hun crimineel actieterrein mee trachten af te bakenen. Dank zij deze gewelddadige afbakening van de wijkgrenzen hopen deze criminelen ongestoord te kunnen blijven ageren.

Politieagenten moeten alle mogelijke medewerking krijgen in hun strijd tegen de jeugdbendes en hun criminele afgrenzing van stadsdelen. Het antwoord op mijn vraag van 7 januari 1992 wijst aan waar de criminelen te vinden zijn. De gevangenispopulatie bestaat immers voor 39 pct. uit niet-Belgen. Deze cijfers houden dan nog geen rekening met de « nieuwe Belgen ». Naast 4 011 Belgische gevangenen, zijn er 2 548 niet-Belgen opgesloten. Bij een gemiddelde dagkostprijs van 2 195 frank, belopen de globale kosten voor de vreemde gevangenispopulatie 5 592 860 frank per dag voor de gemeenschap.

Indien een andere aanpak van de migrantenrellen zou bestaan uit het onmiddellijk terugzenden naar de landen van herkomst van degenen die zich schuldig maken aan criminele activiteiten, dan zou alvast een enorme financiële besparing worden gerealiseerd. Tegelijk zou ook een even grote stap zijn gedaan naar het wegnemen van het onveiligheidsgevoel bij de burger.

Om niet bekogeld te worden met de klassieke verbale simplismen, verwijs ik ter illustratie van mijn standpunt naar Petra Roth. Zij is regionaal voorzitter van de Duitse CDU en verklaarde, naar aanleiding van de publikatie van de misdaadcijfers over 1991 van de grootstad Frankfurt, dat het verkeerd is het stijgend aantal misdrijven door buitenlanders als een soort taboe onbesproken te laten. « Als in Frankfurt meer dan de helft van alle gewelddaden op het conto van buitenlanders komt en als bij roofovervallen en autodiefstallen driekwart van de daders buitenlanders zijn, dan mag daar geen manteltje van liefde over gelegd worden. » Dit citaat werd gisteren door *Gazet van Antwerpen* opgetekend.

Relletjes, rellen ter bescherming van een criminele werksfeer en met de uitsluitende bedoeling om politiediensten het werk onmogelijk te maken, moeten dus niet worden aangepakt met een zachte hand, niet via positieve discriminatie die de ontspanningsmogelijkheden van bendes zou opvoeren. Indien gastarbeiders niet criminogener zijn aangelegd dan autochtonen, dan volstaan de bestaande ontspanningsinfrastructuren.

Indien zou blijken dat alle objectieve gegevens wijzen op een hogere criminaliteit bij vreemdelingen — wat voor mij vaststaat — dan moeten de politiediensten meer mogelijkheden krijgen en dan moet werk worden gemaakt van het terugzenden van de criminelen.

Ik zal duidelijk zijn: het uitgooien van ruiten van een politiebureau, het gewelddadig verhinderen van controles, het ingooien van etalageramen en het beschadigen van auto's, het en passant leegmaken van winkelkassa's, dit alles zijn geen opstootjes van migrantenjongeren. Deze feiten zijn misdrijven tegen onze wetgeving. Deze misdrijven kunnen niet worden verschoond, zij kunnen enkel worden beantwoord met onmiddellijke uitwijzing. (*Applaus op de banken van het Vlaams Blok.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Touback.

De heer Touback, minister van Binnenlandse Zaken en Ambtarenzaken. — Mijnheer de Voorzitter, ik dank de heer Valkeniers voor de positieve ingesteldheid van zijn uiteenzetting. Ik heb geen ogenblik de indruk gegeven van oordeel te zijn dat zijn uiteenzettingelijk zou geven van een negatieve ingesteldheid. Ik vermeld dit enkel voor het geval hij hieraan zou twijfelen.

In uw interpellatie, pleit u, mijnheer Valkeniers, voor een andere aanpak van het probleem van de migrantenrellen. U gaat er blijkbaar van uit dat er een vakje bestaat waarin men migrantenrellen kan onderbrengen.

Ieder weekeinde en iedere woensdagavond in het voetbalseizoen word ik geconfronteerd met een ander soort van rellen, namelijk hooliganrellen. Tot op heden werd hierdoor veel meer schade aangericht, werd er veel meer uitgegeven aan lonen voor rijkswacht en politie, werd er eindeloos veel meer vandalisme veroorzaakt dan vorig jaar in mei, onlangs in Brussel en ter gelegenheid van een incident naar aanleiding van een identiteitscontrole in Antwerpen.

De heer Valkeniers. — U mag hen op dezelfde manier aanpakken, ik heb daar niet het minste bezwaar tegen.

De heer Touback, minister van Binnenlandse Zaken en Ambtarenzaken. — Dat is precies het probleem. Ik was geneigd om uw eerste analyse te onderschrijven, maar het komt erop aan om een juiste diagnose te stellen van de kwaal. Ik veronderstel dat u het hier volkomen mee eens bent.

Voor het hooliganisme hebben we ondertussen een nogal volledige diagnose van de kwaal en we komen er dan ook toe dit in het algemeen in betere banen te leiden. Dat betekent niet dat we het probleem volkomen meester zijn. Zoals commissaris De Bree van Brugge net nog heeft gezegd, naar aanleiding van de gebeurtenissen in Bremen, kunnen politiediensten, dus ook burgemeesters, gouverneurs en de minister van Binnenlandse Zaken slechts een deel van het probleem beheersen. Hoe mensen komen tot hooliganisme en criminaliteit is een probleem dat niet kan worden opgelost door de diensten van Binnenlandse Zaken. Zolang wij leven in een democratie en een rechtsstaat — ik zeg dit vooral ten behoeve van de heer Van Walleghem — ontsnapt ook de wijze van straffen aan de bevoegdheid van de minister van Binnenlandse Zaken. Gelukkig staat het gerecht daarvoor nog steeds in en ik wens dat ook zo te houden. Politie en ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie kunnen slechts akte nemen van wat de gerechtelijke instanties beslissen.

In de kantlijn wijs ik hierbij op een ervaring van mijn collega Wathet naar aanleiding van de rellen vorig jaar in Vorst. De minister van Justitie heeft er toen zeer sterk op aangedrongen dat het parket in een aantal gevallen zou vervolgen, maar hij werd door de rechtbank bijna belachelijk gemaakt. Ik betreur dit, maar zolang ik voorstander blijf van de rechtsstaat — en ik hoop dat iedereen dat blijft — moet ik mij dus neerleggen bij de uitspraken van de rechtbank. In het aangehaalde voorbeeld vond deze dat er ten onrechte werd vervolgd en mijn collega van Justitie en ikzelf hebben dit aanvaard.

Dit neemt niet weg dat we intussen een heleboel maatregelen hebben genomen en zo op weg zijn naar een betere coördinatie. Dit is gedeeltelijk reeds een antwoord op de uiteenzetting van mevrouw Verhoeven. Als binnenkort ook de Senaat de wet op de politiefunctie zal hebben goedgekeurd, zijn we in staat door het vijfhoeksoverleg alleszins de vervolging door de parketten beter te laten aansluiten bij het optreden van politie en rijkswacht. Als we er dan bovendien in slagen meer te gaan samenwerken met de Gemeenschappen, kunnen we de preventie misschien ook gedeeltelijk verbeteren. Een globale aanpak is dus wenselijk, maar niet gemakkelijk, zeker niet in een land waar gemeenten aan hun autonomie en burgemeesters aan hun bevoegdheid over de politie vasthouden. Zeker in het territorium van Brussel is het niet eenvoudig, want daar wordt men geconfronteerd met negentien burgemeesters en negentien verschillende politiekorpsen. Iedereen weet wat ik daarover denk. Ik wens niet noodzakelijk een fusie, maar wil wel de mogelijkheid krijgen een meer dwingende samenwerking te kunnen organiseren. Ik hoop daarvoor een politieke meerderheid te vinden en zal er in elk geval voor blijven pleiten. Dat zou de problemen reeds voor een stuk oplossen.

Ik stel vast dat er in de metro inderdaad een groot probleem bestond, waardoor de criminaliteit zich kon verspreiden. Ondanks het aandringen en de druk van de publieke opinie heeft het toch twee jaar geduurd alvorens men uiteindelijk de nodige gemeentelijke politiemensen ter beschikking stelde om de metrobrigade te versterken. Gelukkig gaat het nu de goede richting uit.

Mijnheer Valkeniers, ik kom nu terug bij de diagnose van het probleem. Uit de verslagen van politie en rijkswacht leid ik af — en ik ben het ermee eens — dat de problemen in Antwerpen van een totaal andere natuur waren dan sommige problemen in Brussel, die zorgwekkender zijn.

In tegenstelling tot wat sommigen willen doen geloven, heb ik nooit getracht om het even welk aspect van het probleem onder het tapijt te vegen. Men bewijst daarmee niemand een dienst, zichzelf niet en de oplossing ook niet. Men zal dat wel mordicus blijven beweren omdat het natuurlijk past in de methodes van propaganda-*Abteilung* dat men een aantal gegevens verstopt. Dit is inderdaad een kwalijke praktijk, maar ik zal mij daar nu niet druk over maken.

Wij hebben goede redenen om te geloven dat er in enkele wijken van Brussel inderdaad sprake is van een poging om de rijkswacht er buiten te houden en aldus meester te worden in dit territorium. Dit is evenwel niet het werk van Maghrebijnen, Belgen, Turken, Grieken of Portugezen, maar van criminelen. Zij proberen daar hun drugs te dealen en gestolen auto's onder te brengen. Er is op het ogenblik grote vraag naar wagens in het Oosten en vermits het aanbod kleiner is dan de vraag, worden er in de Westerse landen veel auto's gestolen en worden ook wij met problemen ter zake geconfronteerd.

Die criminelen zouden in Brussel dus graag een vier- à vijftal territoria afbakenen om er vrij hun gang te kunnen gaan. Ik heb de rijkswacht heel duidelijk gezegd dat dit absoluut moet worden voorkomen.

De samenwerking met de gemeentelijke politie is over het algemeen heel goed. Er zijn evenwel in het Brusselse een aantal gemeentelijke politiekorpsen die in de loop der jaren volkomen zijn afgetakeld, met alle gevolgen van dien. Met de inspanningen van de vorige jaren werd geprobeerd de toestand bij de gemeentelijke politie terug op peil te brengen. Voor de eerste keer zijn er voldoende kandidaten voor de Brusselse politie. Wij hebben het werven van hulpagenten mogelijk gemaakt, waardoor meer politiepersoneel vrijkomt voor het echte politiewerk.

Wij kampen inderdaad met de « handicap » van de rechtsstaat. Dit wordt politiek geëxploiteerd en het werkt mij op de zenuwen, maar ik probeer het te beheersen.

Mevrouw Verhoeven, toen de lijst werd voorgelezen, glimlachte ik. Ik zie mij noch het gerecht zo'n lijst echt niet aanleggen. In de Kamer wordt momenteel de wet op de privacy besproken. In Europees verband is er het Schengen-akkoord. Ik verwacht dat het na een grondige discussie door het Belgische Parlement wordt goedgekeurd. Ik hoop dat het Schengen-akkoord ons toelaat heel efficiënt gemeenschappelijk op te treden, onder meer in het dossier van de asielzoekers. Alle onderschrijvende partijen van het Schengen-verdrag eisen dat elk participierend land een wetgeving heeft op de bescherming van het privé-leven. Ik zie niet goed hoe wij de gegevens van een dergelijke lijst in de computer zouden kunnen brengen zonder in strijd te zijn met iedere wetgeving op de bescherming van het privé-leven!

Toen ik u aanhoorde, mevrouw, vroeg ik me af wat er gebeurt met de wet op het rijksregister. Daarin mogen slechts negen plus drie gegevens worden opgeslagen; dat is de wil van de wetgever.

Ik verzoek u dan ook om voorzichtig te zijn met het ontwerpen van oplossingen en werkmethoden. Voor de overgrote meerderheid van de partijen en van de senatoren is de rechtsstaat een ernstige rem op de efficiëntie van het optreden in zulke aangelegenheden.

Ik kan u nochtans geruststellen. Wij weten bij benadering, en beter dan vroeger, waar wij een aantal elementen kunnen vinden die voor problemen zorgen en die onder meer in maart tot rellen hebben geleid.

Mijnheer Valkeniers, dat wij zo laat weten waar problemen gaan opduiken, is onder meer toe te schrijven aan het feit dat de politie, de rijkswacht en de gerechtelijke politie in België niet beschikt over mensen uit het milieu van de migranten. De Nederlanders hebben in hun diverse korpsen wel zo'n mensen ingelijfd zodat zij voeling hebben met die cultuur en die gemeenschap en kennis hebben van de taal, wat bij ons een zeldzaamheid is.

Er is in ons land wel degelijk een coherente en een gecoördineerde aanpak, die echter rekening dient te houden met de voorschriften en met het respect voor de rechtsstaat.

Een optreden van de politie is nooit prettig. Vermits ik met een banale wagen rijd, word ik ook wel eens tegengehouden voor controle, al schrikken degenen die mij willen controleren soms wel als ze mij herkennen... Zulke controle enerveert mij ook, want een politiecontrole is voor de doorsnee Belgische burger en voor de doorsnee democraat, die zichzelf respecteert, altijd irriterend.

Niemand heeft echter het recht om zulke controle een provocatie te noemen of om een opstoot te organiseren om zulke controle te beletten. De vraag is dus niet waarnaar mijn sympathieën uitgaan, maar of de wet wordt gerespecteerd.

Ik ben formeel naar aanleiding van de gebeurtenissen in Antwerpen: wat de rijkswacht heeft gedaan, is volgens de regels. Dit wordt overigens bewezen door het feit dat de betrokkene op de vlucht is geslagen en illegaal in ons land bleek te verblijven. Men kan dan ook niet beweren dat de controle inopportuun of onterecht was.

Ik wens dat men met de controles voortgaat. Tergend mag een politieoptreden nooit zijn. Provocerend mag een politieoptreden nooit zijn. Dit is echter geen reden om te zeggen dat er geen controles meer moeten plaatsgrijpen. Het optreden van politie of rijkswacht mag in ieder geval niet de rechtvaardiging zijn van het belemmeren van die controles. Men kan zich over de controles beklagen bij de bevoegde instanties, bij de controlecommissie binenkort, wanneer het ontwerp ter zake door Kamer en Senaat zal worden goedgekeurd.

Wanneer rijkswacht en politie een macht uitoefenen die boven de macht van de gewone burger uitstijgt en die een breuk kan betekenen op de persoonlijke vrijheid van de burger, moeten zij zich in een democratie meer dan wie ook hiervoor verantwoorden en zich aan de regels houden. Dit wil niet zeggen dat men hen het werken onmogelijk moet maken. U zegt dat u dat niet doet, maar ik hoor voortdurend praten over het provocerend optreden van politie en rijkswacht.

Vanmiddag zei ik in de Kamer dat in Brussel een op acht controles leidt tot het vaststellen van een illegaal verblijf. Men kan dus zeggen dat zeven op acht controles overbodig zijn. Dat spijt mij dan zeer, maar toch moeten ze alle acht plaatshebben. Ik weet wel dat de zeven gecontroleerden die in regel zijn, die controle hinderend vinden. Dat zou ik ook vinden. Ik vraag u dus toch even over de hele situatie na te denken, want anders wordt het probleem onoplosbaar.

Mijnheer Van Walleghem, u moet toch opletten met wat u zegt. U moet ervoor zorgen dat uw demonstratie niet contraproductief wordt. Als van de zesduizend gevangenen er inderdaad meer dan tweeduizend vreemdelingen zijn, zou dat erop wijzen dat de regering een zeer gespieerde politiek voert tegenover de vreemdelingen. Uw partij spreekt dat wel voortdurend tegen. Heel wat van die vreemdelingen zitten in de gevangenis omdat ze illegaal in het land verblijven, dus niet omdat ze crimineel zijn.

Hier rijst een probleem. Wij stoppen de illegalen in gevangenis. Daardoor is er geen plaats meer om de veroordeelden hun straf te laten uitzitten. De illegalen zitten in de gevangenis in afwachting van hun uitwijzing. Ik wil de illegalen dadelijk het land uitwijzen, als ik daar de bevoegdheid voor krijg. Ik zal ze eerst vriendelijk verzoeken het land te verlaten en, indien ze dit niet uit eigen beweging doen, wil ik ze een handje toesteken. In afwachting van de uitwijzing moeten de illegalen dus in de gevangenis of elders verblijven. En dit brengt u ertoe te beweren dat zij criminogeen zijn.

Er is echter nog een ander probleem. Indien men iemand wil uitwijzen, moet men hem ergens kunnen naartoe brengen. Op het ogenblik zitten er in de gevangenis vele personen van een bepaalde Europese nationaliteit die wij zouden willen uitwijzen. Hun land van oorsprong wil ze echter niet terug. Het zegt dat wij voor het vrij verkeer van personen zijn en dat wij ze dus maar moeten houden.

Naar waar kan mijn collega van Justitie die illegalen uitwijzen? Uiteraard naar hun land van herkomst, want wie zou hen anders moeten opnemen indien wij ze niet willen? Maar, hun land van herkomst wil ze niet. Wij hebben momenteel al wel strijdkrachten in een buurland, maar wij zijn nog altijd niet in staat een land militair te dwingen om zijn burgers die hier het statuut van politiek vluchteling niet kunnen bekomen terug te nemen. De zaken voorstellen alsof ze gemakkelijk kunnen worden opgelost en alsof je maar moet uitwijzen wanneer wordt vastgesteld dat het niet om politieke vluchtelingen gaat, is al te simplistisch.

Mijnheer de Voorzitter, ziedaar enkele elementen die ik in deze discussie wou inbrengen. Ik hoop de heer Valkeniers te hebben aangetoond dat er wel degelijk een globale aanpak van het probleem is ondanks alle hinderpalen die er bestaan en ondanks alle handicaps die er op rusten. Wij moeten er ons vooral voor hoeden niet alles onder één noemer onder te brengen. Terwijl u het verhaal deed over uw ervaring heb ik mij de bedenking gemaakt dat noch de vrouw die u hebt ontvangen, noch haar man, noch haar kinderen, van ver of van kortbij, iets te maken hebben met de migrantenrellen waarover u hebt geïnterpelleerd. Wat dat betreft heeft het bijgevolg geen zin om fiches aan te leggen. Daarop wou ik u als slot toch nog even wijzen. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Valkeniers.

De heer Valkeniers. — Mijnheer de Voorzitter, allereerst wil ik een onderscheid maken tussen enerzijds de migranten die bij rellen betrokken zijn en anderzijds de hooligans. Ik ben ervan overtuigd dat heel wat jongeren zich in een rel laten meeslepen, terwijl steeds meer hooligans gewapend naar een voetbalmatch komen om er duchtig op los te slaan. Ik zou er derhalve geen bezwaar tegen hebben mocht de minister de hooligans opleiden om na te gaan wie zij zijn.

Ik ben het volledig met u eens, mijnheer de minister, dat de identiteitscontroles niet als provocerend moeten worden aangezien. Ik meen echter niet dat die de oorzaak zijn van de rellen, maar slechts de aanleiding. De reden dat die jongeren zich laten meeslepen bij rellen zit veel dieper. Ik heb u de lijst voorgelegd omdat ik er van overtuigd ben dat het daar is dat de oorzaak van het geweld moet worden gezocht.

Als u over de privacy spreekt, mijnheer de minister, dan moet u toch niet overdrijven. Wanneer ik zie hoeveel gegevens de ziekenfondsen over hun leden willen verzamelen, hoe die gegevens door de handen gaan van de bodes en van vele anderen, dan vraag ik mij af of u onder het mom van de privacy mijn voorstel kan afwijzen om de herriechoppers enkele vragen voor te leggen waarvan het antwoord ons moet toelaten om preventief en curatief op te treden.

Politici hebben altijd een antwoord. Wij zijn allemaal politici! Ik merk echter op dat uw huidige en ook uw vorige collega van Justitie, wanneer ik destijds heb voorgesteld de wet op de politieke vluchtelingen te verstrakken, antwoordde dat dit niet mogelijk was. Hij beklemtoonde dat de reglementering dan nog veel ruimer zou worden, want vele volksvertegenwoordigers schermen met de rechten van de mens en de wet op de privacy. De feiten hebben er ons echter toe verplicht de wet toch bij te werken.

Vandaag nemen wij zelfs aan dat ze niet ver genoeg gaat. In de ons omringende landen pleit men immers voor een strengere wetgeving. Destijds heeft dezelfde minister ook gezegd dat hij wachtte op de conferentie in Rome van de ministers van Binnenlandse Zaken en de ministers van Justitie om ten aanzien van politieke asielzoekers gezamenlijk maatregelen te treffen. De conferentie van Rome heeft echter geen maatregelen opgeleverd. Elk land gaat zijn eigen weg. Er is op het ogenblik geen coördinatie. Nu wachten wij op Schengen II...

De heer Tobback, minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken. — Wij wachten niet. Het verdrag is door de regering aanvaard en naar de Raad van State gezonden voor advies. De regering wacht op dat advies om het ontwerp bij het Parlement in te dienen.

Ann. parl. Sénat de Belgique - Session extraordinaire 1991-1992
Parlem. Hand. Belgische Senaat - Buitengewone zitting 1991-1992

De heer Valkeniers. — Wij wachten op het advies van de Raad van State om de bespreking in het Parlement aan te vatten en in afwachting gaat elk land dus zijn eigen weg. Ons land is zeker geen voorbeeld. Ik betreurt dat men zich achter juridische motieven verschuilt en zich te weinig op het terrein begeeft. Ik heb daarstraks mijn eigen ervaring met de Vietnamese politieke vluchtelingen aangehaald om aan te tonen hoe ik in eerste instantie onvoldoende was geïnformeerd. Ik heb hun problemen pas echt leren kennen nadat ik op een zaterdagmiddag verschillende uren met sommigen onder hen had gesproken. Vandaag heb ik alleen maar duidelijk willen maken dat een grondige multidisciplinaire studie verbazende resultaten zou kunnen opleveren die men thans niet eens vermoedt, omdat men zich maar kan baseren op de mening van een beperkt aantal personen. Dat de gegevens van deze studie via de computer in ongewenste handen zouden komen, is volgens mij geen onoverkomelijk probleem.

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Tobback.

De heer Tobback, minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken. — Mijnheer de Voorzitter, de heer Valkeniers beweert dat elk Europees land zijn eigen weg gaat. Dat is maar gedeeltelijk waar. De Trevi-groep vergadert om de zes maanden en de Trevi-experts vergaderen geregeld. Ik meen wel dat wij van een gemeenschappelijke aanpak kunnen spreken en die is volgens mij al een heel stuk gevorderd.

De heer Valkeniers beweert dat ons land geen voorbeeld is. Wel, ik mag hem verwijzen naar de veiligheidsstatistieken die deze dagen door Interpol zijn gepubliceerd. Wij hoeven voor niemand te blozen, wel integendeel. In vergelijking met Frankrijk, Groot-Brittannië, Duitsland en Nederland, om slechts onze onmiddellijke burens te noemen, is onze toestand inzake veiligheid benijdenswaardig en het is mijn betrachtiging het zo te houden, ook al is elk incident er een te veel.

De heer Valkeniers. — Mijnheer de minister, ik bedoelde alleen maar dat in verband met asielzoekers onze wetgeving geen voorbeeld is.

De heer Tobback, minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken. — Mijnheer Valkeniers, ik kan u zeggen dat onze onmiddellijke buurlanden inzake veiligheid onmiddellijk met ons willen ruilen.

De Voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

MEDEDELING VAN DE VOORZITTER

COMMUNICATION DE M. LE PRESIDENT

De Voorzitter. — Dames en heren, bij de bespreking van het voorstel van wet tot wijziging van de wet van 11 september 1933 op de bescherming van de titels in het hoger onderwijs, heeft de heer Eeman opgemerkt dat de Nederlandse vertaling van het voorstel onnauwkeurig zou zijn.

Een nader onderzoek van die tekst door de diensten van de Senaat heeft die aanmerking niet bevestigd, integendeel. Ik wil hier graag hulde brengen aan de competentie en de toewijding van onze taaldienst die altijd, vaak in zeer moeilijke omstandigheden, zijn taak op een voorbeeldige wijze vervult en vraag dan ook dat de heer Eeman mij een lijstje met concrete voorbeelden van mineure vergissingen of andere zou bezorgen zodat daar eventueel rekening mee kan worden gehouden.

PROPOSITION DE LOI — VOORSTEL VAN WET

Renvoi — Verwijzing

M. le Président. — Il est proposé au bureau de renvoyer à la commission de l'Intérieur, la proposition de loi modifiant l'article 12 des lois sur la milice, coordonnées le 30 avril 1962, qui est actuellement pendante à la commission de la Défense.

Aan het bureau wordt voorgesteld het voorstel van wet tot wijziging van artikel 12 van de dienstplichtwetten, gecoördineerd op 30 april 1962, dat thans bij de commissie voor de Defensie aanhangig is, te verwijzen naar de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden.

Pas d'opposition ?

Is hier tegen geen bezwaar ?

Il en sera donc ainsi.

Dan is aldus besloten.

VOORSTELLEN VAN WET — PROPOSITIONS DE LOI

Indiening — Dépôt

De Voorzitter. — De volgende voorstellen van wet werden ingediend :

1° Door de heer Cuyvers en mevrouw Dardenne, tot handhaving van de krantenbezorging tegen verlaagd tarief;

Les propositions de loi ci-après ont été déposées :

1° Par M. Cuyvers et Mme Dardenne, visant à préserver la distribution des journaux à prix réduit;

2° Door de heer Daras, tot invoeging van een artikel 1025bis in het Gerechtelijk Wetboek.

2° Par M. Daras, insérant un article 1025bis dans le Code judiciaire.

Deze voorstellen van wet zullen worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Ces propositions de loi seront traduites, imprimées et distribuées.

Er zal later over de inoverwegingneming worden beslist.

Il sera statué ultérieurement sur la prise en considération.

Dames en heren, onze agenda voor vandaag is afgewerkt.

Notre ordre du jour est ainsi épuisé.

De Senaat vergadert opnieuw morgen, donderdag 23 april 1992, om 15 uur.

Le Sénat se réunira demain, jeudi 23 avril 1992, à 15 heures.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(De vergadering wordt gesloten om 19 h 30 m.)

(La séance est levée à 19 h 30 m.)